

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Π.Μ.Σ. «Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Υλικό: Τυπική, Άτυπη και Από Απόσταση  
Εκπαίδευση (Συμβατικές και e-Μορφές)»

**Διπλωματική εργασία με θέμα:**

***Σχολικό κλίμα στο Εσπερινό Λύκειο***



Επιβλέπων : Αθανάσιος Κατσής, Καθηγητής

Επιμέλεια εργασίας : Φελέσκουρα Ελένη (Α.Μ. : 01201211)

ΚΟΡΙΝΘΟΣ 2018

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Π.Μ.Σ. «Εκπαιδευτικά Προγράμματα και Υλικό: Τυπική, Άτυπη και Από Απόσταση  
Εκπαίδευση (Συμβατικές και e-Μορφές)»

**Διπλωματική εργασία με θέμα:**

***Σχολικό κλίμα στο Εσπερινό Λύκειο***

Επιβλέπων : Αθανάσιος Κατσής, Καθηγητής

Επιμέλεια εργασίας : Φελέσκουρα Ελένη (Α.Μ. : 01201211)

ΚΟΡΙΝΘΟΣ 2018

*«Imagination is more important than knowledge. Knowledge is limited.  
Imagination encircles the world.»  
Albert Einstein*

## **ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ**

Θα ήθελα να εκφράσω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου προς τον επιβλέπων καθηγητή, κο Αθανάσιο Κατσή, για την πολύτιμη καθοδήγησή του καθώς και για τις υποδείξεις και τις συμβουλές του.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τόσο τους διευθυντές και τους εκπαιδευτικούς των Εσπερινών Λυκείων, που δέχτηκαν να διεξαχθεί η έρευνα στο σχολείο τους και διέθεσαν χρόνο από το μάθημά τους, όσο και τους μαθητές και τις μαθήτριες που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα.

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το σχολικό κλίμα δίνει στη σχολική μονάδα την ιδιαιτερότητα του χαρακτήρα της, τη διαφοροποιεί από τις άλλες σχολικές μονάδες και είναι η «προσωπικότητα» του σχολείου.

Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει και να αναλύσει τους παράγοντες που επηρεάζουν τις απόψεις των μαθητών Εσπερινών Λυκείων όσον αφορά το σχολικό κλίμα που επικρατεί στο σχολείο τους. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, πραγματοποιήθηκε δειγματοληπτική έρευνα σε 300 μαθητές Εσπερινών Λυκείων στην Αττική και στην Περιφέρεια. Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε περιλαμβάνει ερωτήσεις που σχετίζονται με δημογραφικά χαρακτηριστικά, όπως ηλικία, φύλο, μορφωτικό επίπεδο γονέων, όπως επίσης και ερωτήσεις σχετικές με έξι διαστάσεις του σχολικού κλίματος (υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς, σχέσεις με συνομηλίκους, σύνδεση με το σχολείο, αποδοχή της διαφορετικότητας, σαφήνεια των κανόνων και αναφορά και αναζήτηση βοήθειας).

Από τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων διαπιστώνεται ότι η αποδοχή και η επικοινωνία με τους συνομηλίκους είναι βασικοί παράγοντες για την αίσθηση του ανήκειν που έχει ο μαθητής μέσα στο σχολείο του. Επίσης, οι μεγαλύτερες ηλικίες, τείνουν να έχουν θετικότερη άποψη για το σχολικό κλίμα.

Λέξεις κλειδιά : σχολικό κλίμα, Εσπερινό Λύκειο, σύνδεση με το σχολείο

## **ABSTRACT**

School climate gives to the school unit the specificity of character, differentiates it from other schools and forms the "personality" of the school.

The aim of this study was to investigate and analyze the factors influencing the views of students of Evening High Schools regarding school climate in their school. For this purpose, a survey of 300 Evening high school students took place in Athens and in the suburbs. The data of the questionnaire that was used include, demographic characteristics such as age, gender, parents' education as well as questions relating to six dimensions of school climate (teachers support, peers connectedness, school connectedness, affirming diversity, rule clarity and reporting and seeking help).

The results derived from the estimation of regression models showed that acceptance and communication by peers are key factors for the sense of belonging in the school community. Also, older students tend to have a more positive view on the school climate.

**Keywords:** school climate, Evening high school, school connectedness

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ .....	4
ΠΕΡΙΛΗΨΗ .....	5
ABSTRACT .....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ .....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ .....	11
1.1 Σχολικό κλίμα .....	11
1.2 Σχολικό κλίμα και σχολική κουλτούρα.....	11
1.3 Μέτρηση του σχολικού κλίματος.....	12
1.4 Σημαντικότητα του σχολικού κλίματος.....	13
1.5 Διαστάσεις του σχολικού κλίματος.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Προηγούμενες εμπειρικές μελέτες για τις διαστάσεις του σχολικού κλίματος .....	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ .....	23
3.1 Σκοπός της έρευνας.....	23
3.2 Μέθοδος.....	23
3.3 Επιλογή κατάλληλου ερευνητικού εργαλείου για τις ανάγκες της έρευνας .....	23
3.4 Μετάφραση και στάθμιση στην Ελληνική γλώσσα .....	24
3.5 Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου.....	25
3.6 Συμμετέχοντες.....	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	27
4.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ .....	27
4.1.1 Φύλο .....	27
4.1.2 Ηλικία .....	28
4.1.3 Περιοχή.....	28
4.1.4 Βαθμίδα εκπαίδευσης (Τύπος σχολείου και τάξη φοίτησης).....	29
4.1.5 Μορφωτικό επίπεδο γονέων .....	30
4.1.6 Επαγγελματική κατηγορία γονέων .....	31
4.1.7 Υπηκοότητα .....	33
4.1.8 Εργασία τη παρούσα περίοδο.....	33
4.1.9 Στόχος φοίτησης.....	34
4.2 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ .....	35
4.2.1 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με την υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς.....	35

4.2.2 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τις σχέσεις με τους συνομήλικους.....	36
4.2.3 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τη σύνδεση με το σχολείο .....	38
4.2.4 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με την αποδοχή της διαφορετικότητας.....	40
4.2.5 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τη σαφήνεια των κανόνων .....	41
4.2.6 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τη αναφορά και αναζήτηση βοήθειας .....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΠΑΓΩΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ.....	45
5.1 Υπολογισμός και διερεύνηση των συσχετίσεων μεταξύ μεταβλητών. ....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ .....	48
6.1 Εκτίμηση των υποδειγμάτων πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για τη συνολική αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο του κάθε μια από τις μεταβλητές του σχολικού κλίματος. ....	48
6.2 Εκτίμηση των υποδειγμάτων πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για το αν νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του οι σχέσεις με τους συνομηλίκους. ....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	57
7.1 Περιορισμοί της παρούσας έρευνας - Προτάσεις .....	58
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ .....	60
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	66
I. Διαδικασία Μετάφρασης ερευνητικού εργαλείου WHITS .....	67
II. Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Σχολικού κλίματος.....	74
III. Πίνακας Περιγραφικών Συχνοτήτων .....	79
IV. Πίνακες Συχνοτήτων.....	83
V. Πίνακας Συσχετίσεων (Correlation Matrix).....	100
VI. Πινάκες πολλαπλής παλινδρόμησης .....	103



## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια του σχολικού κλίματος, οι παράγοντες που το καθορίζουν, καθώς και η επίδρασή του έχουν μελετηθεί διεξοδικά. Πρόκειται για την ιδιαίτερη ατμόσφαιρα κάθε σχολείου, όπως διαμορφώνεται από την αλληλεπίδραση μεταξύ όλων των παραμέτρων του σχολικού περιβάλλοντος, φυσικών, ακαδημαϊκών και ψυχολογικών (Πασιαρδή, 2001). Το σχολικό κλίμα επηρεάζει το κοινωνικό περιβάλλον, τη συμπεριφορά και τη μάθηση των μαθητών. (Zullig et al., 2010) και βοηθάει κάθε άτομο να νιώθει ότι αξίζει και ότι είναι σημαντικό ενώ ταυτόχρονα βοηθάει στη δημιουργία μιας αίσθησης του ανήκειν στη σχολική κοινότητα. (Freiberg & Stein, 2005).

Αν και οι παράγοντες του σχολικού κλίματος, καθώς και οι αντιλήψεις που έχουν οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί για αυτό, έχουν διερευνηθεί επαρκώς στη πρωτοβάθμια και ημερήσια δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ελάχιστη έρευνα έχει πραγματοποιηθεί όσον αφορά το σχολικό κλίμα στην εσπερινή εκπαίδευση.

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να παρουσιάσει τα αποτελέσματα που προέκυψαν από έρευνα που διενεργήθηκε σε μαθητές Εσπερινών Λυκείων, με σκοπό τη μέτρηση του σχολικού κλίματος και την εύρεση των προσδιοριστικών παραγόντων που επιδρούν στην άποψη των μαθητών για το σχολικό κλίμα που επικρατεί σε διάφορες σχολικές μονάδες (Εσπερινά ΕΠΑ.Λ και ΓΕ.Λ) της Αττικής και της Περιφέρειας.

Στο *πρώτο κεφάλαιο* της παρούσας εργασίας, παρουσιάζεται η βιβλιογραφική επισκόπηση των εννοιών του σχολικού κλίματος.

Στο *δεύτερο κεφάλαιο* παρουσιάζονται και αναλύονται προηγούμενες εμπειρικές μελέτες για τις διαστάσεις του σχολικού κλίματος, που πραγματοποιήθηκαν σε διάφορες χώρες. Σε αυτές εξετάστηκαν οι προσδιοριστικοί παράγοντες που επηρεάζουν το σχολικό κλίμα.

Στη συνέχεια, στο *τρίτο κεφάλαιο* παρουσιάζεται η μεθοδολογία της έρευνας που ακολουθήθηκε, η περιγραφή του ερευνητικού εργαλείου, καθώς και η διαδικασία μετάφρασης και στάθμισης του επιλεγμένου εργαλείου στην Ελληνική γλώσσα.

Τα αποτελέσματα της περιγραφικής ανάλυσης των δημογραφικών στοιχείων του δείγματος, καθώς και των απόψεών των μαθητών παρουσιάζεται στο *τέταρτο κεφάλαιο* αυτής της εργασίας με τη μορφή πινάκων και διαγραμμάτων.

Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων από τις πολλαπλές γραμμικές παλινδρομήσεις παρουσιάζονται και αναλύονται στο *πέμπτο κεφάλαιο*. Συγκεκριμένα, για τις

πολλαπλές γραμμικές παλινδρομήσεις παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για το βαθμό στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για το αν νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του οι σχέσεις με τους συνομηλίκους του όπως και το βαθμό στον οποίο θα επηρεάσει την στάση του μαθητή για την αίσθηση του «ανήκειν» οι υπόλοιποι 5 παράγοντες του σχολικού κλίματος που μελετώνται στη παρούσα έρευνα.

Τέλος, στο *έκτο κεφάλαιο* παρουσιάζονται τα βασικά συμπεράσματα της συγκεκριμένης εμπειρικής μελέτης και επίσης γίνεται αναφορά στους περιορισμούς της έρευνας και τη διατύπωση προτάσεων για μελλοντικές έρευνες.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ**

### **1.1 Σχολικό κλίμα**

Το σχολικό κλίμα αντικατοπτρίζει τις νόρμες, τους στόχους, τις αξίες, τις διαπροσωπικές σχέσεις, τις πρακτικές διδασκαλίας και μάθησης και την οργανωσιακή δομή ενός σχολείου και εκφράζει τις κοινωνικές, συναισθηματικές, ακαδημαϊκές, κοινοτικές και ηθικές εμπειρίες που αποκομίζουν οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές και οι γονείς τους από τη συμμετοχή τους στο γίνεσθαι του σχολείου τους (Thara, Cohen, Guffey, & Higgins-D'Alessandro, 2013).

Επίσης, οι Mitchell et al., (2010), υποστηρίζουν ότι το σχολικό κλίμα καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις κοινές πεποιθήσεις, τις αξίες και τις στάσεις οι οποίες διαμορφώνουν τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των μαθητών, των εκπαιδευτικών και αυτών που ασκούν διευθυντικούς ρόλους σε ένα σχολείο.

Το σχολικό κλίμα συμβάλλει στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του οργανισμού και της φιλοσοφίας των μελών του, ενώ παράλληλα επηρεάζει την απόδοση των εκπαιδευτικών και την ακαδημαϊκή επίδοση των μαθητών.

### **1.2 Σχολικό κλίμα και σχολική κουλτούρα**

Το σχολικό κλίμα και η σχολική κουλτούρα είναι όροι που αλληλεπικαλύπτονται. Ωστόσο, υπάρχουν διαφορές (Van Houtte, 2005). Σε κάποιους ορισμούς η κουλτούρα υπάγεται στο κλίμα (Tagiuri, 1968; Anderson, 1982), ενώ σε άλλους το κλίμα θεωρείται ένα υποσύνολο της κουλτούρας (Schoen & Teddlie, 2008). Στην τελευταία περίπτωση, το κλίμα θεωρείται ως μια εκδήλωση της κουλτούρας (Schein, 1990; MacNeil, Prater, & Busch, 2009). Σε έναν άλλο ορισμό, σύμφωνα με τον Schein (1992), το σχολικό κλίμα και η σχολική κουλτούρα είναι και τα δύο μέρη της ίδιας οργανωτικής κουλτούρας.

Το σχολικό κλίμα είναι ένα σταθερό χαρακτηριστικό του σχολικού περιβάλλοντος το οποίο βιώνεται από τους συμμετέχοντες και επηρεάζει τη συμπεριφορά τους (Hoy, 1990). Στην ουσία είναι ο τρόπος που οι μαθητές αντιλαμβάνονται το σχολείο και περιλαμβάνει τις αντιλήψεις τους πάνω στις αξίες και τα πιστεύω τους (Hoy, 1990; Van Houtte, 2005). Το σχολικό κλίμα βασίζεται στο σύνολο των αντιλήψεων που

έχουν οι μαθητές για την προβλεπόμενη συμπεριφορά στο σχολείο (Hoy, 1990; MacNeil, Prater, & Busch, 2009). Οι ποσοτικές μέθοδοι έρευνας, είναι κατάλληλες για τη μελέτη του σχολικού κλίματος (Hoy, 1990; Schoen & Teddlie, 2008). Ωστόσο, και μέσω των ποιοτικών μεθόδων μπορεί να επιτευχθεί συλλογή πλούσιων δεδομένων για το σχολικό κλίμα.

Η σχολική κουλτούρα αποτελείται από τις βασικές υποκείμενες υποθέσεις (Hoy, 1990; Schein, 1992), τις πεποιθήσεις (Schein, 1985) τις αξίες και τις νόρμες (MacNeil et al., 2009) που μοιράζονται τα μέλη μιας οργάνωσης (Schein, 1985) και αντιπροσωπεύει τις προσδοκίες της συμπεριφοράς και το τρόπο που γίνονται τα πράγματα (Van Houtte, 2005). Η σχολική κουλτούρα μετριέται με οτιδήποτε σκέφτονται τα μέλη της οργάνωσης, συμπεριλαμβανομένων των αξιών, των εννοιών και των πεποιθήσεων (Van Houtte, 2005). Οι ποιοτικές μέθοδοι (π.χ., φαινομενολογία, εθνογραφία) είναι κατάλληλες για τη μελέτη των αξιών και των κανόνων (Hoy, 1990; Schoen & Teddlie, 2008).

Εν κατακλείδι, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι κοινές αντιλήψεις και αξίες των μελών της σχολικής κοινότητας διαμορφώνουν την κουλτούρα, ενώ οι κοινοί τρόποι συμπεριφοράς διαμορφώνουν το σχολικό κλίμα (Hoy & Feldman 2005).

### **1.3 Μέτρηση του σχολικού κλίματος**

Υπάρχουν διάφορες έρευνες που μετράνε το σχολικό κλίμα. Κάποιες από αυτές είναι το California School Climate and Safety Survey για το σχολικό κλίμα και την ασφάλεια (Furlong et al., 2005) και το Inventory of School Climate (Brand et al., 2003). Οι έρευνες συνήθως μετράνε πολλαπλές διαστάσεις του σχολικού κλίματος και συμπληρώνονται από τους μαθητές, τους εκπαιδευτικούς, το προσωπικό του σχολείου αλλά και τους γονείς.

Ο Cohen (2009) και ο Freiberg (1999) αποκαλύπτουν τουλάχιστον πέντε σημαντικούς τομείς του σχολικού κλίματος: *τάξη, ασφάλεια, και πειθαρχία* (Furlong et al, 2005; Wilson, 2004) *μαθησιακά αποτελέσματα* (Loukas, Suzuki, & Horton, 2006; Worrell, 2000) *κοινωνικές σχέσεις* (Furlong et al., 2005; Wilson, 2004), *σχολικές εγκαταστάσεις* (Wilson, 2004) και *σύνδεση με το σχολείο* (αίσθηση του «ανήκειν») (Blum, 2005; Catalano, Haggerty, Oesterie, Fleming, & Hawkins, 2004; Whitlock, 2006).

#### 1.4 Σημαντικότητα του σχολικού κλίματος

Το θετικό σχολικό κλίμα αναγνωρίζεται ως ένας σημαντικός στόχος για τη σχολική μεταρρύθμιση και τη βελτίωση της συμπεριφοράς, της μάθησης και της νοητικής υγείας των μαθητών (Thara et al., 2013). Συγκεκριμένα, τα σχολεία που έχουν θετικό κλίμα τείνουν να έχουν λιγότερα προβλήματα πειθαρχίας από τους μαθητές (Thara et al., 2013) και επιθετική και βίαιη συμπεριφορά (Gregory et al., 2010), και λιγότερες αναστολές από το γυμνάσιο (Lee et al., 2011).

Η έρευνα έχει επίσης δείξει ότι υπάρχουν συσχετίσεις μεταξύ σχολικού κλίματος και χαμηλότερων επιπέδων αλκοόλ και χρήσης ναρκωτικών ουσιών (LaRusso et al., 2008), εκφοβισμού (Meyer-Adams & Conner, 2008; Bradshaw et al., 2009), και παρενόχλησης (Attar-Schwartz, 2009). Επιπλέον για τη μείωση της έκθεσης των μαθητών σε παράγοντες κινδύνου, το σχολικό κλίμα μπορεί να προωθήσει την θετική εξέλιξη των νέων. Για παράδειγμα, η ύπαρξη ενός ευνοϊκού σχολικού κλίματος έχει συνδεθεί με υψηλότερα ακαδημαϊκά κίνητρα και δέσμευση από τους μαθητές (Eccles et al., 1993), όπως επίσης και με αυξημένη ψυχολογική ευεξία (Ruus et al., 2007; Shochet et al., 2006). Δεν αποτελεί έκπληξη, ότι τα σχολεία που προωθούν ένα ευχάριστο περιβάλλον μάθησης τείνουν να έχουν λιγότερους απόντες μαθητές (Gottfredson et al., 2005) και αύξηση στην ακαδημαϊκή επίδοση σε όλες τις τάξεις (Brand et al., 2003; Stewart, 2008).

#### 1.5 Διαστάσεις του σχολικού κλίματος

Αν και δεν υπάρχει μια παγκόσμια αποδεκτή συμφωνία όσον αφορά το σύνολο των βασικών τομέων ή χαρακτηριστικών του σχολικού κλίματος, το National School Climate Center (Εθνικό Κέντρο Σχολικού Κλίματος) προσδιορίζει πέντε στοιχεία του σχολικού κλίματος: (1) *την ασφάλεια* (π.χ., τους κανόνες και τα πρότυπα, τη σωματική ασφάλεια, την κοινωνική-συναισθηματική ασφάλεια), (2) *τη διδασκαλία και τη μάθηση* (π.χ., τη μαθησιακή υποστήριξη, την κοινωνική και πολιτική μάθηση), (3) *τις διαπροσωπικές σχέσεις* (π.χ., τον σεβασμό της διαφορετικότητας, την κοινωνική υποστήριξη από τους ενήλικες, την κοινωνική υποστήριξη από τους συνομηλίκους), (4) *το θεσμικό περιβάλλον* (π.χ., τη σχολική συνεκτικότητα, τη

δέσμευση, το φυσικό περιβάλλον), και (5) τις σχέσεις του προσωπικού (π.χ., την ηγεσία, τις επαγγελματικές σχέσεις).

Ομοίως, το U.S. Department of Education's Safe and Supportive Schools model of school climate (τμήμα της Εκπαιδευτικής ασφάλειας και υποστήριξης των σχολείων του Υπουργείου Παιδείας των ΗΠΑ), περιλαμβάνει τρία αλληλένδετα πεδία ή χαρακτηριστικά του σχολικού κλίματος: *την μαθητική εμπλοκή* (π.χ., σχέσεις, σεβασμός της διαφορετικότητας, και σχολική συμμετοχή), *την ασφάλεια* (π.χ., κοινωνικοσυναισθηματική ασφάλεια, φυσική ασφάλεια, χρήση ουσιών), καθώς και *το σχολικό περιβάλλον* (π.χ., φυσικό περιβάλλον, ακαδημαϊκό περιβάλλον, ευεξία και πειθαρχημένο περιβάλλον) (O'Brennan & Bradshaw, 2013).

Κατά τον ίδιο τρόπο ο Cohen (2009) αναφέρει ότι το σχολικό κλίμα αποτελείται από μια σειρά διαστάσεων και μπορεί να περιγραφεί σε περαιτέρω υποδιαστάσεις. Τέσσερις σημαντικές διαστάσεις περιλαμβάνουν : *την ασφάλεια, τις διαπροσωπικές σχέσεις, τη διδασκαλία και μάθηση και το περιβάλλον* (Cohen, 2009). Διαστάσεις σαν κι αυτές εμφανίζονται σε συνηθισμένες μετρήσεις του σχολικού κλίματος (Zullig et al., 2010).

Η διάσταση των διαπροσωπικών σχέσεων, χαρακτηρίζεται από 6 υποδιαστάσεις : 1) σεβασμός στη διαφορετικότητα, 2) κοινωνική υποστήριξη από ενήλικους, 3) κοινωνική υποστήριξη από συμμαθητές, 4)επαγγελματικές σχέσεις, 5) συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και τη σχολική κοινότητα και 6) σύνδεση με το σχολείο (Cohen et al., 2009).

Ο σεβασμός στη διαφορετικότητα αναφέρεται σε δείκτες όπως ο αμοιβαίος σεβασμός για τις διαφορές του καθενός (π.χ. φύλο, φυλή, πολιτισμική ταυτότητα, κ.τ.λ.) σε όλα τα επίπεδα (σχολείο-μαθητής-μαθητής, ενήλικος-μαθητής, ενήλικος-ενήλικος) και στις συνολικές νόρμες της ανεκτικότητας.

Η κοινωνική υποστήριξη (ενήλικοι) περιλαμβάνει δείκτες όπως μια πρότυπη σχέση υποστήριξης και φροντίδας των μαθητών από τους καθηγητές, υψηλές προσδοκίες για την επιτυχία των μαθητών, προθυμία να ακούσουν τους μαθητές και να τους γνωρίσουν τον κάθε ένα ξεχωριστά και προσωπικό ενδιαφέρον για τα προβλήματα των μαθητών (Cohen et al., 2009; Way, Reddy, & Rhodes, 2007). Η συναισθηματική υποστήριξη από τους καθηγητές εντάσσεται επίσης σε αυτή τη κατηγορία και αναφέρεται γενικότερα στο βαθμό που οι καθηγητές είναι υποστηρικτικοί, που ανταποκρίνονται και που δεσμεύονται για την ευρωστία των μαθητών. (Roeser et al., 2000; Wang, 2009; Way, Reddy, & Rhodes, 2007).

Η κοινωνική υποστήριξη (μαθητές) περιλαμβάνει δείκτες όπως μια πρότυπη υποστηρικτική σχέση ανάμεσα στους μαθητές και στους συμμαθητές, και περιλαμβάνει τη δημιουργία φιλικών σχέσεων για κοινωνικοποίηση, για προβλήματα, για ακαδημαϊκή βοήθεια και για καινούριους μαθητές.

Οι επαγγελματικές σχέσεις περιλαμβάνουν τις θετικές σχέσεις ανάμεσα στους ενήλικους και τους καθηγητές, τη διοίκηση και το προσωπικό. (Cohen et al., 2009; Way, Reddy, & Rhodes, 2007).

Η συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και τη σχολική κοινότητα περιλαμβάνει πολλούς δείκτες όπως την αμοιβαία υποστήριξη και αδιάκοπη επικοινωνία, την εμπλοκή της σχολικής κοινότητας, τη συμμετοχή των γονέων στις αποφάσεις του σχολείου, τις νόρμες που μοιράζονται οι γονείς με τους δασκάλους πάνω στην μάθηση και τη συμπεριφορά και τα οικογενειακά και μαθητικά βοηθητικά προγράμματα.

Η σύνδεση με το σχολείο αναφέρεται στη θετική αναγνώριση με το σχολείο, όπου οι μαθητές είναι συνεπείς στα μαθήματά τους, το προσωπικό δείχνει ενθουσιασμό για τη δουλειά του, οι μαθητές συνδέονται με έναν ή περισσότερους ενήλικους, οι μαθητές/προσωπικό νιώθουν καλά μέσα στο σχολείο και στη σχολική κοινότητα. (Cohen et al., 2009).

Τέλος, η διάσταση του κτιριακού περιβάλλοντος αναφέρεται στην καθαριότητα, στην τάξη και στην ελκυστικότητα και το διαθέσιμο χώρο, τις πηγές και τα υλικά, την αισθητική και το μέγεθος του σχολείου (Cohen et al., 2009).

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Προηγούμενες εμπειρικές μελέτες για τις διαστάσεις του σχολικού κλίματος**

Οι αριθμός των εμπειρικών μελετών που έχουν πραγματοποιηθεί κατά το παρελθόν, στην Ελλάδα και σε διάφορες χώρες, σχετικά με το σχολικό κλίμα και τους παράγοντες από τους οποίους επηρεάζεται, είναι μεγάλος με πολλές από αυτές να εξετάζουν μία ή περισσότερες διαστάσεις του. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται τα αποτελέσματα σε κάποιες από αυτές.

Το πλήθος των ερευνών που έχει πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα, επικεντρώνεται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Πολλές από αυτές τις έρευνες αφορούν τις απόψεις των ίδιων των δασκάλων/καθηγητών πάνω σε διάφορες διαστάσεις του σχολικού κλίματος οι οποίες συσχετίζονται με διάφορες μεταβλητές, όπως η επαγγελματική ικανοποίησή τους (Ιορδανίδης & Σωτηρίου, 2015), τον τρόπο που η σχολική επιτυχία ή αποτυχία των μαθητών επηρεάζεται από αυτούς και το σχολικό κλίμα (Παμουκτσόγλου, 2001). Για το λόγο αυτό το κεφάλαιο αυτό επικεντρώνεται στις έρευνες που έλαβαν χώρα στο εξωτερικό.

Ο Zullig et. al.,(2011), με χρήση ερωτηματολογίου σε 2.049 μαθητές Λυκείου, μελέτησε το βαθμό συσχέτισης ανάμεσα σε οχτώ παράγοντες του σχολικού κλίματος και της σχολικής ικανοποίησης των μαθητών. Τα αποτελέσματα της έρευνάς του υποδεικνύουν τη στατιστικά σημαντική συσχέτιση των πέντε εκ των οχτώ παραγόντων του σχολικού κλίματος με την σχολική ικανοποίηση των μαθητών. Συγκεκριμένα οι παράγοντες αυτοί αφορούσαν την μαθησιακή υποστήριξη, τις θετικές σχέσεις ανάμεσα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς, τη σύνδεση με το σχολείο, την τάξη και την πειθαρχία, και την μαθησιακή ικανοποίηση. Οι άλλοι δύο παράγοντες (το φυσικό σχολικό περιβάλλον και ο αποκλεισμός από το σχολείο) δεν συσχετίζονταν σημαντικά με την σχολική ικανοποίηση των μαθητών.

Σε μία άλλη έρευνα που πραγματοποίησε στο Houston η Weihua με τους συνεργάτες της (2011), χρησιμοποιώντας ένα αντιπροσωπευτικό εθνικό δείγμα από έρευνα του National Center for Educational Statistics (2004), ερεύνησε το βαθμό στον οποίο οι ατομικές μεταβλητές και οι μεταβλητές σε επίπεδο σχολείου είναι προβλεπτικοί παράγοντες για τρεις πτυχές του σχολικού κλίματος (τάξη, ασφάλεια και πειθαρχία, δίκαιοι και σαφείς σχολικοί κανόνες, και σχέσεις ανάμεσα στους μαθητές και στους εκπαιδευτικούς). Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας κατέδειξαν ότι οι ατομικοί προβλεπτικοί παράγοντες, όπως το να έχει ένας μαθητής



προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο, να έχει μείνει πίσω μία τάξη, να προέρχεται από μονογονεϊκή οικογένεια, το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, το φύλο και η εθνικότητα, παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στις απόψεις των μαθητών για το σχολικό κλίμα. Όσον αφορά το φύλο των μαθητών, οι απόψεις των κοριτσιών ήταν πιο θετικές για τη σαφήνεια των κανόνων και το αν είναι δίκαιοι καθώς και για τις σχέσεις με τους εκπαιδευτικούς. Οι μαθητές των οποίων οι γονείς είχαν υψηλότερη μόρφωση, έτειναν να έχουν πιο θετικές απόψεις όσον αφορά την τάξη, την ασφάλεια και την πειθαρχία.

Οι Wang et al (2010) ερεύνησαν τον τρόπο με τον οποίο οι απόψεις των μαθητών της 6<sup>ης</sup> τάξης για το σχολικό κλίμα συνδιακυμαίνονται με την πιθανότητα και τη συχνότητα της συμμετοχής τους σε προβληματικές συμπεριφορές στην 7η και 8η τάξη. Συμμετείχαν 677 μαθητές από 8 σχολεία της Αμερικής τους οποίους και ακολούθησαν από την 6η μέχρι και την 8<sup>η</sup> τάξη. Το ποσοστό των μαθητών που είχαν θετική αντίληψη για το σχολικό κλίμα, μειώθηκε κατά τη διάρκεια του γυμνασίου και για τα δύο φύλα, ενώ το επίπεδο εμπλοκής τους σε προβληματικές συμπεριφορές αυξήθηκε. Τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι οι μαθητές που αντιλαμβάνονται υψηλότερα επίπεδα σχολικής πειθαρχίας και τάξης ή περισσότερο θετικές σχέσεις ανάμεσα στον μαθητή και τον δάσκαλο συσχετίζονται με μικρότερη πιθανότητα και συχνότητα σε μετέπειτα προβληματικές συμπεριφορές. Επιπλέον αν οι μαθητές θεωρούν τους εκπαιδευτικούς προσιτούς, υποστηρικτικούς και ότι νοιάζονται για αυτούς, είναι πιο πιθανό να αναζητήσουν την βοήθειά τους αν υπάρχει κάποιο πρόβλημα μέσα στο σχολείο.

Σε έρευνα που πραγματοποίησε ο Mitchell και οι συνεργάτες του (2010), χρησιμοποίησαν στοιχεία από 1.881 μαθητές της 5ης τάξης και από 90 καθηγητές τους ώστε να εξετάσουν παράλληλα τις απόψεις των μαθητών και των καθηγητών για το συνολικό σχολικό κλίμα και την ακαδημαϊκή έμφαση. Οι μαθητές συμπλήρωσαν την πρωταρχική έκδοση του School Development Program School Climate Survey (SCS), το οποίο αποτελούνταν από 53 δηλώσεις που μετρούσαν 8 πτυχές του κλίματος (δικαιοσύνη, τάξη και πειθαρχία, συμμετοχή γονέων, ανταλλαγή πόρων, μαθητικές διαπροσωπικές σχέσεις, σχέσεις μαθητή-δασκάλου, κίνητρα επίτευξης, και σχολικές εγκαταστάσεις) και οι καθηγητές συμπλήρωσαν το Organizational Health Inventory (OHI), το οποίο αποτελούνταν από 37 αντικείμενα και αξιολογούσε τις ακόλουθες πέντε διαστάσεις της οργανωτικής υγείας: την ικανότητα του σχολείου να διατηρήσουν την ακεραιότητα των εκπαιδευτικών σχολικών προγραμμάτων του

σχολείου, την κύρια ηγεσία, τη διαθεσιμότητα του εκπαιδευτικού υλικού, οι σχέσεις του προσωπικού και την ακαδημαϊκή έμφαση (δηλαδή, την επικέντρωση των μαθητών και του προσωπικού στα ακαδημαϊκά θέματα).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας, οι αξιολογήσεις των καθηγητών ήταν πιο ευαίσθητες σε παράγοντες που αφορούσαν το επίπεδο της τάξης, όπως η κακή διαχείριση της τάξης και το ποσοστό των μαθητών με διασπαστικές συμπεριφορές, ενώ οι αξιολογήσεις των μαθητών επηρεάζονταν περισσότερο από παράγοντες που αφορούσαν το επίπεδο του σχολείου, όπως η μαθητική κινητικότητα, η σχέση μαθητή-δασκάλου, και οι αλλαγές των διευθυντών.

Επίσης, στην έρευνα υπάρχουν διαφοροποιήσεις πάνω στις απόψεις για το σχολικό κλίμα από ανεξάρτητους παράγοντες όπως το φύλο, η εθνικότητα και η ηλικία.

Στην Αμερική, Οι Ding & Hall (2007) χρησιμοποίησαν στην έρευνά τους δεδομένα από την μελέτη των Currie et al., 2001, πάνω στην συμπεριφορά των παιδιών σχολικής ηλικίας, για να αναλύσουν μέσω ερωτηματολογίου τις διαφορές πάνω στις απόψεις που είχαν πάνω από 10.000 μαθητές της 6<sup>ης</sup> έως και 10<sup>ης</sup> τάξης για τις εκπαιδευτικές τους εμπειρίες. Οι μαθητές ήταν από διαφορετικές τάξεις, φύλο, φυλή και εθνικότητα.

Εξετάσθηκαν επίσης οι σχέσεις μεταξύ των αξιολογήσεων των μαθητών για τις σχολικές τους εμπειρίες και των αντιλήψεών τους για την επίδοσή τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι μεγαλύτεροι μαθητές είχαν την τάση να αισθάνονται πιο αρνητικά για την εκπαιδευτική τους εμπειρία απ' ότι οι νεότεροι μαθητές. Τα αγόρια έτειναν να έχουν περισσότερο αρνητικές αντιλήψεις απ' ότι τα κορίτσια όσον αφορά τις εκπαιδευτικές τους εμπειρίες και το βαθμό ενδιαφέροντος του δασκάλου τους και οι αφροαμερικάνοι μαθητές ανέφεραν περισσότερες αρνητικές αξιολογήσεις για το σχολικό τους περιβάλλον, αλλά έτειναν να αναφέρουν περισσότερο από τους άλλους ότι τους αρέσει το σχολείο. Οι αντιλήψεις των μαθητών για την επίδοσή τους συσχετιζόνταν σημαντικά με το ότι τους αρέσει το σχολείο και με τις αντιλήψεις για το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών.

Στα σχολεία όπου οι μαθητές αισθάνονται δεσμευμένοι, ότι ενδιαφέρονται για αυτούς, ότι τους σέβονται, και ότι αποτελούν μέρος της σχολικής κοινότητας, η επίδοση όλων των φοιτητών είναι υψηλότερη από ό, τι στα σχολεία όπου οι μαθητές αισθάνονται αποκομμένοι από τους συμμαθητές τους και τους καθηγητές (Ding & Hall 2007).

Μία άλλη έρευνα που διεξήχθη στο Τέξας το 2006, σε δείγμα 4.089 μαθητών ηλικίας 11-14 ετών μέσω του ερωτηματολογίου My Class Inventory, είναι αυτή των Loukas *et al.* Η συγκεκριμένη έρευνα διερευνά την αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο ως διαμεσολαβητή όσον αφορά τις επιδράσεις του σχολικού κλίματος.

Συγκεκριμένα, εξετάζει κατά πόσο οι απόψεις των μαθητών για τέσσερις πτυχές του σχολικού κλίματος (συνοχή, διαμάχες, ανταγωνισμός μεταξύ των μαθητών, και συνολική ικανοποίηση στις τάξεις) συνδέονται έμμεσα με επακόλουθα προβλήματα συμπεριφοράς στη πρώιμη εφηβεία καθώς και με καταθλιπτικά συμπτώματα μέσω της σχολικής συνεκτικότητας (αίσθησης του «ανήκειν»).

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο μεσολαβούσε για τις συσχετίσεις ανάμεσα στις απόψεις των μαθητών για τη συνοχή, τις διαμάχες και τη συνολική ικανοποίηση με τις τάξεις και τις μεταγενέστερες προβληματικές συμπεριφορές των μαθητών 1 χρόνο αργότερα. Ωστόσο η αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο δεν ήταν προβλεπτικός παράγοντας για επακόλουθα καταθλιπτικά συμπτώματα και ως εκ τούτου δεν διαμεσολαβούσε στις επιδράσεις του σχολικού κλίματος πάνω στα συναισθηματικά προβλήματα της πρόωρης εφηβείας.

Μία ακόμη έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2005 στην Ιταλία από την Vieno *et al.*, εξετάζει τους προσδιοριστικούς παράγοντες σε επίπεδο ατόμου και επίπεδο σχολείου για την αίσθηση του «ανήκειν» ανάμεσα σε εφήβους. Η έρευνα αυτή εξετάζει τις σχέσεις μεταξύ των χαρακτηριστικών του ατόμου (δημογραφικά στοιχεία, έλεγχος και παρακολούθηση από τους γονείς, και την άποψη του δημοκρατικού σχολικού κλίματος), των χαρακτηριστικών της τάξης, και του σχολείου (μέσος όρος δημοκρατικού κλίματος στο σχολείο, τη δημογραφία, τις δραστηριότητες, το μέγεθος του σχολείου, καθώς και τις εγκαταστάσεις) και την αίσθηση των μαθητών για την σχολική κοινότητα. Τα δεδομένα αναλύθηκαν χρησιμοποιώντας ένα μοντέλο τριών επιπέδων σε 4092 μαθητές από 10 έως 18 ετών σε 134 σχολεία στην περιφέρεια του Βένετο, βορειοανατολικά της Ιταλίας. Τα ατομικά χαρακτηριστικά και τα χαρακτηριστικά της τάξης και του σχολείου βρέθηκαν ότι είναι σημαντικοί προγνωστικοί παράγοντες για την αίσθηση της σχολικής κοινότητας. Τα αποτελέσματα της έρευνας, καταδεικνύουν μία σημαντική διακύμανση όσον αφορά την αίσθηση της σχολικής κοινότητας σε επίπεδο μαθητή, τάξης, και σχολείου και το σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι σχολικές δημοκρατικές πρακτικές, όπως η συμμετοχή των μαθητών στη θέσπιση κανόνων και τη διοργάνωση εκδηλώσεων, την ελευθερία της έκφρασης, καθώς και της αντίληψης

πάνω στη δικαιοσύνη των κανόνων και των εκπαιδευτικών, για τον προσδιορισμό αυτής της μεταβλητής.

Στην Εσθονία, η Ruus και οι συνεργάτες της (2007) παρουσιάζουν τα αποτελέσματα μιας έρευνας για μαθητές που διεξήχθη το 2004 στο Πανεπιστήμιο του Ταλίν στο πλαίσιο του προγράμματος «Το σχολείο ως ένα περιβάλλον ανάπτυξης και αντιμετώπισης των μαθητών». Για το σκοπό τους, έγινε χρήση ερωτηματολογίου σε δείγμα 3.838 μαθητών της 7ης, 9ης και 12ης τάξης από 65 σχολεία της Εσθονίας. Η βασική τους υπόθεση ήταν ότι με την τροποποίηση του κοινωνικού κλίματος ενός σχολείου, μπορεί κάποιος είτε να βοηθήσει είτε να δυσχεράνει την ανάπτυξη των εποικοδομητικών στρατηγικών αντιμετώπισης των μαθητών και επομένως να υποστηρίξει, ή όχι, την ακαδημαϊκή επιτυχία των μαθητών. Το πιο σημαντικό συμπέρασμα της έρευνας αυτής είναι ότι οι παράμετροι του σχολικού κλίματος, ειδικά όσον αφορά το σύστημα αξιών του χαρακτηρίζει το σχολείο και τη στάση των καθηγητών απέναντι στους μαθητές όπως αυτό γίνεται αντιληπτό από τους μαθητές, επηρεάζει την αισιόδοξη στάση που έχουν για τη ζωή οι μαθητές, τη ψυχολογική και φυσιολογική τους ευημερία, και την ακαδημαϊκή επιτυχία.

Ο Anderman (2002) εξέτασε τη σχέση ανάμεσα στα δημογραφικά χαρακτηριστικά και τα χαρακτηριστικά σε επίπεδο σχολείου με την αίσθηση του ανήκειν με το σχολείο και με τις διαπροσωπικές σχέσεις, και τη συμμετοχή των σπουδαστών στο σχολείο, χρησιμοποιώντας δεδομένα από την National Longitudinal Study of Adolescent Health.. Για το σκοπό της έρευνάς του, χρησιμοποίησε ένα δείγμα πάνω από 58.653 μαθητές από 132 διαφορετικά γυμνάσια και λύκεια. Οι διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των μαθητών, των εκπαιδευτικών, και των συνομηλίκων, καθώς και η δέσμευση των μαθητών στο σχολείο συνδυάστηκαν σε μία κλίμακα ώστε να μετρήσουν την έκταση των προβλημάτων που είχαν οι μαθητές στο σχολείο. Η κλίμακα αυτή μετρούσε το βαθμό στον οποίο οι μαθητές είχαν πρόβλημα με το να δίνουν την προσοχή τους στο σχολείο, να κάνουν τις εργασίες τους, να τα πηγαίνουν καλά με τους δασκάλους τους και με τους άλλους μαθητές. Τα αποτελέσματα της έρευνας, έδειξαν οι μαθητές οι οποίοι ένιωθαν την αίσθηση του ανήκειν στο σχολείο τους, είχαν καλύτερες διαπροσωπικές σχέσεις με τους δασκάλους και τους συμμαθητές τους και ήταν πιο δεσμευμένοι στο σχολείο. Ακόμα και μετά τον έλεγχο των δημογραφικών χαρακτηριστικών των μαθητών (εθνικότητα, εκπαίδευση γονέων, τάξη, και φύλο) τα αποτελέσματα αυτά παρέμειναν σημαντικά. Αντίθετα, σε επίπεδο σχολείου, η αίσθηση του ανήκειν (δηλαδή, οι συνολικές αντιλήψεις των μαθητών του

σχολείου για την αίσθηση του ανήκειν) συσχετίζονταν αρνητικά με την σχολικές διαπροσωπικές σχέσεις και τη δέσμευση του σχολείου.

Ο Anderman περιγράφει τα αποτελέσματα αυτά ως ιδιαίτερα ανησυχητικά, διότι υποδηλώνουν ότι οι μαθητές που αισθάνονται ότι δεν ανήκουν σε ένα σχολείο, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να παρουσιάσουν προβλήματα στο σχολείο σε σχέση με τους περισσότερους μαθητές που αισθάνονται ότι ανήκουν σε αυτό.

Ο Kindermann (2007) μελέτησε τη σχέση ανάμεσα στις διαπροσωπικές σχέσεις δασκάλου-μαθητή μέσα στην τάξη (συμμετοχή των εκπαιδευτικών), καθώς και μαθητή-συμμαθητή (ομάδα συνομηλίκων) και στη συμπεριφορική και συναισθηματική εμπλοκή του μαθητή, σε ένα δείγμα 340 φοιτητών της έκτης τάξης που φοιτούσαν σε ένα γυμνάσιο που βρίσκεται σε μια προαστιακή πόλη στα βορειοανατολικά των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι απόψεις των μαθητών για τις διαπροσωπικές τους σχέσεις με τους εκπαιδευτικούς, μετρήθηκε με μία κλίμακα με οχτώ αντικείμενα μέσω της οποίας δήλωναν το βαθμό στον οποίο ένιωθαν ότι ο δάσκαλός τους ήταν διαθέσιμος, ζεστός, στοργικός και ότι νοιαζόταν για αυτούς. Οι δάσκαλοι βαθμολόγησαν τη συμπεριφορική και συναισθηματική εμπλοκή των μαθητών χρησιμοποιώντας μια κλίμακα με δεκατέσσερα αντικείμενα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι υπάρχει σημαντική θετική συσχέτιση στις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ δασκάλου-μαθητή και τη συμμετοχή των μαθητών στο σχολείο καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου, τόσο το χειμερινό όσο και στο εαρινό εξάμηνο. Μετά από έλεγχο των διαπροσωπικών σχέσεων δασκάλου-μαθητή και των προσωπικών χαρακτηριστικών του μαθητή, η ομάδα των συνομηλίκων ήταν ένας σημαντικός προβλεπτικός παράγοντας για μια μικρή αλλαγή στην εμπλοκή των μαθητών από το χειμερινό μέχρι και το εαρινό εξάμηνο. Εν κατακλείδι, ο Kindermann επεκτείνει την απόδειξη της θετικής συσχέτισης μεταξύ του κοινωνικού σχολικού κλίματος και της συμμετοχής των μαθητών στο σχολείο, αποδεικνύοντας την επίδραση που έχουν οι διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα σε μαθητή-συμμαθητή με την πάροδο του χρόνου.

Οι Klem και Connell (2004) διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ της δέσμευσης των μαθητών στο σχολείο και τις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ δασκάλων και μαθητών στην τάξη. Για τις ανάγκες της συγκεκριμένης μελέτης, χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια σε δείγμα 1.846 μαθητών από την τρίτη έως και την πέμπτη τάξη, από έξι αστικά δημοτικά σχολεία και 2.430 μαθητών από την έκτη έως και την όγδοη τάξη από τρία αστικά Γυμνάσια. Οι μαθητές διέφεραν σε εθνικότητα, φύλο, και

κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Σύμφωνα με τα ευρήματά τους, οι μαθητές του Δημοτικού και του Γυμνασίου που αντιλαμβάνονται τους καθηγητές τους ως υποστηρικτικούς έχουν περισσότερες πιθανότητες να συμμετέχουν/εμπλέκονται στο σχολείο.

## **ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

### **3.1 Σκοπός της έρευνας**

Κύριος σκοπός της παρούσας μελέτης αποτελεί η διερεύνηση του σχολικού κλίματος που εντοπίζεται στα Εσπερινά Λύκεια της Αθήνας και της Περιφέρειας, όπως το αντιλαμβάνονται οι μαθητές που φοιτούν σε αυτά.

Η ύπαρξη ελάχιστων ερευνών στην Ελλάδα σχετικά με τις διαστάσεις του σχολικού κλίματος στην Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ειδικότερα στα Λύκεια, καθώς και τα ενδιαφέροντα αποτελέσματα που έχουν προκύψει από αυτές αποτέλεσαν έμπνευση για έρευνα και στα Εσπερινά Λύκεια. Στο παρελθόν δεν έχει διενεργηθεί παρόμοια έρευνα που να επικεντρώνεται αποκλειστικά σε αυτόν το τύπο σχολείου, στη μεγάλη ηλικιακή γκάμα των μαθητών που φοιτούν στα σχολεία αυτά αλλά και ξεκάθαρα στη διερεύνηση του σχολικού κλίματος.

### **3.2 Μέθοδος**

Για τη συλλογή των δεδομένων μας στη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκε ως τρόπος συλλογής το ερωτηματολόγιο, καθώς επιτρέπει τη διασφάλιση της ανωνυμίας των ερωτηθέντων αλλά και της αντικειμενικότητας, όσον αφορά την ομοιομορφία των ερωτήσεων και τις συνθήκες που λαμβάνει χώρα. Επιπλέον, μέσα από τη βιβλιογραφία το μεγαλύτερο ποσοστό των ερευνών που μελετούν το σχολικό κλίμα και τις διαστάσεις του έχουν πραγματοποιηθεί ,με τη χρήση αυτού του εργαλείου (Loukas et al., 2006 ; Mitcell et al., 2010 ; Weihua et al., 2011 ).

Η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με το Στατιστικό Πακέτο SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences). Επίσης, με την βοήθεια των λογιστικών φύλλων EXCEL κατασκευάστηκαν όλες οι διαγραμματικές απεικονίσεις.

### **3.3 Επιλογή κατάλληλου ερευνητικού εργαλείου για τις ανάγκες της έρευνας.**

Το ερωτηματολόγιο «Τι συμβαίνει σ' αυτό το σχολείο;» ( What's Happening In That School (WHITS) της Jill Aldridge & Kate Ala' I, Curtin University, Perth, Australia) θεωρήθηκε κατάλληλο για το σκοπό της έρευνας αυτής, έχοντας επιλεγεί μετά από ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Η επιλογή του ερωτηματολογίου αυτού έγινε λόγω του ότι έχει εγκριθεί για χρήση σε γυμνάσια και λύκεια που είναι

πολιτισμικά και γλωσσικά διαφορετικά, είναι πρόσφατο (2014), σύντομο και αυτοσυμπληρούμενο.

Το WHITS αποτελείται από δύο μέρη. Το ένα μέρος αφορά την αξιολόγηση του σχολικού κλίματος (6 κλίμακες) και το άλλο αφορά την αξιολόγηση αυτοαναφορών πάνω στην ταυτότητα, ευημερία, σχολική βία και συμπεριφορά (8 κλίμακες).

Η εγκυρότητα του ερωτηματολογίου διασφαλίστηκε με παραγοντική ανάλυση από την κατασκευάστρια του ερωτηματολογίου. Επίσης το ερωτηματολόγιο ελέγχθηκε ως προς την αξιοπιστία της εσωτερικής συνάφειας των ερωτήσεων με το συντελεστή  $\alpha$  του Cronbach. Για κάθε μία από τις έξι κλίμακες του ερωτηματολογίου WHITS η αξιοπιστία της εσωτερικής συνάφειας ήταν πάνω από 0.89, υποστηρίζοντας έτσι την εγκυρότητά του.

### **3.4 Μετάφραση και στάθμιση στην Ελληνική γλώσσα**

Για τις ανάγκες της έρευνας, επιλέχθηκε και μεταφράστηκε το δεύτερο μέρος του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου το οποίο αφορά την αξιολόγηση του σχολικού κλίματος. Η μετάφραση έγινε με τη μέθοδο της αντίστροφης μετάφρασης (backwards translation) και με τα ελάχιστα κριτήρια μετάφρασης (Mapi Research Institute, 2002).

Η διαδικασία περιλάμβανε την ανεξάρτητη μετάφραση του πρωτότυπου Αγγλικού Ερωτηματολογίου (forward translation) από δύο διαφορετικά άτομα. Μετά από τη φάση αυτή έγινε η σύγκριση των δύο μεταφράσεων από ένα τρίτο άτομο που μπορεί να αποφασίσει μεταξύ τυχόν διαφορετικών προτάσεων μετάφρασης ώστε να προκύψει μια συμφωνημένη μετάφραση (1st reconciliation version). Ακολούθως, η συμφωνημένη εκδοχή μεταφράστηκε στη γλώσσα του πρωτότυπου ερωτηματολογίου (backward translation), δηλαδή στην Αγγλική, από ένα δίγλωσσο άτομο (με μητρική γλώσσα την Αγγλική) η οποία είναι επαγγελματίας μεταφράστρια, χωρίς, όμως, να γνωρίζει το πρωτότυπο ερωτηματολόγιο.

Η πολιτισμική προσαρμογή του ερωτηματολογίου (cultural adaptation) έλαβε χώρα με τη συμπλήρωσή του από πέντε τυχαία άτομα που ήταν μαθητές σε Εσπερινά Λύκεια ώστε να διαπιστωθεί ότι η μετάφραση είναι αποδεκτή και κατανοητή με τον τρόπο που υποτίθεται ότι θα πρέπει να είναι και το αν η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι απλή και κατάλληλη. Στην περίπτωση κάποιου προβλήματος, ζητήθηκε από το άτομο να προτείνει κάτι διαφορετικό (cognitive debriefing interview). Οι προτάσεις τους ενσωματώθηκαν στην δεύτερη εκδοχή του ερωτηματολογίου και έτσι παράχθηκε η τελική εκδοχή του ερωτηματολογίου στην Ελληνική γλώσσα. Το



μεταφρασμένο και σταθμισμένο ερωτηματολόγιο καθώς και η διαδικασία μετάφρασής του, παρατίθεται στο παράρτημα του παρόντος συγγράμματος.

### **3.5 Περιγραφή ερευνητικού εργαλείου**

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο απευθύνεται στους μαθητές και αποτελείται συνολικά από 57 κλειστές ερωτήσεις. Οι πρώτες 9 ερωτήσεις αφορούν τα δημογραφικά στοιχεία και συγκεκριμένα αναφέρονται στο φύλο, την ηλικία, την περιοχή του σχολείου (Αθήνα ή Περιφέρεια), τη βαθμίδα εκπαίδευσης (τύπος σχολείου και τάξη), το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, την επαγγελματική κατηγορία των γονέων, την υπηκοότητα, την εργασία την παρούσα περίοδο και το στόχο φοίτησης.

Στη συνέχεια, ακολουθούν οι υπόλοιπες 48 προτάσεις οι οποίες αφορούν το σχολικό κλίμα που επικρατεί στο σχολείο τους. Όλες οι ερωτήσεις είναι σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert, στις οποίες καλούνται οι μαθητές να δηλώσουν το βαθμό συχνότητας που υφίστανται κάποια χαρακτηριστικά στο σχολείο τους. Οι προτάσεις αυτές αφορούν έξι διαστάσεις του σχολικού κλίματος με κάθε διάσταση να περιλαμβάνει οκτώ προτάσεις:

#### *1. Υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς:*

Στη διάσταση αυτή εξετάζεται η άποψη των μαθητών σχετικά με την προθυμία, την ανταπόκριση, την προσπάθεια κατανόησης και την στήριξη των εκπαιδευτικών στα προβλήματα και τις ανάγκες τους καθώς και την επίδειξη ενδιαφέροντος για την πολιτισμική τους ταυτότητα και δίκαιης συμπεριφοράς απέναντί τους.

#### *2. Σχέσεις με τους συνομήλικους:*

Η διάσταση αυτή εξετάζει πόσο συχνά οι μαθητές νιώθουν ότι ανήκουν σε μία ομάδα φίλων, δημιουργούν φιλίες με μαθητές με διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα, έχουν καλές σχέσεις και συναναστρέφονται με τους συμμαθητές τους όπως επίσης και την επικοινωνία, την υποστήριξη και τη βοήθεια που δέχονται από τους συμμαθητές τους.

#### *3. Σύνδεση με το σχολείο:*

Η διάσταση αυτή εξετάζει πόσο συνδεδεμένοι αισθάνονται οι μαθητές με το σχολείο τους, δηλαδή πόσο συχνά απολαμβάνουν να είναι στο συγκεκριμένο σχολείο

που φοιτούν, κατά πόσο ανυπομονούν να πάνε και πόσο νιώθουν ευπρόσδεκτοι, αποδεκτοί και μέλη μιας σχολικής κοινότητας όπου τους εκτιμούν και τους σέβονται.

#### *4. Αποδοχή της διαφορετικότητας:*

Αυτή η διάσταση περιλαμβάνει προτάσεις σχετικά με την αναγνώριση, την εκτίμηση, την κατανόηση και το σεβασμό ως προς την πολιτισμική ταυτότητα των μαθητών. Επίσης, εξετάζεται σε ποιο βαθμό οι μαθητές ενθαρρύνονται να κατανοήσουν την πολιτισμική ταυτότητα των άλλων καθώς και σε ποιο βαθμό έχουν διδαχτεί για αυτές.

#### *5. Σαφήνεια κανόνων:*

Η διάσταση αυτή εξετάζει κατά πόσο οι μαθητές γνωρίζουν τους σχολικούς κανόνες στο σχολείο που φοιτούν και παράλληλα αντιλαμβάνονται το λόγο ύπαρξής τους και την υποχρέωσή τους να τους τηρούν καθώς και το βαθμό που νιώθουν ασφαλείς και προστατευμένοι μέσω αυτών. Επιπρόσθετα, κατά πόσο θεωρούν ότι οι κανόνες αυτοί είναι ξεκάθαροι, σαφείς και το πόσο συχνά οι καθηγητές τους τους βοηθούν στο να τους ακολουθήσουν.

#### *6. Αναφορά και αναζήτηση βοήθειας:*

Η διάσταση αυτή εξετάζει σε τι συχνότητα οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να αναφέρουν ανάρμοστες συμπεριφορές και περιστατικά στους αρμόδιους του σχολείου τους καθώς και να αναζητήσουν συμβουλευτική βοήθεια μέσα σε αυτό. Επίσης, κατά πόσο νιώθουν ότι υπάρχει εμπιστοσύνη και εμπιστευτικότητα στο να αναφέρουν στους καθηγητές τους, φαινόμενα ενδοσχολικής βίας που προκαλούνται στον ίδιο αλλά και σε άλλους μέσα στο σχολείο.

### **3.6 Συμμετέχοντες**

Στην έρευνα συμμετείχαν οχτώ Εσπερινά Λύκεια, εκ των οποίων τα έξι βρίσκονται στην Αθήνα και τα υπόλοιπα δύο στην Περιφέρεια. Η επιλογή των σχολείων ήταν τυχαία. Στην έρευνα συμμετείχαν μαθητές και μαθήτριες τόσο από Επαγγελματικά Εσπερινά Λύκεια (ΕΠΑ.Λ) όσο και από Γενικά Λύκεια (ΓΕ.Λ) και από τις τέσσερις τάξεις.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

### 4.1 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Τα δημογραφικά στοιχεία που παρουσιάζονται σε αυτή την ενότητα, σκιαγραφούν το προφίλ των μαθητών που φοιτούν στα εσπερινά Λύκεια και περιλαμβάνουν το φύλο, την ηλικία, την περιοχή, την βαθμίδα εκπαίδευσης, το μορφωτικό επίπεδο και την επαγγελματική κατηγορία των γονέων, την υπηκοότητα, την παρούσα εργασία και το στόχο φοίτησης.

#### 4.1.1 Φύλο

Στην έρευνα συμμετείχαν συνολικά 300 άτομα εκ των οποίων οι 185 ήταν άντρες και οι 115 γυναίκες. Είναι εμφανές από τον πίνακα αλλά και από την γραφική αναπαράσταση πως ο αντρικός πληθυσμός (61,7%) υπερτερεί έναντι του γυναικείου (38,3%).

Φύλο	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Άνδρας	185	61,7
Γυναίκα	115	38,3
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

*Πίνακας 4.1.1: Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών κατά φύλο*



*Σχήμα 4.1.1: Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών κατά φύλο*

#### 4.1.2 Ηλικία

Από τα αποτελέσματα της ηλικιακής κατανομής του δείγματος, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των μαθητών κυμαίνεται μεταξύ 20 – 30 ετών με ποσοστό 33,3%, ενώ ακολουθεί η ηλικία των 30 – 40 ετών με ποσοστό 25,3%. Σε σύνολο 77,9% η ηλικία των μαθητών των εσπερινών Λυκείων είναι κάτω από 40 ετών, ενώ οι ηλικίες κάτω των 20 ετών έχουν πολύ μικρή συμμετοχή (μόλις το 19,3%).

Ηλικία	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
14 - 20	58	19,3
20 - 30	100	33,3
30 - 40	76	25,3
40 και πάνω	66	22,0
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

**Πίνακας 4.1.2:** Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών κατά ηλικία

#### 4.1.3 Περιοχή

Το 79,7% του δείγματος αποτελείται από μαθητές που φοιτούν σε εσπερινά Λύκεια εντός Αττικής και το 20% αυτών φοιτά σε εσπερινά Λύκεια της περιφέρειας.

Περιοχή	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Αθήνα	239	79,7
Περιφέρεια	61	20,3
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

**Πίνακας 4.1.3:** Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών κατά περιοχή

#### 4.1.4 Βαθμίδα εκπαίδευσης (Τύπος σχολείου και τάξη φοίτησης)

Στην έρευνα, το 74,7% των ερωτηθέντων φοιτά σε εσπερινά ΕΠΑ.Λ ενώ μόλις το 25,3% σε εσπερινά ΓΕ.Λ. Αυτό οφείλεται στο ότι τα εσπερινά Λύκεια, είναι στην πλειοψηφία τους ΕΠΑ.Λ.

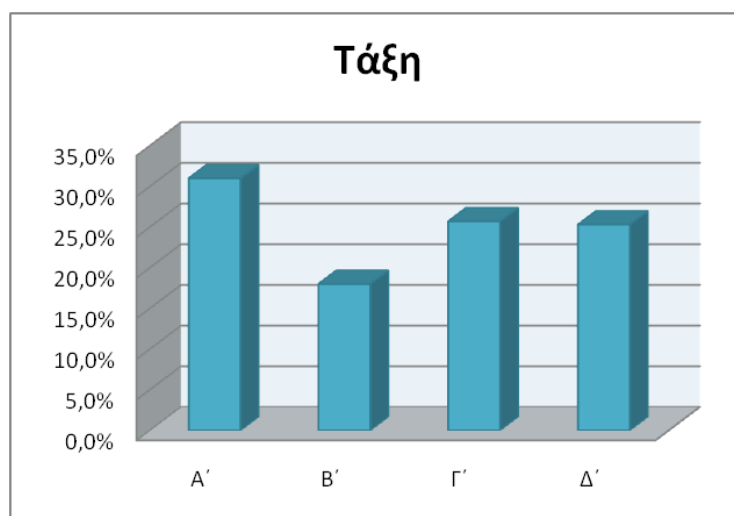
Τύπος σχολείου	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
ΕΠΑ.Λ	224	74,7
ΓΕ.Λ	76	25,3
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

Πίνακας 4.1.4: Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών κατά τύπο σχολείου

Στον παρακάτω Πίνακα 5.4.2 παρουσιάζεται η κατανομή των ερωτηθέντων κατά τάξη. Από τους 300 μαθητές του δείγματός μας, 93 (ποσοστό 31%) φοιτούν στην Α' τάξη, 54 (18%) στη Β' τάξη, 77 (25,7%) στη Γ' τάξη και 76 (25,3%) στη Δ'.

Τάξη	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Α'	93	31,0
Β'	54	18,0
Γ'	77	25,7
Δ'	76	25,3
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

Πίνακας 4.1.4: Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών κατά τάξη



Σχήμα 4.1.4: Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών κατά τάξη

#### 4.1.5 Μορφωτικό επίπεδο γονέων

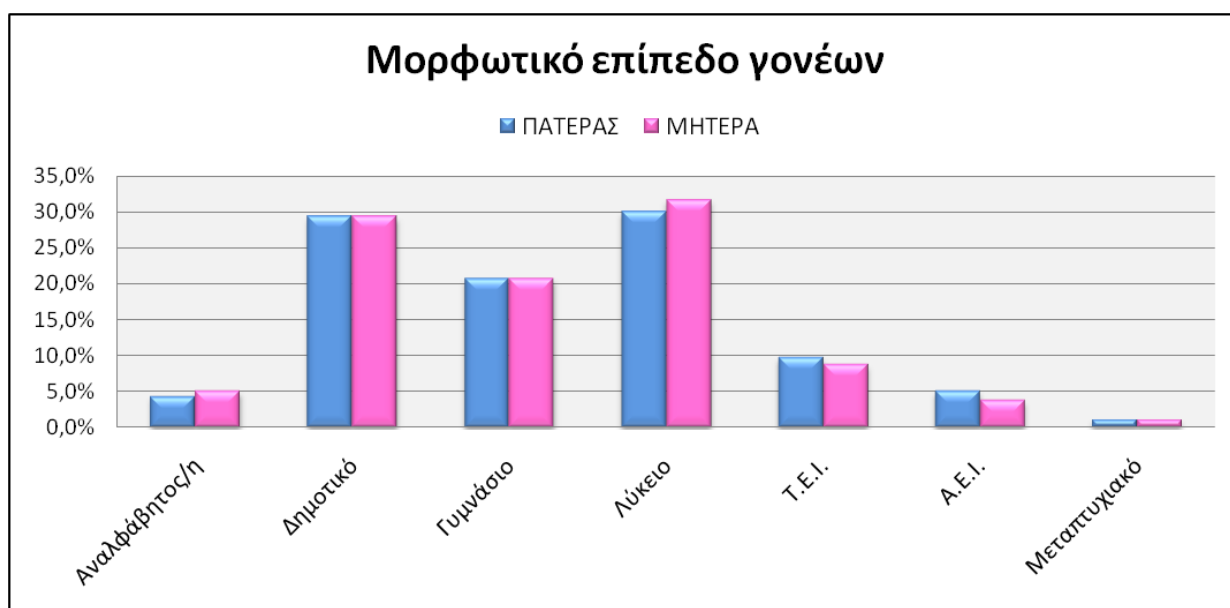
Στον παρακάτω Πίνακα 5.5 παρουσιάζεται σε ποσοστά το επίπεδο μόρφωσης των γονέων των ερωτηθέντων. Σε ποσοστό 30,0% οι πατέρες των ερωτηθέντων έχουν τελειώσει το λύκειο και το 29,3% το Γυμνάσιο. Μόνο το 14,7% των πατεράδων των ερωτηθέντων έχει τελειώσει κάποια ανώτατη σχολή, ενώ υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό 29,3% πατεράδων των ερωτηθέντων που έχει τελειώσει μόνο το δημοτικό. Σε ποσοστό 31,7% οι μητέρες των ερωτηθέντων έχουν τελειώσει το λύκειο και το 20,7% το Γυμνάσιο. Μόνο το 12,4% των μητέρων των ερωτηθέντων έχει τελειώσει κάποια ανώτατη σχολή, ενώ υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό 29,3% μητέρων των ερωτηθέντων που έχει τελειώσει μόνο το δημοτικό.

Οι γονείς που είναι αναλφάβητοι (9,3%) και που είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου (2%) αποτελούν το μικρότερο ποσοστό του δείγματος.

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΠΑΤΕΡΑΣ		ΜΗΤΕΡΑ	
	N	%	N	%
Αναλφάβητος/η	13	4,3	15	5,0
Απόφοιτος/η δημοτικού	88	29,3	88	29,3
Απόφοιτος/η β/θμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο)	62	20,7	62	20,7
Απόφοιτος/η β/θμιας εκπαίδευσης (Λύκειο)	90	30,0	95	31,7
Απόφοιτος/η ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ι.)	29	9,7	26	8,7
Απόφοιτος/η ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι.)	15	5,0	11	3,7
Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου	3	1,0	3	1,0
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

**Πίνακας 4.1.5:** Κατανομή δείγματος ως προς το μορφωτικό επίπεδο των γονέων

Φαίνεται πως υπάρχει μια διαδοχή μεταξύ των κατηγοριών με φυσιολογικές αποκλίσεις, ενώ ακραίες τιμές παρατηρούμε μόνο σε επίπεδα πολύ χαμηλής και πολύ υψηλής μόρφωσης όπως παρουσιάζεται παρακάτω και στο Σχήμα 5.5.



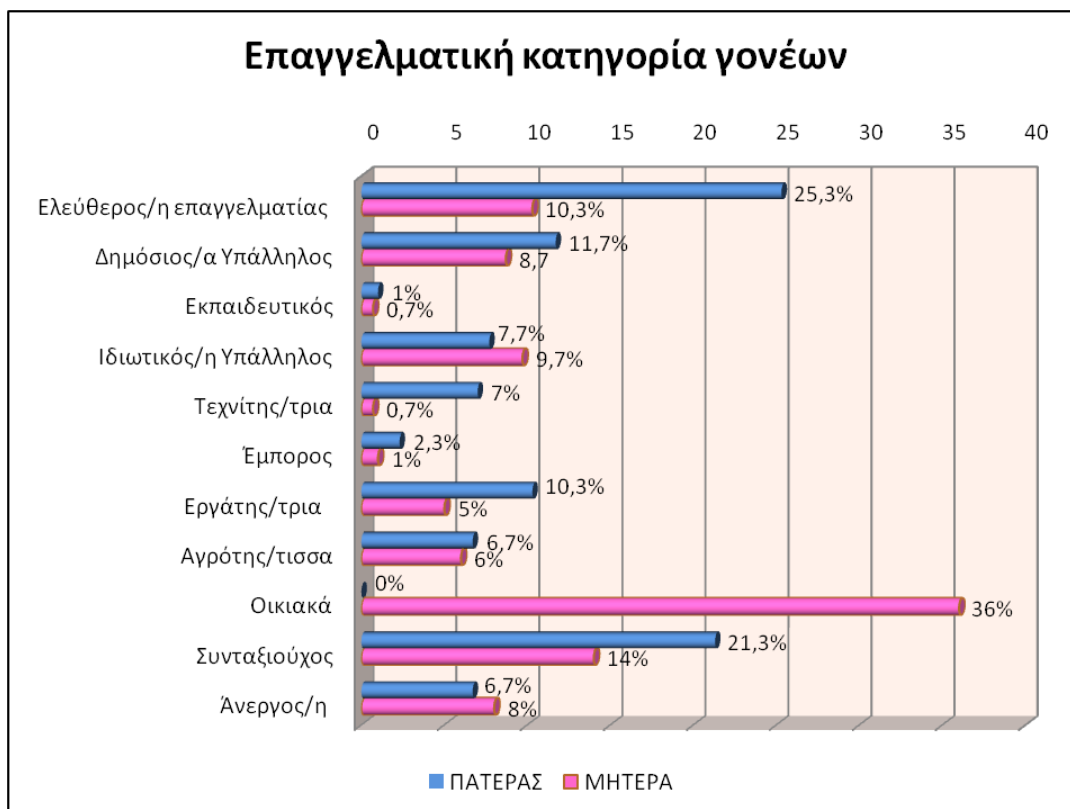
**Σχήμα 4.1.5:** Κατανομή δείγματος ως προς το μορφωτικό επίπεδο των γονέων

#### 4.1.6 Επαγγελματική κατηγορία γονέων

Στο παρακάτω Πίνακα 5.6 παρουσιάζεται η κατανομή των επαγγελμάτων των γονέων των ερωτηθέντων. Το 25,3% των πατεράδων των ερωτηθέντων είναι ελεύθεροι επαγγελματίες, το 21,3% είναι συνταξιούχοι ενώ το 11,7% είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Οι μητέρες των ερωτηθέντων σε ποσοστό 36% ασχολούνται με τα οικιακά, σε ποσοστό 14% είναι συνταξιούχοι, ενώ σε ποσοστό 10,3% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΑΤΕΡΑΣ		ΜΗΤΕΡΑ	
	N	%	N	%
Ελεύθερος/η επαγγελματίας	76	25,3	31	10,3
Δημόσιος/α Υπάλληλος	35	11,7	26	8,7
Εκπαιδευτικός	3	1,0	2	0,7
Ιδιωτικός/η Υπάλληλος	23	7,7	29	9,7
Τεχνίτης/τρια	21	7,0	2	0,7
Έμπορος	7	2,3	3	1,0
Εργάτης/τρια	31	10,3	15	5,0
Αγρότης/τισσα	20	6,7	18	6,0
Οικιακά	0	0	108	36,0
Συνταξιούχος	64	21,3	42	14,0
Άνεργος/η	20	6,7	24	8,0
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

**Πίνακας 4.1.6:** Κατανομή δείγματος ως προς την επαγγελματική κατηγορία των γονέων



**Σχήμα 4.1.6:** Κατανομή δείγματος ως προς την επαγγελματική κατηγορία των γονέων



#### 4.1.7 Υπηκοότητα

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων έχει ελληνική υπηκοότητα σε ποσοστό 86,7% ενώ μόλις το 13,3% έχει άλλη υπηκοότητα.

Ελληνική υπηκοότητα	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Ναι	260	86,7
Όχι	40	13,3
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

**Πίνακας 4.1.7:** Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών ανάλογα με το αν έχουν ελληνική υπηκοότητα

#### 4.1.8 Εργασία τη παρούσα περίοδο

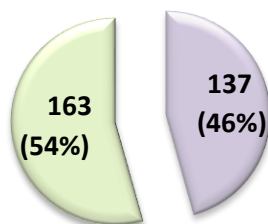
Το 45,7% των ερωτηθέντων εργάζεται τη χρονική περίοδο που γίνεται η έρευνα, ενώ το 54,3% δεν εργάζεται.

Εργαζόμενος	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Ναι	137	45,7
Όχι	163	54,3
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

**Πίνακας 4.1.8:** Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών ως προς την εργασία

### Εργασία

■ Ναι ■ Όχι



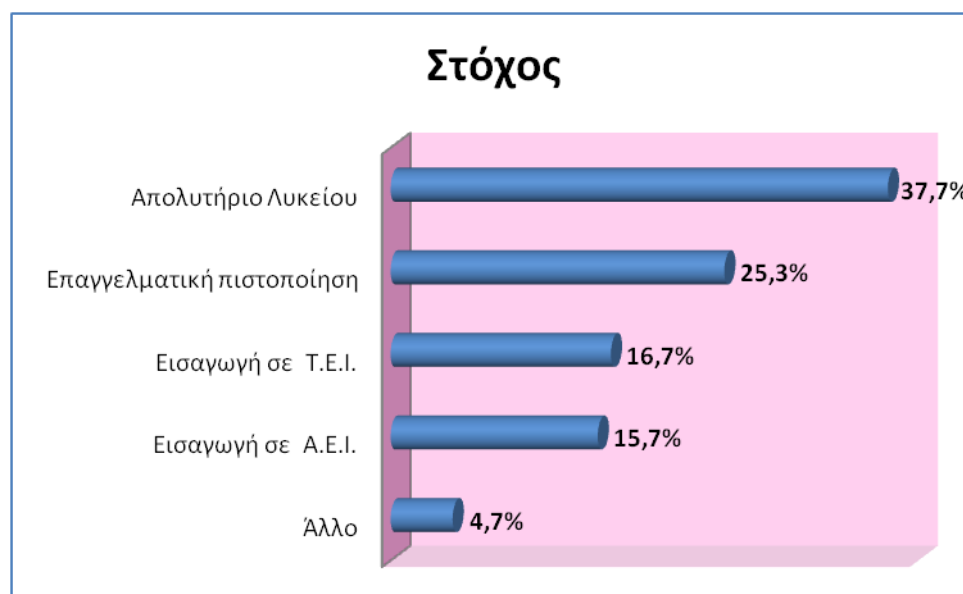
**Σχήμα 4.1.8:** Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών ως προς την εργασία

#### 4.1.9 Στόχος φοίτησης

Είναι εμφανές από τον πίνακα 5.9 αλλά και από το σχήμα 5.9 που παρουσιάζονται στη συνέχεια πως η πλειοψηφία των ερωτηθέντων του δείγματος σε ποσοστό 37,7% έχει ως στόχο την απόκτηση του απολυτηρίου Λυκείου. Το 32,4% έχει ως στόχο την εισαγωγή του στη τριτοβάθμια εκπαίδευση (Τ.Ε.Ι. – Α.Ε.Ι.) ενώ μόλις το 25,3% έχει ως στόχο την απόκτηση επαγγελματικής πιστοποίησης. Μια παράμετρος σημαντική είναι ότι στην έρευνά μας η συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών που συμμετέχουν (74,7%), φοιτούν σε εσπερινά ΕΠΑ.Λ που σημαίνει ότι ο στόχος απόκτησης επαγγελματικής πιστοποίησης αφορά μόνο την κατηγορία αυτή.

Στόχος	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Να πάρω το απολυτήριο Λυκείου	113	37,7
Να αποκτήσω επαγγελματική πιστοποίηση	76	25,3
Να εισαχθώ σε κάποιο Τ.Ε.Ι.	50	16,7
Να εισαχθώ σε κάποιο Α.Ε.Ι.	47	15,7
Άλλο	14	4,7
<b>Σύνολο</b>	<b>300</b>	<b>100,0</b>

**Πίνακας 4.1.9:** Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών ανάλογα με το στόχο φοίτησής τους



**Σχήμα 4.1.9:** Ποσοστιαία κατανομή των μαθητών/τριών ανάλογα με το στόχο φοίτησής τους

## 4.2 ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται και αναλύονται οι απόψεις των μαθητών των Εσπερινών Λυκείων όσον αφορά το σχολικό κλίμα που επικρατεί στο σχολείο τους. Στη συνέχεια ακολουθεί η ερμηνεία για κάθε μια από τις έξι διαστάσεις του σχολικού κλίματος που διερευνούνται στο ερωτηματολόγιο. Ειδικότερα διερευνήθηκαν οι απόψεις των μαθητών σχετικά με την υποστήριξη των εκπαιδευτικών, τις σχέσεις με τους συνομηλίκους, τη σύνδεση με το σχολείο, την αποδοχή της διαφορετικότητας, τη σαφήνεια των κανόνων και τέλος την αναφορά και αναζήτηση βοήθειας.

### 4.2.1 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με την υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς.

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι απόψεις των μαθητών Εσπερινών Λυκείων σχετικά με τη συχνότητα που νιώθουν ότι οι καθηγητές τους είναι πρόθυμοι, ανταποκρίνονται, προσπαθούν να κατανοήσουν και να τους στηρίξουν στα προβλήματα και τις ανάγκες τους καθώς και το ενδιαφέρον που επιδεικνύουν όσον αφορά την πολιτισμική ταυτότητα των ίδιων των μαθητών αλλά και τη δίκαιη συμπεριφορά απέναντί τους.

				Α. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ				
				Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ		Μ.Ο.	Τ.Α.	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
A1.	Πιστεύω ότι οι καθηγητές μου έχουν υψηλές προσδοκίες από 'μένα. (πιστεύουν στις δυνάμεις μου).	3,81	0,98	6 (2,0%)	21 (7,0%)	78 (26,0%)	113 (37,7%)	82 (27,3%)
A2.	Οι καθηγητές προσπαθούν να κατανοήσουν τα προβλήματά μου	3,88	1,09	14 (4,7%)	16 (5,3%)	66 (22,0%)	101 (33,7%)	103 (34,3%)
A3.	Οι καθηγητές με ακούν με προσοχή.	3,99	1,11	11 (3,7%)	22 (7,3%)	54 (18,0%)	85 (28,3%)	128 (42,7%)
A4.	Οι καθηγητές δείχνουν ενδιαφέρον για την πολιτισμική μου ταυτότητα.	3,57	1,31	34 (11,3%)	28 (9,3%)	58 (19,3%)	92 (30,7%)	88 (29,3%)
A5.	Οι καθηγητές μου συμπεριφέρονται δίκαια.	<b>4,23</b>	1,04	8 (2,7%)	17 (5,7%)	36 (12,0%)	77 (25,7%)	162 (54,0%)

A6.	Οι καθηγητές με στηρίζουν όταν έχω προβλήματα.	3,90	1,16	13 (4,3%)	26 (8,7%)	61 (20,3%)	79 (26,3%)	121 (40,3%)
A7.	Οι καθηγητές βγαίνουν από το πρόγραμμά τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες μου.	3,22	1,31	43 (14,3%)	41 (13,7%)	85 (28,3%)	70 (23,3%)	61 (20,3%)
A8.	Οι καθηγητές είναι πρόθυμοι ν' ακούσουν τα προβλήματά μου.	3,95	1,13	13 (4,3%)	19 (6,3%)	62 (20,7%)	81 (27,0%)	125 (41,7%)

**Πίνακας 4.2.1 :** Περιγραφικά στοιχεία (μέσος όρος, τυπική απόκλιση, συχνότητα, ποσοστό) των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με την υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι μαθητές νιώθουν πολύ συχνά ότι οι καθηγητές τους συμπεριφέρονται δίκαια (Μ.Ο.: 4,23, Τ.Α.: 1,04) καθώς και ότι τους ακούνε με προσοχή (Μ.Ο.: 3,99, Τ.Α.: 1,11). Επίσης όσον αφορά την προθυμία (Μ.Ο.: 3,95, Τ.Α.: 1,13), την προσπάθεια κατανόησης (Μ.Ο.: 3,88, Τ.Α.: 1,09) και την στήριξη (Μ.Ο.: 3,90, Τ.Α.: 1,16) των εκπαιδευτικών στα προβλήματα και τις ανάγκες τους, οι μαθητές νιώθουν ότι αυτό συμβαίνει «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα». Ομοίως, οι μαθητές πιστεύουν πολύ συχνά ότι οι καθηγητές τους έχουν υψηλές προσδοκίες από αυτούς (Μ.Ο.: 3,81, Τ.Α.: 0,98) όπως και ότι δείχνουν ενδιαφέρον για την πολιτισμική ταυτότητα που οι ίδιοι οι μαθητές έχουν (Μ.Ο.: 3,57, Τ.Α.: 1,31).

Παρ' όλα αυτά, οι μαθητές δηλώνουν ότι οι καθηγητές τους βγαίνουν από το πρόγραμμά τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους «μερικές φορές» έως και «συχνά» (Μ.Ο.: 3,22, Τ.Α.: 1,31).

#### 4.2.2 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τις σχέσεις με τους συνομήλικους

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι απόψεις των μαθητών Εσπερινών Λυκείων σχετικά με τη συχνότητα που οι ίδιοι νιώθουν ότι συναναστρέφονται με τους συμμαθητές τους και ότι έχουν καλές σχέσεις με αυτούς, καθώς και το πόσο συχνά δημιουργούν φιλίες με μαθητές διαφορετικής πολιτισμικής ταυτότητας και νιώθουν ότι ανήκουν σε μία ομάδα φίλων. Επίσης, αποτυπώνεται και η συχνότητα που νιώθουν αποδεκτοί από τους συμμαθητές τους και που αισθάνονται ότι οι συμμαθητές τους τους μιλούν, τους υποστηρίζουν και τους βοηθούν.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ		Μ.Ο.	Τ.Α.	Β. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΥΣ				
				Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
				N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
<b>B9.</b>	Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	4,53	0,76	3 (1,0%)	3 (1,0%)	21 (7,0%)	78 (26,0%)	195 (65,0%)
<b>B10.</b>	Ανήκω σε μία ομάδα φίλων.	3,94	1,17	13 (4,3%)	29 (9,7%)	47 (15,7%)	84 (28,0%)	127 (42,3%)
<b>B11.</b>	Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.	4,06	1,10	15 (5,0%)	12 (4,0%)	47 1(5,7%)	92 (30,7%)	134 (44,7%)
<b>B12.</b>	Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	4,26	0,93	4 (1,3%)	13 (4,3%)	37 (12,3%)	94 (31,3%)	152 (50,7%)
<b>B13.</b>	Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	<b>4,53</b>	0,71	1 (0,3%)	5 (1,7%)	17 (5,7%)	89 (29,7%)	188 (62,7%)
<b>B14.</b>	Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.	4,17	0,89	2 (0,7%)	11 (3,7%)	53 (17,7%)	103 (34,3%)	131 (43,7%)
<b>B15.</b>	Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	4,21	0,83	0 (0,0%)	10 (3,3%)	48 (16,0%)	110 (36,7%)	132 (44,0%)
<b>B16.</b>	Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	4,46	0,82	3 (1,0%)	7 (2,3%)	23 (7,7%)	83 (27,7%)	184 (61,3%)

**Πίνακας 4.2.2 :** Περιγραφικά στοιχεία (μέσος όρος, τυπική απόκλιση, συχνότητα, ποσοστό) των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με τις σχέσεις με τους συνομηλίκους.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι μαθητές νιώθουν «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα» ότι οι συμμαθητές τους τους μιλούν (Μ.Ο.: 4,53, Τ.Α.: 0,71), τους βοηθάνε (Μ.Ο.: 4,21, Τ.Α.: 0,83) και τους υποστηρίζουν (Μ.Ο.: 4,17, Τ.Α.: 0,89). Με την ίδια συχνότητα δηλώνουν ότι συναναστρέφονται με τους συμμαθητές τους (Μ.Ο.: 4,26, Τ.Α.: 0,93) τα πάνε καλά με αυτούς (Μ.Ο.: 4,53, Τ.Α.: 0,76) καθώς και ότι δημιουργούν φιλίες και με άλλους μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα από αυτούς (Μ.Ο.: 4,06, Τ.Α.: 1,10). Ομοίως, νιώθουν «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα» αποδεκτοί από τους συμμαθητές τους (Μ.Ο.: 4,46, Τ.Α.: 0,82), όπως και ότι ανήκουν σε μία ομάδα φίλων (Μ.Ο.: 3,94, Τ.Α.: 1,17).

### 4.2.3 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τη σύνδεση με το σχολείο

Στον πίνακα αυτόν αποτυπώνονται οι απόψεις των μαθητών σχετικά με το αίσθηση του «ανήκειν» στη σχολική κοινότητα. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζεται η συχνότητα που οι μαθητές νιώθουν ότι απολαμβάνουν να βρίσκονται στο σχολείο τους, που ανυπομονούν να πάνε σε αυτό, που νιώθουν ευπρόσδεκτοι, αποδεκτοί και μέλη μιας σχολικής κοινότητας καθώς και πόσο συχνά πιστεύουν ότι τους εκτιμούν και τους σέβονται τα υπόλοιπα μέλη του σχολικού περιβάλλοντος στο οποίο φοιτούν.

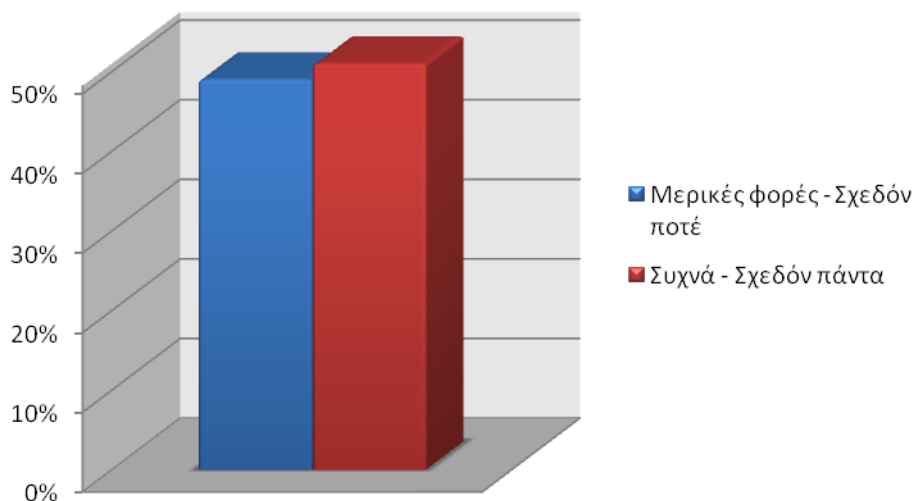
				Γ. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ				
				Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ		Μ.Ο.	Τ.Α.	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
Γ17.	Ανυπομονώ να πάω στο σχολείο.	3,34	1,29	38 (12,7%)	37 (12,3%)	71 (23,7%)	92 (30,7%)	62 (20,7%)
Γ18.	Απολαμβάνω το να είμαι στο σχολείο.	3,65	1,21	23 (7,7%)	29 (9,7%)	65 (21,7%)	95 (31,7%)	88 (29,3%)
Γ19.	Νιώθω αποδεκτός/-ή.	4,24	0,92	4 (1,3%)	14 (4,7%)	33 (11,0%)	103 (34,3%)	146 (48,7%)
Γ20.	Νιώθω μέρος του σχολείου.	4,04	1,10	15 (5,0%)	11 (3,7%)	52 (17,3%)	92 (30,7%)	130 (43,3%)
Γ21.	Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.	4,34	0,86	4 (1,3%)	6 (2,0%)	35 (11,7%)	93 (31,0%)	162 (54,0%)
Γ22.	Είμαι μέλος μίας κοινότητας.	3,64	1,36	34 (11,3%)	34 (11,3%)	44 (14,7%)	83 (27,7%)	105 (35,0%)
Γ23.	Με σέβονται.	<b>4,38</b>	0,85	4 (1,3%)	4 (1,3%)	36 (12,0%)	86 (28,7%)	170 (56,7%)
Γ24.	Με εκτιμούν.	4,34	0,88	5 (1,7%)	6 (2,0%)	34 (11,3%)	91 (30,3%)	164 (54,7%)

**Πίνακας 4.2.3 :** Περιγραφικά στοιχεία (μέσος όρος, τυπική απόκλιση, συχνότητα, ποσοστό) των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με τη σύνδεση με το σχολείο.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι στη πλειοψηφία τους οι μαθητές νιώθουν «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα» αποδεκτοί (Μ.Ο.: 4,24, Τ.Α.: 0,92), ευπρόσδεκτοι (Μ.Ο.: 4,34, Τ.Α.: 0,86) και μέρος του σχολείου (Μ.Ο.: 4,04, Τ.Α.: 1,10) όπου φοιτούν καθώς και ότι τα υπόλοιπα μέλη του σχολείου τους, τους σέβονται (Μ.Ο.: 4,38, Τ.Α.: 0,85) και τους εκτιμούν (Μ.Ο.: 4,34, Τ.Α.: 0,88) μέσα στο σχολικό τους

χώρο. Σχετικά με το κατά πόσο νιώθουν μέλη της σχολικής κοινότητας (Μ.Ο.: 3,64, Τ.Α.: 1,36) που ανήκουν και κατά πόσο απολαμβάνουν να βρίσκονται στο σχολείο (Μ.Ο.: 3,65, Τ.Α.: 1,21), οι μαθητές απάντησαν ότι αυτό συμβαίνει σε μικρότερη συχνότητα.

Αξιοπρόσεχτο είναι ότι σε ακόμα μικρότερη συχνότητα, «μερικές φορές» έως και «σχεδόν ποτέ», οι μαθητές δηλώνουν ότι ανυπομονούν να πάνε στο σχολείο τους (Μ.Ο.: 3,34, Τ.Α.: 1,29), (γράφημα 1.3).



**Γράφημα 4.2.3.** Απαντήσεις των μαθητών (ποσοστό %) στην ερώτηση: «Ανυπομονώ να πάω στο σχολείο».

#### 4.2.4 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με την αποδοχή της διαφορετικότητας

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι απόψεις των μαθητών όσον αφορά την αποδοχή της πολιτισμικής διαφορετικότητας στα πλαίσια του σχολείου τους. Ειδικότερα, αποτυπώνεται η συχνότητα που οι ίδιοι οι μαθητές νιώθουν ότι η πολιτισμική τους ταυτότητα αναγνωρίζεται, εκτιμάται, κατανοείται και είναι σεβαστή από τους συμμαθητές τους και τους καθηγητές τους. Επίσης, παρουσιάζεται και η συχνότητα που δηλώνουν οι μαθητές ότι οι ίδιοι ενθαρρύνονται να κατανοήσουν την πολιτισμική ταυτότητα των άλλων καθώς και πόσο συχνά το έχουν αυτό διδαχθεί στο σχολείο.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ		Μ.Ο.	Τ.Α.	Δ. ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ				
				Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
				N (%)	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
Δ25.	Εκτιμούν την πολιτισμική μου ταυτότητα.	4,18	0,95	5 (1,7%)	11 (3,7%)	49 (16,3%)	94 (31,3%)	141 (47,0%)
Δ26.	Αναγνωρίζονται οι μέρες που είναι σημαντικές στον πολιτισμό μου.	4,05	1,01	7 (2,3%)	16 (5,3%)	55 (18,3%)	98 (32,7%)	124 (41,3%)
Δ27.	Ενθαρρύνομαι να κατανοήσω την πολιτισμική ταυτότητα των άλλων.	4,06	1,02	10 (3,3%)	11 (3,7%)	55 (18,3%)	98 (32,7%)	126 (42,0%)
Δ28.	Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι γνωστή σε μαθητές και καθηγητές .	<b>4,33</b>	0,99	9 (3,0%)	12 (4,0%)	24 (8,0%)	82 (27,3%)	173 (57,7%)
Δ29.	Έχω διδαχθεί για τις διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες των άλλων (συμμαθητών μου).	3,69	1,25	22 (7,3%)	36 (12,0%)	55 (18,3%)	87 (29,0%)	100 (33,3%)
Δ30.	Οι θρησκευτικές ημέρες που είναι σημαντικές για μένα, αναγνωρίζονται ως σημαντικές.	3,93	1,21	19 (6,3%)	22 (7,3%)	49 (16,3%)	80 (26,7%)	130 (43,3%)
Δ31.	Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι κατανοητή από τους συμμαθητές μου.	4,22	0,91	5 (1,7%)	10 (3,3%)	38 (12,7%)	108 (36,0%)	139 (46,3%)
Δ32.	Οι συμμαθητές μου σέβονται τη πολιτισμική μου ταυτότητα.	4,31	0,87	4 (1,3%)	6 (2,0%)	39 (13,0%)	94 (31,3%)	157 (52,3%)

**Πίνακας 4.2.4 :** Περιγραφικά στοιχεία (μέσος όρος, τυπική απόκλιση, συχνότητα, ποσοστό) των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με την αποδοχή της διαφορετικότητας.



Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι μαθητές αισθάνονται ότι η πολιτισμική τους ταυτότητα (Μ.Ο.: 4,33, Τ.Α.: 0,99) είναι «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα» γνωστή στους υπόλοιπους μαθητές και καθηγητές. Ομοίως, οι περισσότεροι μαθητές δηλώνουν ότι η πολιτισμική τους ταυτότητα (Μ.Ο.: 4,22, Τ.Α.: 0,91) είναι κατανοητή από τους συμμαθητές τους και τείνουν να συμφωνούν «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα» ότι οι συμμαθητές τους σέβονται την πολιτισμική τους ταυτότητα (Μ.Ο.: 4,31, Τ.Α.: 0,87) καθώς και ότι την εκτιμούν (Μ.Ο.: 4,18, Τ.Α.: 0,95) .

Σχετικά με το πόσο συχνά αναγνωρίζονται οι μέρες που είναι σημαντικές στον πολιτισμό τους (Μ.Ο.: 4,05, Τ.Α.: 1,01) αλλά και οι θρησκευτικές ημέρες που είναι σημαντικές για τους ίδιους τους μαθητές (Μ.Ο.: 4,31, Τ.Α.: 0,87), οι μαθητές απαντούν ότι αυτό συμβαίνει «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα». Ομοίως οι μαθητές απαντούν ότι το ίδιο συχνά οι ίδιοι ενθαρρύνονται να κατανοήσουν την πολιτισμική ταυτότητα των άλλων (Μ.Ο.: 4,06, Τ.Α.: 1,02).

Τέλος, όσον αφορά το βαθμό που έχουν διδαχθεί για τις διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες των συμμαθητών τους (Μ.Ο.: 3,69, Τ.Α.: 1,25) υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών που δηλώνει ότι αυτό συμβαίνει «μερικές φορές» έως και «όχι συχνά».

#### **4.2.5 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τη σαφήνεια των κανόνων**

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι απόψεις των μαθητών Εσπερινών Λυκείων όσον αφορά τη συχνότητα που δηλώνουν ότι γνωρίζουν τους σχολικούς κανόνες στο σχολείο που φοιτούν, που αντιλαμβάνονται το λόγο ύπαρξής τους, την υποχρέωσή τους να τους ακολουθούν καθώς και το πόσο συχνά νιώθουν ασφαλείς και προστατευμένοι μέσω αυτών. Επιπλέον, παρουσιάζεται η συχνότητα που οι ίδιοι θεωρούν ότι οι κανόνες αυτοί είναι ξεκάθαροι και σαφείς και επίσης πόσο συχνά οι καθηγητές τους τους βοηθούν στο να τους ακολουθήσουν.

			Ε. ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΚΑΝΟΝΩΝ					
			Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ			Μ.Ο.	Τ.Α	N (%)	N (%)	N (%)	N (%)
E33.	Οι κανόνες σε αυτό το σχολείο, μου είναι ξεκάθαροι.	4,21	1,03	10 (3,3%)	13 (4,3%)	36 (12,0%)	86 (28,7%)	155 (51,7%)
E34.	Οι σχολικοί κανόνες με βοηθούν να νιώθω ασφαλής.	3,84	1,17	16 (5,3%)	25 (8,3%)	61 (20,3%)	86 (28,7%)	112 (37,3%)
E35.	Οι σχολικοί κανόνες με προστατεύουν.	3,79	1,14	13 (4,3%)	31 (10,3%)	62 (20,7%)	94 (31,3%)	100 (33,3%)
E36.	Οι κανόνες μου καθιστούν σαφές ότι κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές.	4,03	0,98	6 (2,0%)	12 (4,0%)	67 (22,3%)	97 (32,3%)	118 (39,3%)
E37.	Αντιλαμβάνομαι γιατί υπάρχουν οι σχολικοί κανόνες.	4,42	0,97	9 (3,0%)	9 (3,0%)	22 (7,3%)	66 (22,0%)	194 (64,7%)
E38.	Γνωρίζω τους σχολικούς κανόνες.	4,37	0,94	6 (2,0%)	10 (3,3%)	30 (10,0%)	75 (25,0%)	179 (59,7%)
E39.	Είμαι υποχρεωμένος να ακολουθώ τους κανόνες σ' αυτό το σχολείο.	4,42	0,88	3 (1,0%)	11 (3,7%)	28 (9,3%)	73 (24,3%)	185 (61,7%)
E40.	Οι καθηγητές με βοηθούν να ακολουθώ τους κανόνες σε αυτό το σχολείο.	4,14	1,08	13 (4,3%)	12 (4,0%)	41 (13,7%)	87 (29,0%)	147 (49,0%)

**Πίνακας 4.2.5 :** Περιγραφικά στοιχεία (μέσος όρος, τυπική απόκλιση, συχνότητα, ποσοστό) των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με τη σαφήνεια των κανόνων.

Σχετικά με τη σαφήνεια των κανόνων, από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι οι μαθητές νιώθουν «συχνά» έως και «σχεδόν πάντα» ότι είναι υποχρεωμένοι να ακολουθούν τους κανόνες του σχολείου τους (Μ.Ο.: 4,42, Τ.Α.: 0,88) όπως επίσης αντιλαμβάνονται και το λόγο ύπαρξης των κανόνων αυτών (Μ.Ο.: 4,42, Τ.Α.: 0,97). Ενώ οι μαθητές δηλώνουν ότι γνωρίζουν τους σχολικούς κανόνες στο σχολείο τους (Μ.Ο.: 4,37, Τ.Α.: 0,94), και ότι τους είναι ξεκάθαροι (Μ.Ο.: 4,21, Τ.Α.: 1,03), καθώς και ότι οι καθηγητές τους βοηθούν στο να τους ακολουθήσουν (Μ.Ο.: 4,14, Τ.Α.: 1,08), λίγοι περισσότεροι από τους μισούς μαθητές του δείγματός μας νιώθουν «μερικές φορές» έως και «συχνά» ότι οι κανόνες αυτοί τους καθιστούν σαφές ότι κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές (Μ.Ο.: 4,03, Τ.Α.: 0,98).

Όσον αφορά την προστασία (Μ.Ο.: 3,79, Τ.Α.: 1,14) και κυρίως την ασφάλεια (Μ.Ο.: 3,84, Τ.Α.: 1,17) που νιώθουν ότι τους προσφέρουν οι σχολικοί κανόνες, οι μαθητές απαντούν ότι αυτό δεν συμβαίνει πολύ συχνά.

#### 4.2.6 Απαντήσεις των μαθητών σχετικά με τη αναφορά και αναζήτηση βοήθειας

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι απόψεις των μαθητών σχετικά με τη συχνότητα που νιώθουν ότι μπορούν να αναφέρουν ανάρμοστες συμπεριφορές και περιστατικά ενδοσχολικής βίας στους αρμόδιους του σχολείου τους καθώς και το πόσο συχνά έχουν τη δυνατότητα να ζητήσουν συμβουλευτική βοήθεια μέσα στο ίδιο τους το σχολείο. Ομοίως, η συχνότητα που νιώθουν εμπιστοσύνη και ότι υπάρχει εμπιστευτικότητα στο να μιλήσουν σε κάποιον καθηγητή αν οι ίδιοι δεχθούν ενδοσχολική βία και πόσο συχνά οι ίδιοι ενθαρρύνονται στο να το αναφέρουν τόσο μια ανάρμοστη συμπεριφορά όσο και την βία που συντελείται εντός του σχολείου.

			ΣΤ. ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ						
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ			Μ.Ο.	Τ.Α.	Σχεδόν ποτέ N (%)	Όχι συχνά N (%)	Μερικές φορές N (%)	Συχνά N (%)	Σχεδόν πάντα N (%)
ΣΤ41.	Μπορώ να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά στους αρμόδιους του σχολείου μου.	3,67	1,31	33 (11,0%)	21 (7,0%)	62 (20,7%)	79 (26,3%)	105 (35,0%)	
ΣΤ42.	Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά.	3,47	1,34	38 (12,7%)	31 (10,3%)	68 (22,7%)	79 (26,3%)	84 (28,0%)	
ΣΤ43.	Νιώθω εμπιστοσύνη να μιλήσω σε κάποιον καθηγητή αν δεχτώ ενδοσχολική βία (bullying).	<b>4,08</b>	1,19	16 (5,3%)	21 (7,0%)	43 (14,3%)	64 (21,3%)	156 (52,0%)	
ΣΤ44.	Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω την ενδοσχολική βία (bullying).	4,03	1,16	15 (5,0%)	17 (5,7%)	56 (18,7%)	66 (22,0%)	145 (48,3%)	
ΣΤ45.	Γνωρίζω πώς να αναφέρω προβλήματα.	4,06	1,15	16 (5,3%)	13 (4,3%)	53 (17,7%)	73 (24,3%)	145 (48,3%)	
ΣΤ46.	Μπορώ να αναφέρω περιστατικά χωρίς οι άλλοι να το μάθουν.	3,77	1,39	31 (10,3%)	32 (10,7%)	48 (16,0%)	53 (17,7%)	136 (45,3%)	
ΣΤ47.	Δεν υπάρχει πρόβλημα να πω σε κάποιον καθηγητή ότι δε νιώθω ασφαλής.	3,96	1,24	22 (7,3%)	17 (5,7%)	53 (17,7%)	68 (22,7%)	140 (46,7%)	
ΣΤ48.	Έχω τη δυνατότητα να αναζητήσω συμβουλευτική βοήθεια μέσα στο σχολείο μου.	3,85	1,29	24 (8,0%)	29 (9,7%)	45 (15,0%)	72 (24,0%)	130 (43,3%)	

Πίνακας 4.2.6 : Περιγραφικά στοιχεία (μέσος όρος, τυπική απόκλιση, συχνότητα, ποσοστό) των απαντήσεων των μαθητών σχετικά με την αναφορά και αναζήτηση βοήθειας.

Σχετικά με τις στάσεις τους ως προς την αναφορά και αναζήτηση βοήθειας, οι περισσότεροι μαθητές νιώθουν «συχνά» έως «σχεδόν πάντα» εμπιστοσύνη να μιλήσουν σε κάποιον καθηγητή αν οι ίδιοι δεχτούν ενδοσχολική βία (Μ.Ο.: 4,08, Τ.Α.: 1,19) να του πουν ότι δε νιώθουν ασφαλείς (Μ.Ο.: 3,96, Τ.Α.: 1,24) καθώς και να αναφέρουν περιστατικά χωρίς οι άλλοι να το μάθουν (Μ.Ο.: 3,77, Τ.Α.: 1,39). Παρόλο που οι μισοί σχεδόν μαθητές του δείγματός μας δηλώνουν ότι γνωρίζουν «σχεδόν πάντα» πώς να αναφέρουν προβλήματα (Μ.Ο.: 4,06, Τ.Α.: 1,15), ότι ενθαρρύνονται στο να αναφέρουν την ενδοσχολική βία (Μ.Ο.: 3,03, Τ.Α.: 1,16) και ότι έχουν τη δυνατότητα «σχεδόν πάντα» να αναφέρουν μια ανάρμοστη συμπεριφορά στους αρμόδιους του σχολείου τους (Μ.Ο.: 3,67, Τ.Α.: 1,31) αλλά και να αναζητήσουν συμβουλευτική βοήθεια μέσα σε αυτό (Μ.Ο.: 3,85, Τ.Α.: 1,29, μόλις ένα μικρό ποσοστό τείνει να συμφωνεί ότι ενθαρρύνονται «σχεδόν πάντα» να αναφέρουν μια ανάρμοστη συμπεριφορά (Μ.Ο.: 3,47, Τ.Α.: 1,34).

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΠΑΓΩΓΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

### 5.1 Υπολογισμός και διερεύνηση των συσχετίσεων μεταξύ μεταβλητών.

Αφού η σχετική σημασία καθεμιάς από τις ανεξάρτητες μεταβλητές στην πρόβλεψη της εξαρτημένης φαίνεται από τους συντελεστές απλής συσχέτισης, το πρόγραμμα της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης δίνει τη μήτρα των συντελεστών αυτών, όπως φαίνεται στον Πίνακα 5.1. Η μήτρα των συντελεστών συσχέτισης αποτελεί τη φάση εκκίνησης του υποδείγματος της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, αφού από τις τιμές αυτών παρέχεται η πρώτη ένδειξη αφενός της συμβολής των ανεξάρτητων μεταβλητών στην εξήγηση της εξαρτημένης, αφετέρου ο βαθμός αλληλοσυσχέτισής τους για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. (Σιάρδος, 2005).

Οι συσχετίσεις μεταξύ όλων των μεταβλητών που περιλαμβάνονται στις αναλύσεις παρουσιάζονται για το σύνολο του δείγματος στον Πίνακα 5.1. Από τα δεδομένα φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση ανάμεσα σε όλες τις διαστάσεις του σχολικού κλίματος. Την ισχυρότερη συσχέτιση εμφανίζει η διάσταση «αναφορά και αναζήτηση βοήθειας» με την διάσταση «σαφήνεια κανόνων» ( $r=0,55$ ,  $p<0,01$ ). Η συσχέτιση ( $r=0,55$ ,  $p<0,01$ ) μεταξύ της αναφοράς και αναζήτησης βοήθειας και της σαφήνειας των κανόνων υποδηλώνει ότι οι απόψεις που έχουν οι μαθητές για τη σαφήνεια των κανόνων μέσα στο σχολείο τους, συσχετίζονται ιδιαίτερα με την αναφορά περιστατικών και την αναζήτηση βοήθειας μέσα σε αυτό.

Ισχυρές συσχετίσεις φαίνεται επίσης ότι παρουσιάζονται μεταξύ της διάστασης «σύνδεση με το σχολείο» και των διαστάσεων «υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς» ( $r=0,51$ ,  $p<0,01$ ), «σχέσεις με τους συνομηλίκους» ( $r=0,53$ ,  $p<0,01$ ), «αποδοχή της διαφορετικότητας» ( $r=0,50$ ,  $p<0,01$ ), «σαφήνεια κανόνων» ( $r=0,52$ ,  $p<0,01$ ) και «αναφορά και αναζήτηση βοήθειας» ( $r=0,48$ ,  $p<0,01$ ) καθώς, επίσης, και μεταξύ της διάστασης «αναφορά και αναζήτηση βοήθειας» και της διάστασης «αποδοχή της διαφορετικότητας» ( $r=0,50$ ,  $p<0,01$ ).

Τα παραπάνω αποτελέσματα δείχνουν ότι όσο αυξάνεται η κάθε διάσταση, οι υπόλοιπες διαστάσεις έχουν την τάση να αυξάνονται κι αυτές ανάλογα με το βαθμό συσχέτισής τους.

**Πίνακας 5.1 :** Μήτρα συντελεστών απλής συσχέτισης των μεταβλητών των δημογραφικών στοιχείων και των διαστάσεων του σχολικού κλίματος για το συνολικό δείγμα της έρευνας (N=300)

Μεταβλητή	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Φύλο	-														
2. Ηλικία	0,18**	-													
3. Μόρφωση πατέρα	-0,11*	-0,38**	-												
4. Μόρφωση μητέρας	-0,06	-0,46**	0,65**	-											
5. Επάγγελμα πατέρα	0,08	0,14*	-0,12*	-0,09	-										
6. Επάγγελμα μητέρας	-0,01	0,21**	-0,17**	-0,17**	0,37**	-									
7. Υπηκοότητα	-0,06	-0,19**	0,14*	0,14**	-0,06	-0,03	-								
8. Παρούσα εργασία	0,11*	0,00	-0,00	-0,03	0,06	-0,01	-0,11	-							
9. Στόχος	0,13*	0,03	0,19**	0,23**	-0,04	-0,02	-0,00	-0,02	-						
10. Υποστήριξη από τους Εκπαιδευτικούς	0,10	0,25**	-0,19**	-0,13*	0,05	0,01	-0,09	-0,02	0,05	-					
11. Σχέσεις με συνομηλίκους	0,13*	0,07	-0,00	-0,05	0,00	0,00	-0,04	0,01	0,02	0,42**	-				
12. Σύνδεση με το σχολείο	0,19**	0,34**	-0,18**	-0,15**	0,05	0,11*	-0,02	-0,06	0,08	<b>0,51**</b>	<b>0,53**</b>	-			
13. Αποδοχή της διαφορετικότητας	0,13*	0,08	-0,12*	-0,13*	-0,00	0,01	-0,03	-0,03	0,00	0,40**	0,46**	0,50**	-		
14. Σαφήνεια κανόνων	0,08	0,28**	-0,18**	-0,21**	0,12*	0,09	0,00	-0,07	-0,02	0,44**	0,33**	0,52**	0,46**	-	
15. Αναφορά και αναζήτηση βοήθειας	0,08	0,18**	-0,16**	-0,13*	0,04	0,06	-0,04	-0,10	0,05	0,42**	0,30**	0,48**	0,50**	0,55**	-

\*\* p< 0,01 \* p< 0,05

Η ανάλυση των συσχετίσεων μεταξύ των μεταβλητών των δημογραφικών στοιχείων και του σχολικού κλίματος (Πίνακα 5.1) υποδηλώνουν ότι η ηλικία και το φύλο συσχετίζονται σημαντικά μεταξύ τους ( $r=0,18$ ).

Όπως ήταν αναμενόμενο, τα δύο αυτά δημογραφικά στοιχεία σχετίζονται με τις περισσότερες διαστάσεις του σχολικού κλίματος σχεδόν με τον ίδιο τρόπο. Συγκεκριμένα η μεταβλητή ηλικία συσχετίζεται θετικά με τη διάσταση «σύνδεση με το σχολείο» ( $r=0,34$ ) και «σαφήνεια των κανόνων» ( $r=0,28$ ), υποδηλώνοντας την ύπαρξη ισχυρής συγγραμικότητας. Επίσης σημαντική συσχέτιση παρουσιάζεται ανάμεσα στη μεταβλητή φύλο και στη διάσταση «σύνδεση με το σχολείο» ( $r=0,19$ ,  $p<0,01$ ), ενώ λιγότερο σημαντική, σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%, στη διάσταση «σχέσεις με συνομηλίκους» και «αποδοχή της διαφορετικότητας».

Ως εκ τούτου, και οι δύο μεταβλητές, φύλο και ηλικία, επιλέχθηκαν για την ανάλυση παλινδρόμησης μετά από μετατροπής τους σε ψευδομεταβλητές.

Επίσης, τόσο το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα, όσο και το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας είχαν σημαντικά αρνητική συσχέτιση με τις περισσότερες διαστάσεις του σχολικού κλίματος (εκτός από τις σχέσεις με τους συνομηλίκους), κάτι που υποδηλώνει ότι το μορφωτικό επίπεδο των γονιών σχετίζεται με αρνητικότερη άποψη για τις διαπροσωπικές σχέσεις με τους καθηγητές και τους άλλους μαθητές, για την αίσθηση του «ανήκειν», την αποδοχή της πολιτισμικής διαφορετικότητας, τη σαφήνεια των κανόνων και την αναζήτηση βοήθειας και αναφοράς περιστατικών μέσα στο χώρο του σχολείου.

Τέλος, η υπηκοότητα, η παρούσα εργασία και ο στόχος φοίτησης δεν συσχετίζονταν με καμία διάσταση του σχολικού κλίματος.

## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται μία σειρά από εξισώσεις πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης (Multiple Regression Analysis), οι οποίες υπολογίστηκαν προκειμένου να μελετηθεί ο τρόπος με τον οποίο επηρεάζονται οι στάσεις των μαθητών των Εσπερινών Λυκείων απέναντι σε διάφορους παράγοντες του σχολικού κλίματος που επικρατεί στο σχολείο τους.

Αρχικά, πραγματοποιήθηκαν εξισώσεις πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες i. του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για το αν νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του οι σχέσεις με τους συνομηλίκους, ii. του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει την στάση του μαθητή στο συνολικό αίσθημα του «ανήκειν» οι υπόλοιποι 5 παράγοντες του σχολικού κλίματος που μελετώνται στη παρούσα έρευνα.

Οι μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στις παρακάτω εξισώσεις επιλέχτηκαν βάση προηγούμενων ερευνών, και βρέθηκε ότι επηρεάζουν στατιστικά σημαντικά την άποψη των μαθητών όσον αφορά το πόσο συνδεδεμένοι νιώθουν με το σχολείο τους (αίσθηση του «ανήκειν»).

Η πολλαπλή παλινδρόμηση, που χρησιμοποιείται σε αυτό το κεφάλαιο, αναφέρεται στην πρόβλεψη των τιμών μιας εξαρτημένης μεταβλητής από τις τιμές δύο ή περισσότερων ανεξάρτητων μεταβλητών. Ο στόχος μας είναι να επιλέξουμε το καλύτερο σετ προβλεπτικών μεταβλητών (δηλαδή καλή πρόβλεψη με μικρό αριθμό μεταβλητών) και για αυτόν τον λόγο επιλέγουμε την μέθοδο που απορρίπτει τις μεταβλητές που δεν είναι καλοί predictors της εξαρτημένης μεταβλητής που ονομάζεται Βηματική Πολλαπλή Παλινδρόμηση (stepwise regression).

### **6.1 Εκτίμηση των υποδειγμάτων πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για τη συνολική αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο του κάθε μια από τις μεταβλητές του σχολικού κλίματος.**

Η συγκεκριμένη πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση πραγματοποιήθηκε προκειμένου να μελετηθούν οι προσδιοριστικοί παράγοντες του σχολικού κλίματος που επηρεάζουν τη στάση του μαθητή για την αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο



του. Οι παράγοντες που εξετάστηκαν αφορούν δημογραφικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων καθώς και τις σχέσεις που έχει με τους καθηγητές και τους συνομηλίκους, την αποδοχή της διαφορετικότητας, τη σαφήνεια των κανόνων και την αναφορά και αναζήτηση βοήθειας μέσα στο σχολείο του.

Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω μεταβλητές:

<b>SCHOOL_CONNECTEDNESS</b>	<b>μεταβλητή που δηλώνει το συνολικό βαθμό στον οποίο ο μαθητής νιώθει ότι συνδέεται με το σχολείο του (αίσθημα του ανήκειν).</b>
gender	Ψευδομεταβλητή για το φύλο του μαθητή. Λαμβάνει την τιμή «1» για άντρας, και την τιμή «2» για γυναίκα.
age_d	Ψευδομεταβλητή για την ηλικία του μαθητή. Λαμβάνει την τιμή «0» για ηλικίες από 14 έως και 30 και την τιμή «1» για ηλικίες 30 και πάνω.
educ_father	Ψευδομεταβλητή που δηλώνει το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα. Λαμβάνει την τιμή «0» για βασική εκπαίδευση, και την τιμή «1» για ανώτερη εκπαίδευση.
educ_mother	Ψευδομεταβλητή που δηλώνει το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας. Λαμβάνει την τιμή «0» για βασική εκπαίδευση, και την τιμή «1» για ανώτερη εκπαίδευση.
<b>TEACHER_SUPPORT</b>	<b>μεταβλητή που δηλώνει το συνολικό βαθμό στον οποίο ο μαθητής νιώθει ότι οι καθηγητές του τον υποστηρίζουν.</b>
<b>PEER_CONNECTEDNESS</b>	<b>μεταβλητή που δηλώνει το συνολικό βαθμό στον οποίο ο μαθητής νιώθει ότι έχει καλές σχέσεις με τους συμμαθητές του.</b>
<b>AFFIRMING_DIVERSITY</b>	<b>μεταβλητή που δηλώνει το συνολικό βαθμό στον οποίο ο μαθητής νιώθει την αποδοχή της πολιτισμικής διαφορετικότητας.</b>
<b>RULE_CLARITY</b>	<b>μεταβλητή που δηλώνει το συνολικό βαθμό στον οποίο ο μαθητής νιώθει ότι οι κανόνες είναι σαφείς και τον προστατεύουν.</b>
<b>REPORTING_SEEKING_HELP</b>	<b>μεταβλητή που δηλώνει το συνολικό βαθμό στον οποίο ο μαθητής νιώθει ότι έχει τη δυνατότητα να αναζητήσει βοήθεια από το σχολείο του και να αναφέρει περιστατικά.</b>

Ο πίνακας 4.1 που ακολουθεί εκφράζει τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης παλινδρόμησης. Στην πρώτη στήλη (μεταβλητές) εμφανίζονται όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές που μελετήθηκαν, ασχέτως με το αν επηρεάζουν την εξαρτημένη μεταβλητή ή όχι. Στη δεύτερη στήλη (Υπόδειγμα I) έχουμε το αρχικό υπόδειγμα για το σύνολο των ανεξάρτητων μεταβλητών, ενώ στην τρίτη στήλη (Υπόδειγμα II) , το οποίο αποτελεί και το τελικό υπόδειγμα, παρουσιάζονται οι ανεξάρτητες μεταβλητές που βρίσκονται σε σημαντική στατιστική σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή.

Όπως φαίνεται στον πίνακα, το φύλο του μαθητή, το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας δεν επηρεάζουν στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή (Υπόδειγμα Ι).

**Πίνακας 6.1 :** Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για τη συνολική αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο του.

Μεταβλητές	Υπόδειγμα Ι	Υπόδειγμα ΙΙ
Σταθερός όρος	B -0,29 t (-0,15)	B 0,49 t (0,25)
gender	B 0,85* t (1,68)	B - t
age_d	B 2,33*** t (4,45)	B 2,41*** t (4,71)
educ_father	B -1,44* t (-1,83)	B - t
educ_mother	B 1,47* t (1,76)	B - t
TEACHER_SUPPORT	B 0,14*** t (3,09)	B 0,15*** t (3,48)
PEER_CONNECTEDNESS	B 0,36*** t (6,05)	B <b>0,35***</b> t <b>(5,97)</b>
AFFIRMING_DIVERSITY	B 0,16*** t (2,88)	B 0,17*** t (3,05)
RULE_CLARITY	B 0,17*** t (3,33)	B 0,16*** t (3,17)
REPORTING_SEEKING_HELP	B 0,09** t (2,09)	B 0,09** t (2,00)
R square	0,539	0,527
R <sup>2</sup> (διορθωμένο)	0,525	0,517
Στατιστική F	37,746	54,375

Σημείωση: Οι ενδείξεις \*\*\*, \*\* και \* δηλώνουν στατιστική σημαντικότητα, σε ποσοστό 1%, 5% και 10% αντίστοιχα. Τα μεγέθη στις παρενθέσεις ακολουθούν τη στατιστική t.

Με βάση το δεύτερο υπόδειγμα του παραπάνω πίνακα, η ηλικία (age\_d) είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1%. Μάλιστα, ο εκτιμώμενος συντελεστής έχει θετικό πρόσημο, που σημαίνει ότι όσο αυξάνεται η ηλικία του ατόμου, τόσο αυτό νιώθει περισσότερο συχνά την αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο του. Το αποτέλεσμα αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα ερευνητικά πορίσματα των Freiberg & Stein, (2005).

Όλες οι διαστάσεις του σχολικού κλίματος φαίνεται ότι επηρεάζουν την εξαρτημένη μεταβλητή.

Πιο συγκεκριμένα, η υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς (TEACHER\_SUPPORT), οι σχέσεις με τους συμμαθητές (PEER\_CONNECTEDNESS), η σαφήνεια των κανόνων (RULE\_CLARITY) και η αποδοχή της διαφορετικότητας (AFFIRMING\_DIVERSITY), παρουσιάζουν μία ιδιαίτερα ισχυρή επίδραση στην υπό εξέταση μεταβλητή. Συγκεκριμένα είναι στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο 1%. Και στους τέσσερις εκτιμώμενους συντελεστές το πρόσημο είναι θετικό, δηλαδή όσο αυξάνεται η συχνότητα που ο μαθητής νιώθει ότι οι καθηγητές του τον υποστηρίζουν, ότι έχει καλές σχέσεις με τους συμμαθητές του, ότι γνωρίζει τους σχολικούς κανόνες και αισθάνεται ασφάλεια μέσα στο σχολείο του και ότι τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής κοινότητας αποδέχονται την πολιτισμική του ταυτότητα, τόσο συχνότερα νιώθει την αίσθηση του «ανήκειν» μέσα σε αυτό.

Τέλος, η μεταβλητή REPORTING\_SEEKING\_HELP είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5% και έχει θετικό πρόσημο επίσης. Αυτό υποδηλώνει ότι όσο συχνότερα νιώθει ο μαθητής ότι έχει τη δυνατότητα να αναφέρει περιστατικά και να αναζητήσει βοήθεια μέσα στο σχολείο του, τόσο συχνότερα έχει την αίσθηση του «ανήκειν» μέσα στο σχολείο του.

Επιπλέον, από την ανάλυση της πολλαπλής παλινδρόμησης φαίνεται ότι απ' όλες τις μεταβλητές του σχολικού κλίματος που διερευνήθηκαν στο πλαίσιο του συγκεκριμένου υποδείγματος αυτές που συνάπτουν τις ισχυρότερες σχέσεις με την αίσθηση του «ανήκειν» που νιώθουν οι μαθητές και ερμηνεύουν ένα ποσοστό της διακύμανσής της είναι αυτές που αναφέρονται στις σχέσεις που έχουν οι μαθητές με τους συνομηλίκους τους.

Το  $R^2$  (διορθωμένο) αποτελεί τον συντελεστή προσδιορισμού, διορθωμένο ως προς τους βαθμούς ελευθερίας. Στη συγκεκριμένη παλινδρόμηση ισούται με 0,517,

που σημαίνει ότι το 51,7% της διακύμανσης της εξαρτημένης, ερμηνεύεται από τις συγκεκριμένες ανεξάρτητες μεταβλητές.

Η στατιστική F είναι μία κριτική τιμή η οποία δείχνει τη συνολική ερμηνευτικότητα της παλινδρόμησης. Συγκεκριμένα, γίνεται ο ακόλουθος έλεγχος υποθέσεων:  $H_0: \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 \dots = \beta_k = 0$ , έναντι της  $H_1$ : έστω ένας από τους παραπάνω εκτιμώμενους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Με δεδομένο ότι  $p\text{-value} = 0,000$ , απορρίπτω της  $H_0$  και δέχομαι την  $H_1$ , ότι δηλαδή οι ανεξάρτητες ερμηνεύουν την εξίσωση σε επίπεδο σημαντικότητας 1%.

## 6.2 Εκτίμηση των υποδειγμάτων πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για το αν νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του οι σχέσεις με τους συνομηλίκους.

Προκειμένου να μελετηθεί ο βαθμός στον οποίο θα επηρεαστεί η στάση του μαθητή για τη συχνότητα που νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του, πραγματοποιήθηκε η παρακάτω πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση. Η συγκεκριμένη μέθοδος εκτιμάται με τη μέθοδο ελαχίστων τετραγώνων (OLS). Δημογραφικά χαρακτηριστικά των μαθητών και παράγοντες που σχετίζονται με τις σχέσεις με τους συνομηλίκους χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να ερευνηθεί η επίδρασή τους στην υπό εξέταση μεταβλητή.

Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν οι παρακάτω μεταβλητές:

Q21	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία ο μαθητής νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του.
gender	Ψευδομεταβλητή για το φύλο του μαθητή. Λαμβάνει την τιμή «1» για άντρας, και την τιμή «2» για γυναίκα.
age_d	Ψευδομεταβλητή για την ηλικία του μαθητή. Λαμβάνει την τιμή «0» για ηλικίες από 14 έως και 30 και την τιμή «1» για ηλικίες 30 και πάνω.
Q9	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία ο μαθητής τα πάει καλά με τους συμμαθητές του.
Q11	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία ο μαθητής γίνεται φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.
Q12	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία ο μαθητής συναναστρέφεται με τους συμμαθητές του.
Q13	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία οι συμμαθητές του, του μιλούν
Q14	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία οι συμμαθητές του τον υποστηρίζουν.
Q15	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία οι συμμαθητές του τον βοηθούν.
Q16	μεταβλητή που δηλώνει τη συχνότητα με την οποία ο μαθητής νιώθει αποδεκτός από τους συμμαθητές του.

Ο πίνακας που ακολουθεί εκφράζει τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης παλινδρόμησης. Στην πρώτη στήλη (μεταβλητές) εμφανίζονται όλες οι ανεξάρτητες μεταβλητές που μελετήθηκαν, ασχέτως με το αν επηρεάζουν την εξαρτημένη

μεταβλητή ή όχι. Στη δεύτερη στήλη (Υπόδειγμα I) έχουμε το αρχικό υπόδειγμα για το σύνολο των ανεξάρτητων μεταβλητών, ενώ στην τρίτη στήλη (Υπόδειγμα II) , το οποίο αποτελεί και το τελικό υπόδειγμα, παρουσιάζονται οι ανεξάρτητες μεταβλητές που βρίσκονται σε σημαντική στατιστική σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή.

Στην δεύτερη στήλη του παραπάνω πίνακα (Υπόδειγμα I) παρουσιάζεται το σύνολο των ανεξάρτητων μεταβλητών. Όπως φαίνεται, οι μεταβλητές Q9, Q11, Q14 και Q15, δεν είναι στατιστικά σημαντικές. Δηλαδή, η συχνότητα που πιστεύει ότι τα πάει καλά με τους συμμαθητές του, που γίνεται φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα , που οι συμμαθητές του τον υποστηρίζουν και που οι συμμαθητές του τον βοηθούν, δεν επηρεάζουν τη στάση του μαθητή για τη συχνότητα που νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του. Ωστόσο, φαίνεται πως ούτε η συχνότητα που συναναστρέφεται με τους συμμαθητές του (Q12) επηρεάζει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή.

Οι μη στατιστικά σημαντικές μεταβλητές αφαιρέθηκαν από το Υπόδειγμα I, και τα τελικά αποτελέσματα παρουσιάζονται στην τρίτη στήλη του πίνακα.

**Πίνακας 6.2 :** Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες της συχνότητας που νιώθει ο μαθητής ευπρόσδεκτος στο σχολείο του

Μεταβλητές	Υπόδειγμα I	Υπόδειγμα II
Σταθερός όρος	B 0,92 t (2,78)	B 1,01*** t (3,35)
gender	B 0,19** t (2,22)	B 0,20** t (2,29)
age_d	B 0,24*** t (2,86)	B 0,24*** t (2,93)
Q9	B -0,00 t (-0,04)	B - t -
Q11	B 0,01 t (0,32)	B - t -
Q12	B 0,09* t (1,71)	B - t -

Q13	B 0,32*** t (4,14)	B <b>0,33***</b> t <b>(4,82)</b>
Q14	B -0,03 t (-0,46)	B – t –
Q15	B -0,04 t (-0,57)	B – t –
Q16	B 0,32*** t (4,73)	B 0,32*** t (5,40)
R square	0,323	0,313
R <sup>2</sup> (διορθωμένο)	0,302	0,304
Στατιστική F	15,347	33,622

Σημείωση: Οι ενδείξεις \*\*\*, \*\* και \* δηλώνουν στατιστική σημαντικότητα, σε ποσοστό 1%, 5% και 10% αντίστοιχα. Τα μεγέθη στις παρενθέσεις ακολουθούν τη στατιστική t.

Με βάση το δεύτερο υπόδειγμα του παραπάνω πίνακα, η ηλικία (age\_d) παρουσιάζει μία ιδιαίτερα ισχυρή επίδραση στην υπό εξέταση μεταβλητή. Συγκεκριμένα είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 1%. Μάλιστα, ο εκτιμώμενος συντελεστής έχει θετικό πρόσημο, που σημαίνει ότι όσο αυξάνεται η ηλικία του μαθητή, τόσο περισσότερο συχνά νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του.

Το φύλο (gender) είναι ένας στατιστικά σημαντικός παράγοντας και μάλιστα σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 5%. Το πρόσημο του εκτιμώμενου συντελεστή είναι θετικό, που σημαίνει ότι οι γυναίκες νιώθουν συχνότερα ότι είναι ευπρόσδεκτες στο

Η συχνότητα που νιώθουν αποδεκτοί από τους συμμαθητές τους (Q16) επηρεάζει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1%. Όσο συχνότερα εκφράζουν ότι νιώθουν αποδεκτοί από τους συμμαθητές τους, τόσο περισσότερο συχνά νιώθουν ευπρόσδεκτοι στο σχολείο τους, αφού το πρόσημο της εκτιμήτριας είναι θετικό και δηλώνει τη γραμμική σχέση μεταξύ αυτών των δύο μεταβλητών.

Τέλος, η μεταβλητή Q13 είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 1% και έχει θετικό πρόσημο. Με άλλα λόγια, οι μαθητές που δηλώνουν συχνότερα ότι οι συμμαθητές τους, τους μιλούν, νιώθουν περισσότερο συχνά ευπρόσδεκτοι στο σχολείο τους.

Το  $R^2$  (διορθωμένο) αποτελεί τον συντελεστή προσδιορισμού, διορθωμένο ως προς τους βαθμούς ελευθερίας. Στη συγκεκριμένη παλινδρόμηση ισούται με 0,304, που σημαίνει ότι το 30,4% της διακύμανσης της εξαρτημένης, ερμηνεύεται από τις συγκεκριμένες ανεξάρτητες μεταβλητές.

Η στατιστική F είναι μία κριτική τιμή η οποία δείχνει τη συνολική ερμηνευτικότητα της παλινδρόμησης. Συγκεκριμένα, γίνεται ο ακόλουθος έλεγχος υποθέσεων:  $H_0: \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 \dots = \beta_k = 0$ , έναντι της  $H_1$ : έστω ένας από τους παραπάνω εκτιμώμενους συντελεστές είναι διάφορος του μηδενός. Με δεδομένο ότι  $p\text{-value} = 0,000$ , απορρίπτω της  $H_0$  και δέχομαι την  $H_1$ , ότι δηλαδή οι ανεξάρτητες ερμηνεύουν την εξίσωση σε επίπεδο σημαντικότητας 1%.



## ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα πτυχιακή μελέτη έχει ως σκοπό να διερευνήσει το σχολικό κλίμα που επικρατεί στα Εσπερινά Λύκεια. Για αυτό το λόγο, πραγματοποιήθηκε δειγματοληπτική έρευνα, μέσω της εκτίμησης πολλαπλών γραμμικών παλινδρομήσεων. Οι παράγοντες που εξετάστηκαν είναι δημογραφικά χαρακτηριστικά και παράγοντες σχετικοί με το σχολικό κλίμα.

Η πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού στον οποίο θα επηρεαστεί η στάση του μαθητή για τη συνολική αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο τους, είχε τα παρακάτω αποτελέσματα: Όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, όσο αυξάνεται η ηλικία του ατόμου, τόσο αυτό νιώθει περισσότερο συχνά την αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο του.

Το εύρημα αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα ερευνητικά πορίσματα των Freiberg & Stein, (2005) όπου υποστηρίζουν ότι οι αντιλήψεις των μαθητών για το σχολικό κλίμα είναι λιγότερο ευνοϊκές όσο αυξάνει η ηλικία τους. Όσο προχωρούν από το δημοτικό σχολείο στο γυμνάσιο και το λύκειο, οι μαθητές αντιλαμβάνονται το σχολικό κλίμα ως πιο αρνητικό, την υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς ως λιγότερη και το περιβάλλον της τάξης ως λιγότερο υγιές, κάτι που μπορεί να οφείλεται στη μετάβασή τους από τα πιο μικρά δημοτικά σχολεία στα μεγάλα σχολεία της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, όπου οι μαθητές δεν αισθάνονται τόσο συνδεδεμένοι με την εκπαιδευτική διαδικασία (Freiberg & Stein, 2005). Αυτό ίσως οφείλεται στην μεγάλη διαφορά ηλικίας που παρουσιάζεται στην πλειοψηφία των μαθητών που φοιτούν στα Εσπερινά Λύκεια σε σχέση με τους μαθητές των αντίστοιχων τάξεων των ημερήσιων Λυκείων.

Όσον αφορά τις διαστάσεις του σχολικού κλίματος, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι όλες οι διαστάσεις του σχολικού κλίματος αποτελούν προβλεπτικούς παράγοντες για την συχνότητα που ο μαθητής έχει την αίσθηση του «ανήκειν» στο σχολείο του. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι η υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς (Mitchell et al., 2010; Wang et al., 2010), οι σχέσεις με τους συνομηλίκους, η σαφήνεια των κανόνων και η αποδοχή της διαφορετικότητας επηρεάζουν στατιστικά σημαντικά την αίσθηση του «ανήκειν» που έχει ο μαθητής (Vieno et al., 2005; Loukas et al., 2006).

Είναι φανερό ότι οι καλές διαπροσωπικές σχέσεις εντός της σχολικής κοινότητας (υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς και σχέσεις με τους συνομηλίκους) έχουν

ισχυρή επίδραση στην αίσθηση του ανήκειν που έχει ο μαθητής στο σχολείο του (Rowe & Stewart, 2009; Klem & Connell, 2007).

Ειδικά οι σχέσεις με τους συνομηλικούς αποτελεί τον ισχυρότερο προβλεπτικό παράγοντα.. Το εύρημα αυτό ενισχύει άλλες εμπειρικές έρευνες που τονίζουν τη σημαντικότητα των σχέσεων με τους συνομηλικούς μέσα στη σχολική κοινότητα (Zulig et. al.,2011, Wang et. Al 2010, Ding &Hall, 2007, Loukas, 2006; Rowe & Stewart, 2009 ; Kindermann, 2007).

Η εξίσωση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού στον οποίο θα επηρεάσει τη στάση του μαθητή για το αν νιώθει ευπρόσδεκτος στο σχολείο του, οι σχέσεις με τους συνομηλικούς του, είχε τα εξής αποτελέσματα: Καταρχάς, όσο αυξάνεται η ηλικία του ατόμου, τόσο αυτό νιώθει περισσότερο συχνά ευπρόσδεκτο στο σχολείο του.

Επίσης, βρέθηκε ότι το φύλο του μαθητή αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα. Οι απόψεις των γυναικών όσον αφορά τη συχνότητα που νιώθουν ευπρόσδεκτες στο σχολείο τους, είναι μεγαλύτερη από αυτή των αντρών (Weihua et al., 2011; Wang et al., 2010; Mitchell et al., 2010).

Ακόμη, οι μαθητές που νιώθουν περισσότερο συχνά ότι οι συμμαθητές τους, τους αποδέχονται, νιώθουν και συχνότερα ευπρόσδεκτοι στο σχολείο τους. Με αυτό το εύρημα, συμφωνούν και οι Ding & Hall (2007).

Η επικοινωνία με τους συμμαθητές φαίνεται ότι είναι άλλος ένας σημαντικός παράγοντας όσον αφορά τη σύνδεση που έχει ο μαθητής με το σχολείο του (Cohen et al., 2009).

## **7.1 Περιορισμοί της παρούσας έρευνας - Προτάσεις**

Στην παρούσα εργασία καθώς μας αφορούσαν κυρίως οι απόψεις των μαθητών των Εσπερινών Λυκείων για το σχολικό κλίμα, δεν αναζητήσαμε στοιχεία που θα μας επέτρεπαν να συνδέσουμε ατομικά χαρακτηριστικά των μαθητών, πέρα από αυτά που περιλαμβάνει η συγκεκριμένη έρευνα, όπως οι βαθμοί τους και ο βαθμός ικανοποίησης από το σχολικό τους περιβάλλον. Ενδιαφέρον θα είχε επίσης να διερευνηθούν σε επόμενη έρευνα και οι απόψεις των ίδιων των καθηγητών για το σχολικό κλίμα και να πραγματοποιηθεί μια συσχέτιση των αντιλήψεών τους με αυτές των μαθητών. Επιπρόσθετα, θα μπορούσε να ερευνηθεί διαχρονικά η πορεία των

μαθητών μετά την αποφοίτησή τους όσον αφορά τη συνέχιση των σπουδών τους στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Επίσης από το ερωτηματολόγιο δεν χρησιμοποιήθηκαν στην στατιστική ανάλυση κάποια από τα πεδία των δημογραφικών στοιχείων, όπως η περιοχή και ο νομός επειδή θεωρήθηκαν μη σημαντικά για την συγκεκριμένη έρευνα. Η έρευνα περιορίστηκε στη βαθμίδα του Λυκείου αφενός, επειδή δεν υπήρχε πρόσβαση στα Εσπερινά Γυμνάσια λόγω έλλειψης άδειας, αφετέρου, επειδή ο χρόνος διεκπεραίωσης της έρευνας ήταν περιορισμένος. Οπότε, μία πρόταση θα ήταν η συνέχιση της έρευνας με τη συμπερίληψη και των Εσπερινών Γυμνασίων.

Το ερευνητικό εργαλείο WHITS μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό και με άλλες τεχνικές (όπως συνεντεύξεις, παρατηρήσεις) και να οδηγήσει σε μια πληρέστερη και πιο ολοκληρωμένη κατανόηση του σχολικού κλίματος.

Επίσης, μπορούν να πραγματοποιηθούν έρευνες/μελέτες μεγαλύτερου γεωγραφικού πλάτους έτσι ώστε να διερευνηθούν οι αλλαγές στις απόψεις των μαθητών για το σχολικό κλίμα καθώς και την επίδραση του σε διαφορετικές μεταβλητές (εθνικότητα, ηθική ανάπτυξη, ευρωστία).

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

### ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

Ιορδανίδης, Γ., & Σωτηρίου, Α. (2015). Σχέσεις μεταξύ του σχολικού κλίματος και της επαγγελματικής ικανοποίησης των δασκάλων. *Προσχολική & Σχολική Εκπαίδευση*, 3(1), 80-100.

Πασιαρδή, Γ. (2001). *Το Σχολικό Κλίμα*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Σιάρδος, Κ. Γ. (2005). *Μέθοδοι πολυμεταβλητής στατιστικής ανάλυσης*, (δεύτερο μέρος, 3<sup>η</sup> έκδοση). Αθήνα: Σταμούλης.

### ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Aldridge, J. M. & Ala'l, K. (2014). Assessing students' views of school climate: Developing and validating the What's Happening in This School? (WHITS) questionnaire. *Improving Schools*, 16(1), 47-66.

Anderman, E. M. (2002). School effects on psychological outcomes during adolescence. *Journal of Educational Psychology*, 94, 795-809.

Antrop-González, R. (2006). Toward the *school as sanctuary* concept in multicultural urban education: Implications for small high school reform. *Curriculum Inquiry*, 36(3), 273-301.

Attar-Schwartz, S. (2009). Peer sexual harassment victimization at school: The roles of student characteristics, cultural affiliation, and school factors. *American Journal of Orthopsychiatry*, 79, 407-420.

Bandyopadhyay, S., Cornell, D. G., & Konold, T. R. (2009). Validity of three school climate scales to assess bullying, aggressive attitudes, and help seeking. *School Psychology Review*, 38(3), 338-355.

Blum, R. (2005). A case for school connectedness. *Educational Leadership*. 16-20.

Bradshaw, C. P., Sawyer, A. L., & O'Brennan, L. M. (2009). A social disorganization perspective on bullying-related attitudes and behaviors: The influence of school context. *American Journal of Community Psychology*, 43, 204-220.

Brand, S., Felner, R. D., Shim, M. S., Seitsinger, A., & Dumas, T. (2003). Middle school improvement and reform: Development and validation of a school-level assessment of climate, cultural pluralism, and school safety. *Journal of Educational Psychology, 95*, 570–588.

Brand, S., Felner, R., Shim, M., Seitsinger, A., & Dumas, T. (2003). Middle school improvement and reform: Development of validation of a school-level assessment of climate, cultural pluralism and school safety. *Journal of Educational Psychology, 95*, 570-588.

Catalano, R.F., Haggerty, K.P., Oesterle, S., Fleming, C.B., & Hawkins, J.D. (2004). The importance of bonding to school for healthy development: Findings from the social development research group. *Journal of School Health, 74*(7), 252-261.

Cohen, J. (2009). Transforming school climate: Educational and psychoanalytic perspectives. *Schools: Studies in Education, 6*(1), 99-103.

Ding, C., & Hall, A. (2007). Gender, ethnicity, and grade differences in perceptions of school experiences among adolescents. *Studies in Educational Evaluation, 33*, 159–174.

Eccles, J. S., Wigfield, A., Midgley, C., Reuman, D., MacIver, D., & Feldlaufer, H. (1993). Negative effects of traditional middle schools on students' motivation. *Elementary School Journal, 93*, 553–574.

Freiberg, H. & Stein, T.A. (2005). Measuring, Improving and sustaining Healthy learning Environments. In H. Jerome Freiberg (ed.) *School climate. Measuring, improving and Sustaining Healthy Learning Environments*. London : Taylor & Francis.

Freiberg, H. J. (Ed.). (1999). *School climate: Measuring, improving and sustaining healthy learning environments*. Philadelphia: Falmer.

Furlong, M.J., Greif, J.L., Bates, M.P., Whipple, A.D., Jimenez, T.C., & Morrison, R. (2005). Development of the California School Climate and Safety Survey-Short Form. *Psychology in the Schools, 42*(2), 137-149. doi: 10:1002/pits.20053

Furlong, M.J., Greif, J.L., Bates, M.P., Whipple, A.D., Jimenez, T.C., & Morrison, R. (2005). Development of the California School Climate and Safety Survey-Short Form. *Psychology in the Schools, 42*(2), 137-149. doi: 10:1002/pits.20053

- Gottfredson, G. D., Gottfredson, D. C., Payne, A., & Gottfredson, N. C. (2005). School climate predictors of school disorder: Results from national delinquency prevention in school. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 42, 421-444.
- Gregory, A., Cornell, D., Fan, X., Sheras, P., Shih, T., & Huang, F. (2010). Authoritative school discipline: High school practices associated with lower student bullying and victimization. *Journal of Educational Psychology*, 102, 483-496.
- Hernandez, T. J., & Seem, S. R. (2004). A safe school climate: A systemic approach and the school counselor. *Professional School Counseling*, 7, 256-262.
- Hoy, W., & Feldman, J. (2005). Organizational Health Profiles for High Schools. In H. Jerome Freiberg (Ed.) *School climate. Measuring, Improving and Sustaining Healthy Learning Environments*. London: Taylor & Francis
- Hoy, W.K. (1990). Organizational climate and culture: A conceptual analysis of the school workplace. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 1(2), 149-168.
- Hoy, W.K. (1990). Organizational climate and culture: A conceptual analysis of the school workplace. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 1(2), 149-168.
- Kindermann, T. A. (2007). Effects of naturally existing peer groups on changes in academic engagement in a cohort of sixth graders. *Child Development*, 78(4), 1186-1203.
- Klem, A. M., & Connell, J. P. (2004). Relationships matter: Linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of School Health*, 74, 262-273.
- LaRusso, M., Romer, D., & Selman, R. (2008). Teachers as builders of respectful school climates: Implications for adolescent drug use norms and depressive symptoms in high school. *Journal of Youth & Adolescence*, 37, 386-398.
- Lee, T., Cornell, D., Gregory, A., & Fan, X. (2011). High suspension schools and dropout rates for black and white students. *Education and Treatment of Children*, 34, 167-192
- Loukas, A., Suzuki, R., & Horton, D. K. (2006). Examining School Connectedness as a Mediator of School Climate Effects. *Journal of Research on Adolescence*, 16 (3), 491-502.

Loukas, A., Suzuki, R., & Horton, K.D. (2006). Examining school connectedness as a mediator of school climate effects. *Journal of Research on Adolescence*, 16(3), 491-502.

MacNeil, A.J., Prater, D.L., & Busch, S. (2009). The effects of school culture and climate on student achievement. *International Journal of Leadership in Education*, 12(1), 73-84.

MacNeil, A.J., Prater, D.L., & Busch, S. (2009). The effects of school culture and climate on student achievement. *International Journal of Leadership in Education*, 12(1), 73-84. doi: 10.1080/13603120701576241

Mapi Research Institute (2002). Linguistic Validation of the CRQ Questionnaire. *Mapi Research Institute*, rue de la Villette, Lyon – France.

Meyer-Adams, N., & Conner, B. T. (2008). School violence: Bullying behaviors and the psychosocial school environment in middle schools. *Children & Schools*, 30, 211-221.

Mitchell, M. M., Bradshaw, C. P., & Leaf, P. J. (2010). Student and teacher perceptions of school climate: A multilevel exploration of patterns of discrepancy. *Journal of School Health*, 80, 271-279.

Mitchell, M. M., Bradshaw, C. P., & Leaf, P. J. (2010). Student and Teacher Perceptions of School Climate: A Multilevel Exploration of Patterns of Discrepancy. *Journal of School Health*, 80 (6), 271-279.

Ruus, V. R., Veisson, M., Leino, M., Ots, L., Pallas, L., Sarv, E. S., & Veisson, A. (2007). STUDENTS'WELL-BEING, COPING, ACADEMIC SUCCESS, AND SCHOOL CLIMATE. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 35(7), 919-936.

Ruus, V., Veisson, M., Leino, M., Ots, L., Pallas, L., Sarv, E., & Veisson, A. (2007). Students' well-being, coping, academic success, and school climate. *Social Behavior & Personality: An International Journal*, 35, 919-936.

Schein, E. (1992). *Organizational culture and leadership*. (2nd ed.). San Francisco: Jossey-Bass.

- Schoen, L.T., & Teddlie, C. (2008). A new model of school culture: A response to a call for conceptual clarity. *School Effectiveness and School Improvement*, 19(2), 129-153.
- Schoen, L.T., & Teddlie, C. (2008). A new model of school culture: A response to a call for conceptual clarity. *School Effectiveness and School Improvement*, 19(2), 129-153. doi: 10.1080/09243450802095278
- Shochet, I. M., Dadds, M. R., Ham, D., & Montague, R. (2006). School connectedness is an underemphasized parameter in adolescent mental health: Results of a community prediction study. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 35, 170-179.
- Stewart, E. B. (2008). School structural characteristics, student effort, peer associations, and parental involvement: The influence of school- and individual-level factors on academic achievement. *Education & Urban Society*, 40, 179-204.
- Thapa, A., Cohen, J., Guffey, S., & Higgins-D'Alessandro, A. (2013). A review of school climate research. *Review of Educational Research*, 83, 357-385.
- Van Houtte, M. (2005). Climate or culture? A plea for conceptual clarity in school effectiveness research. *School Effectiveness and School Improvement*, 16(1), 71-89.
- Vieno, A., Perkins, D. D., Smith, T. M., & Santinello, M. (2005). Democratic school climate and sense of community in school: A multilevel analysis. *American Journal of Community Psychology*, 36, 327 – 341.
- Weihua, F., Williams, M. C., & Corkin, M. D. (2011). A multilevel analysis of student perceptions of school climate: the effect of social and academic risk factors. *Psychology in the Schools*, 48 (6), 632 – 647.
- Whitlock, J.L. (2006). Youth perceptions of school: Contextual correlates of school connectedness in adolescence. *Applied Developmental Science*, 10(1), 13-29.
- Williams, F., & Cornell, D. (2006). Student willingness to seek help for threats of violence in middle school. *Journal of School Violence*, 5, 35-49.
- Wilson, D. (2004). The interface of school climate and school connectedness and relationships with aggression and victimization. *Journal of School Health*, 74(7), 293-299.



Worrell, F. C. (2000). The reliability and validity of the instructional climate inventory: Student form. *Psychology in the Schools*, 37(3), 291-298.

Zullig, K.J., Koopman, T.M., Patton, J.M., & Ubbes, V.A. (2010). School climate: Historical review, instrument development, and school assessment. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 28(2), 139-152, doi: 10.1177/0734282909344205.

## ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ

Aldridge, J. M. (2014). *WHITS Questionnaire* . Available from:  
<http://www.esischools.com/>,  
[http://media.wix.com/ugd/ac0019\\_18c187679d264505904112847e46e5ed.pdf](http://media.wix.com/ugd/ac0019_18c187679d264505904112847e46e5ed.pdf)

National School Climate Council. (2007). The School climate challenge: Narrowing the gap between school climate research and school climate policy, practice guidelines and teacher education policy.  
<http://www.schoolclimate.org/climate/documents/school-climate-challenge.pdf>

O'Brennan, L., & Bradshaw, C. (2013). Importance of school climate. National Education Association. Available from:  
[https://www.nea.org/assets/docs/15584\\_Bully\\_Free\\_Research\\_Brief-4pg.pdf](https://www.nea.org/assets/docs/15584_Bully_Free_Research_Brief-4pg.pdf)

## **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ**

**I. Διαδικασία Μετάφρασης ερευνητικού εργαλείου WHITS**

**II. Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Σχολικού κλίματος**

**III. Πίνακας Περιγραφικών Συχνοτήτων**

**IV. Πίνακες Συχνοτήτων**

**V. Πίνακας Συσχετίσεων (Correlation Matrix)**

**VI. Πινάκες πολλαπλής παλινδρόμησης**

# I. Διαδικασία Μετάφρασης ερευνητικού εργαλείου WHITS

## What's happening In this School? (WHITS) Questionnaire and Developer's comments

Original (item by item)					Reconciliation					Backwards Translation					New Translation (after preliminary trial)	Modified translation (after students' feedback)	Comments by developer
Teacher support					Υποστήριξη από τους εκπαιδευτικούς					Teacher's support					OK	OK	
Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	OK	OK	
<i>At this school ...</i>					<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>					<i>In this school ...</i>					OK	OK	
1.	Teachers have high expectations of me.				Οι καθηγητές έχουν υψηλές προσδοκίες από 'μένα.					Teachers have great expectations of me.					<p><i><b>Πιστεύω ότι</b> οι καθηγητές μου έχουν υψηλές προσδοκίες από 'μένα.<b>(πιστεύουν στις δυνάμεις μου).</b></i></p> <p><i>(There was difficulty in understanding the meaning of the whole translated phrase. Therefore, we decided to add the phrase "I believe that" in the beginning, as well as the phrase "they believe in my strengths" in brackets in the end, in order to make it more clear)</i></p>	<p><i><b>I believe that</b> teachers have high expectations of me.<b>(they believe in my strengths)</b></i></p>	
2.	Teachers try to understand my problems.				Οι καθηγητές προσπαθούν να κατανοήσουν τα προβλήματά μου					Teachers try to understand my problems.					OK	OK	

3.	Teachers listen to me.	Οι καθηγητές με ακούν με προσοχή.	Teachers listen to me carefully.	OK	OK												
4.	Teachers take an interest in my background.	Οι καθηγητές ενδιαφέρονται για το περιβάλλον απ' όπου προέρχομαι.	Teachers are interested in my background	Οι καθηγητές δείχνουν ενδιαφέρον για την <b>πολιτισμική μου ταυτότητα.</b>  (We used the word “cultural identity” for reasons of translation into accurate Greek semantics.)	Teachers take an interest in my <b>cultural identity.</b>												
5.	Teachers treat me fairly.	Οι καθηγητές μου συμπεριφέρονται δίκαια.	Teachers are fair to me.	OK	OK												
6.	Teachers support me when I have problems.	Οι καθηγητές με στηρίζουν όταν έχω προβλήματα.	Teachers support me when I have problems.	OK	OK												
7.	Teachers go out of their way to address my needs.	Οι καθηγητές βγαίνουν από το πρόγραμμά τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες μου.	Teachers do whatever it takes to fulfill my needs.	OK	OK												
8.	Teachers are willing to listen to my problems.	Οι καθηγητές είναι πρόθυμοι ν' ακούσουν τα προβλήματά μου.	Teachers are willing to listen to my problems.	OK	OK												
<b>Peer connectedness</b>		<b>Σχέσεις με τους συνομηλίκους</b>		<b>Relating with fellow students</b>													
Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	OK	OK	

*At this school ...*

*Σε αυτό το σχολείο ...*

*In this school ...*

OK

OK

9.	I get along with other students.	Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	I do well with fellow students.	OK	OK	
10.	I belong to a group of friends.	Ανήκω σε μία ομάδα φίλων.	I belong to a group of friends.	OK	OK	

11.	I make friends with students from different backgrounds.	Γίνομαι φίλος με μαθητές από διαφορετικά κοινωνικά στρώματα.	I make friends with students from different backgrounds.	Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική <b>πολιτισμική ταυτότητα</b> .  (We used the word “cultural identity” for reasons of translation into accurate Greek semantics.)	I make friends with students who have different <b>cultural identities</b> .												
12.	I socialize with other students.	Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	I socialize with fellow students.	OK	OK												
13.	Students talk to me.	Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	Students talk to me.	OK	OK												
14.	Students support me.	Οι συμμαθητές με υποστηρίζουν.	Students support me.	OK	OK												
15.	Students help me.	Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	Students help me.	OK	OK												
16.	I feel accepted by other students.	Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	I feel accepted by fellow students.	OK	OK												
<b>School connectedness</b>		<b>Σύνδεση με το σχολείο</b>			<b>Linking with school</b>		<b>OK</b>	<b>OK</b>									
Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	<b>OK</b>	<b>OK</b>	
<i>At this school ...</i>		<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>			<i>In this school ...</i>		<b>OK</b>	<b>OK</b>									
17.	I look forward to coming to school.	Ανυπομονώ να πάω στο σχολείο.	I look forward to coming to school.	OK	OK												
18.	I enjoy being at school.	Απολαμβάνω το να είμαι στο σχολείο.	I enjoy being to school.	OK	OK												
19.	I feel accepted.	Νιώθω αποδεκτός/-ή.	I feel accepted.	OK	OK												
20.	I feel included at school.	Νιώθω μέρος του σχολείου.	I feel I am part of school.	OK	OK												

21.	I feel welcome.	Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.	I feel welcome.	OK	OK												
22.	I am part of a community.	Είμαι μέλος μίας κοινότητας.	I am part of a community.	OK	OK												
23.	I am respected.	Με σέβονται.	I am respected.	OK	OK												
24.	I am valued.	Με εκτιμούν.	I am appreciated.	OK	OK												
<b>Affirming Diversity</b>		<b>Αποδοχή της διαφορετικότητας</b>			<b>Confirmation of diversity</b>		<b>OK</b>	<b>OK</b>									
Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	<b>OK</b>	<b>OK</b>	

*At this school ...*

*Σε αυτό το σχολείο ...*

*In this school ...*

**OK**

**OK**

25.	My cultural background is valued.	Εκτιμούν το πολιτισμικό μου υπόβαθρο.	My cultural background is appreciated.	Εκτιμούν την <b>πολιτισμική μου ταυτότητα.</b> <i>(We used the word “cultural identity” for reasons of translation into accurate Greek semantics.)</i>	My <b>cultural identity</b> is appreciated.	
26.	Days that are important to my culture are recognized.	Αναγνωρίζονται οι μέρες που είναι σημαντικές στον πολιτισμό μου.	My cultural holidays are recognized.	OK	OK	
27.	I am encouraged to understand the culture of others.	Ενθαρρύνομαι να κατανοήσω την κουλτούρα των άλλων.	I am encouraged to understand other people’s culture.	Ενθαρρύνομαι να κατανοήσω την <b>πολιτισμική ταυτότητα</b> των άλλων. <i>(as mentioned above)</i>	I am encouraged to understand other people’s <b>cultural identity.</b>	
28.	My background is known by students and teachers.	Το περιβάλλον απ’ όπου προέρχομαι είναι γνωστό σε μαθητές και καθηγητές.	My home background is known to students and teachers.	Η <b>πολιτισμική μου ταυτότητα</b> είναι γνωστή σε μαθητές και	My <b>cultural identity</b> is known by students and teachers.	

				καθηγητές. (as mentioned above)		
29.	I am taught about the background of others.	Έχω διδαχτεί σχετικά με το περιβάλλον προέλευσης των άλλων.	I am taught about other people's background.	Έχω διδαχτεί για τις διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες των άλλων (συμμαθητών μου). (as mentioned above)	I am taught about other students' <i>cultural identity</i> .	
30.	Religious days that are relevant to me are recognized as being important.	Οι θρησκευτικές ημέρες που είναι σημαντικές για μένα, αναγνωρίζονται ως σημαντικές.	The religious days which are important to me are recognized as important.	OK	OK	
31.	My culture is understood.	Η κουλτούρα μου είναι κατανοητή.	My culture is understandable.	Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι κατανοητή από τους συμμαθητές μου. (We used the word "cultural identity" for reasons of translation into accurate Greek semantics. The phrase "fellow students" was added in order to make it clear)	My <i>cultural identity</i> is understandable <i>by fellow students</i> .	
32.	My cultural background is respected by students.	Οι συμμαθητές μου σέβονται το πολιτισμικό μου υπόβαθρο.	My cultural environment is respected by fellow students.	Οι συμμαθητές μου σέβονται τη πολιτισμική μου ταυτότητα. (as mentioned above)	My <i>cultural identity</i> is respected <i>by fellow students</i> .	
Rule Clarity		Σαφήνεια κανόνων	Clarity of rules	OK	OK	

Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	OK	OK	
--------------	-----------	------------	-------	---------------	-------------	-----------	---------------	-------	--------------	--------------	-----------	------------	-------	---------------	----	----	--

*At this school ...*

*Σε αυτό το σχολείο ...*

*In this school ...*

OK

OK

33.	The rules at this school are clear to me.	Οι κανόνες σε αυτό το σχολείο, μου είναι ξεκάθαροι.	Rules in this school are clear to me.	OK	OK	
34.	The school rules help me to feel safe.	Οι σχολικοί κανόνες με βοηθούν να νιώθω ασφαλής.	School rules help me feel safe.	OK	OK	
35.	School rules protect me.	Οι σχολικοί κανόνες με προστατεύουν.	School rules protect me.	OK	OK	
36.	The rules make it clear to me that certain behaviours are unacceptable.	Οι κανόνες μου καθιστούν σαφές ότι κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές.	Rules make it clear to me that certain behaviour is unacceptable.	OK	OK	
37.	I understand why the school rules are in place.	Αντιλαμβάνομαι γιατί υπάρχουν οι σχολικοί κανόνες.	I understand why there are school rules.	OK	OK	
38.	I know the school rules.	Γνωρίζω τους σχολικούς κανόνες.	I know the school rules.	OK	OK	
39.	I am required to follow the rules at this school.	Είμαι υποχρεωμένος να ακολουθώ τους κανόνες σ' αυτό το σχολείο.	I am obliged to follow the rules in this school.	OK	OK	
40.	Teachers help me to follow the rules at this school.	Οι καθηγητές με βοηθούν να ακολουθώ τους κανόνες σε αυτό το σχολείο.	Teachers help me follow the rules in this school.	OK	OK	

**Reporting and seeking help**

**Αναφορά και αναζήτηση βοήθειας**

**Report incidents and search of help**

OK

OK

Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα	Almost never	Not often	Some times	Often	Almost always	OK	OK	
--------------	-----------	------------	-------	---------------	-------------	-----------	---------------	-------	--------------	--------------	-----------	------------	-------	---------------	----	----	--

*At this school ...*

*Σε αυτό το σχολείο ...*

*In this school ...*

OK

OK

41.	I can report bad behaviour to school officials.	Μπορώ να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά στους αρμόδιους του	I can report bad behaviour to the officials of school.	OK	OK	
-----	---	--	--	----	----	--



		σχολείου μου.				
42.	I am encouraged to report bad behaviour.	Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω μια ανάρμωστη συμπεριφορά.	I am encouraged to report bad behaviour.	OK	OK	
43.	I feel confident to talk to a teacher if I am bullied.	Νιώθω εμπιστοσύνη να μιλήσω σε κάποιον καθηγητή αν δεχτώ ενδοσχολική βία (bullying).	I feel trust to talk to a teacher if I am bullied.	OK	OK	
44.	I am encouraged to report bullying.	Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω την ενδοσχολική βία (bullying).	I am encouraged to report bullying.	OK	OK	
45.	I know how to report problems.	Γνωρίζω πώς να αναφέρω προβλήματα.	I know how to report problems.	OK	OK	
46.	I can report incidents without others finding out	Μπορώ να αναφέρω περιστατικά χωρίς οι άλλοι να το μάθουν.	I can report incidents confidentially.	OK	OK	
47.	It is okay to tell a teacher if I feel unsafe.	Δεν υπάρχει πρόβλημα να πω σε κάποιον καθηγητή ότι δε νιώθω ασφαλής.	It is ok to tell a teacher that I feel insecure.	OK	OK	
48.	I am able to seek counseling.	Έχω τη δυνατότητα να αναζητήσω συμβουλευτική βοήθεια.	I am in a position to ask for counseling.	Έχω τη δυνατότητα να αναζητήσω συμβουλευτική βοήθεια <b>μέσα στο σχολείο μου.</b>  (We added the word "school" for reasons of translation into accurate Greek semantics).	I am in a position to ask for <b>school</b> counseling.	

## II. Ερωτηματολόγιο Αξιολόγησης Σχολικού κλίματος

Αγαπητέ μαθητή/μαθήτρια,

Το ερωτηματολόγιο που κρατάς στα χέρια σου περιλαμβάνει μια σειρά από προτάσεις σχετικά με το **σχολικό κλίμα** στο σχολείο σου. Δεν υπάρχουν απαντήσεις σωστές ή λανθασμένες. Όλες είναι σωστές όταν εκφράζουν με ειλικρίνεια **τη γνώμη σου**. Παράκλησή μου είναι να απαντήσεις **σε όλα τα ερωτήματα**.

Ο χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωσή του δεν ξεπερνά τα **10 λεπτά**. Το ερωτηματολόγιο είναι **ανώνυμο** και εξυπηρετεί αποκλειστικά **ερευνητικούς σκοπούς**.

Σε ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη συνεργασία.

### ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο: Άντρας  Γυναίκα
2. Ηλικία : 14- 20  20-30  30-40  40 και πάνω
3. Νομός/ Πόλη σχολείου : (π.χ. Αττικής/ Αθήνα) .....
- Περιοχή σχολείου : (π.χ. Αμπελόκηποι) .....
4. Βαθμίδα εκπαίδευσης : Γυμνάσιο
- Τάξη: Α'  Β'  Γ'
- Λύκειο
- ΕΠΑ.Λ.  ΓΕ.Λ.
- Τάξη: Α'  Β'  Γ'  Δ'
5. Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα και της μητέρας σου;  
(Σημείωσε 1 ΜΟΝΟ ✓ στην κάθε κάθετη στήλη).

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	ΠΑΤΕΡΑΣ	ΜΗΤΕΡΑ
Αναλφάβητος/η		
Απόφοιτος/η δημοτικού		
Απόφοιτος/η β/θμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο)		
Απόφοιτος/η β/θμιας εκπαίδευσης (Λύκειο)		
Απόφοιτος/η ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ι.)		
Απόφοιτος/η ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι.)		
Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου		

6. Ποιο είναι το επάγγελμα του πατέρα και της μητέρας σου;  
(Σημείωσε **1 ΜΟΝΟ** ✓ στην κάθε κάθετη στήλη).

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΑΤΕΡΑΣ	ΜΗΤΕΡΑ
Ελεύθερος/η επαγγελματίας		
Δημόσιος/α Υπάλληλος		
Εκπαιδευτικός		
Ιδιωτικός/η Υπάλληλος		
Τεχνίτης/τρια		
Έμπορος		
Εργάτης/τρια		
Αγρότης/τισσα		
Οικιακά		
Συνταξιούχος		
Άνεργος/η		

7. Είμαι Έλληνας υπήκοος :      Ναι       Όχι

8. Εργάζομαι αυτή τη περίοδο :      Ναι       Όχι

9. Ο στόχος μου είναι :

(Επίλεξε **1 ΜΟΝΟ** από τα παρακάτω).

Να πάρω το απολυτήριο Γυμνασίου.	
Να πάρω το απολυτήριο Λυκείου.	
Να αποκτήσω επαγγελματική πιστοποίηση.	
Να εισαχθώ σε κάποιο Τ.Ε.Ι.	
Να εισαχθώ σε κάποιο Α.Ε.Ι.	
Άλλο .....	
.....	
.....	

## ΟΔΗΓΙΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗΣ

Αφού διαβάσεις προσεκτικά κάθε μια από τις παρακάτω προτάσεις, βάλε **1 MONO** ✓ σε κάθε γραμμή οριζοντίως, στην απάντηση που σου ταιριάζει.  
Απάντησε όσο πιο *ειλικρινά* και *αυθόρμητα* μπορείς.

### **A. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ**

(Βάλε **1 MONO** ✓ σε κάθε γραμμή οριζοντίως).

<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>		Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
1.	Πιστεύω ότι οι καθηγητές μου έχουν υψηλές προσδοκίες από 'μένα. (πιστεύουν στις δυνάμεις μου).					
2.	Οι καθηγητές προσπαθούν να κατανοήσουν τα προβλήματά μου					
3.	Οι καθηγητές με ακούν με προσοχή.					
4.	Οι καθηγητές δείχνουν ενδιαφέρον για την πολιτισμική μου ταυτότητα.					
5.	Οι καθηγητές μου συμπεριφέρονται δίκαια.					
6.	Οι καθηγητές με στηρίζουν όταν έχω προβλήματα.					
7.	Οι καθηγητές βγαίνουν από το πρόγραμμά τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες μου.					
8.	Οι καθηγητές είναι πρόθυμοι ν' ακούσουν τα προβλήματά μου.					

### **B. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΥΣ**

(Βάλε **1 MONO** ✓ σε κάθε γραμμή οριζοντίως).

<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>		Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
9.	Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.					
10.	Ανήκω σε μία ομάδα φίλων.					
11.	Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.					
12.	Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.					
13.	Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.					
14.	Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.					
15.	Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.					
16.	Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.					

**Γ. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ**(Βάλε **1 ΜΟΝΟ** ✓ σε κάθε γραμμή οριζοντίως).

<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>		Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
17.	Ανυπομονώ να πάω στο σχολείο.					
18.	Απολαμβάνω το να είμαι στο σχολείο.					
19.	Νιώθω αποδεκτός/-ή.					
20.	Νιώθω μέρος του σχολείου.					
21.	Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.					
22.	Είμαι μέλος μίας κοινότητας.					
23.	Με σέβονται.					
24.	Με εκτιμούν.					

**Δ. ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ**(Βάλε **1 ΜΟΝΟ** ✓ σε κάθε γραμμή οριζοντίως).

<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>		Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
25.	Εκτιμούν την πολιτισμική μου ταυτότητα.					
26.	Αναγνωρίζονται οι μέρες που είναι σημαντικές στον πολιτισμό μου.					
27.	Ενθαρρύνομαι να κατανοήσω την πολιτισμική ταυτότητα των άλλων.					
28.	Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι γνωστή σε μαθητές και καθηγητές .					
29.	Έχω διδαχτεί για τις διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες των άλλων (συμμαθητών μου).					
30.	Οι θρησκευτικές ημέρες που είναι σημαντικές για μένα, αναγνωρίζονται ως σημαντικές.					
31.	Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι κατανοητή από τους συμμαθητές μου.					
32.	Οι συμμαθητές μου σέβονται τη πολιτισμική μου ταυτότητα.					

**Ε. ΣΑΦΗΝΕΙΑ ΚΑΝΟΝΩΝ****(Βάλε 1 ΜΟΝΟ ✓ σε κάθε γραμμή οριζοντίως).**

<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>		Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
33.	Οι κανόνες σε αυτό το σχολείο, μου είναι ξεκάθαροι.					
34.	Οι σχολικοί κανόνες με βοηθούν να νιώθω ασφαλής.					
35.	Οι σχολικοί κανόνες με προστατεύουν.					
36.	Οι κανόνες μου καθιστούν σαφές ότι κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές.					
37.	Αντιλαμβάνομαι γιατί υπάρχουν οι σχολικοί κανόνες.					
38.	Γνωρίζω τους σχολικούς κανόνες.					
39.	Είμαι υποχρεωμένος να ακολουθώ τους κανόνες σ' αυτό το σχολείο.					
40.	Οι καθηγητές με βοηθούν να ακολουθώ τους κανόνες σε αυτό το σχολείο.					

**ΣΤ. ΑΝΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ****(Βάλε 1 ΜΟΝΟ ✓ σε κάθε γραμμή οριζοντίως).**

<i>Σε αυτό το σχολείο ...</i>		Σχεδόν ποτέ	Όχι συχνά	Μερικές φορές	Συχνά	Σχεδόν πάντα
41.	Μπορώ να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά στους αρμόδιους του σχολείου μου.					
42.	Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά.					
43.	Νιώθω εμπιστοσύνη να μιλήσω σε κάποιον καθηγητή αν δεχτώ ενδοσχολική βία (bullying).					
44.	Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω την ενδοσχολική βία (bullying).					
45.	Γνωρίζω πώς να αναφέρω προβλήματα.					
46.	Μπορώ να αναφέρω περιστατικά χωρίς οι άλλοι να το μάθουν.					
47.	Δεν υπάρχει πρόβλημα να πω σε κάποιον καθηγητή ότι δε νιώθω ασφαλής.					
48.	Έχω τη δυνατότητα να αναζητήσω συμβουλευτική βοήθεια μέσα στο σχολείο μου.					

☺ *Ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σου και τη συνεργασία σου.* ☺

### III. Πίνακας Περιγραφικών Συχνοτήτων

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Φύλο	300	1	2	1,38	,487
Ηλικία	300	1	4	2,50	1,039
Νομός	300	1	2	1,20	,403
Τύπος σχολείου	300	1	2	1,25	,436
Τάξη	300	1	4	2,45	1,174
Μορφωτικό επίπεδο πατέρα	300	1	7	3,30	1,295
Μορφωτικό επίπεδο μητέρας	300	1	7	3,25	1,261
Επαγγελματική κατηγορία πατέρα	300	1	11	5,44	3,721
Επαγγελματική κατηγορία μητέρας	300	1	11	7,13	3,311
Ελληνική υπηκοότητα	300	1	2	1,13	,341
Εργάζεται αυτή τη περίοδο	300	1	2	1,54	,499
Στόχος που έχει	300	1	5	2,24	1,239
A1.Πιστεύω ότι οι καθηγητές μου έχουν υψηλές προσδοκίες από 'μένα. (πιστεύουν στις δυνάμεις μου).	300	1	5	3,81	,981
A2.Οι καθηγητές προσπαθούν να κατανοήσουν τα προβλήματά μου	300	1	5	3,88	1,089
A3.Οι καθηγητές με ακούν με προσοχή.	300	1	5	3,99	1,111
A4.Οι καθηγητές δείχνουν ενδιαφέρον για την πολιτισμική μου ταυτότητα.	300	1	5	3,57	1,305
A5.Οι καθηγητές μου συμπεριφέρονται δίκαια.	300	1	5	4,23	1,039
A6.Οι καθηγητές με στηρίζουν όταν έχω προβλήματα.	300	1	5	3,90	1,156
A7.Οι καθηγητές βγαίνουν από το πρόγραμμά τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες μου.	300	1	5	3,22	1,310

A8.Οι καθηγητές είναι πρόθυμοι ν' ακούσουν τα προβλήματά μου.	300	1	5	3,95	1,126
B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	300	1	5	4,53	,756
B10.Ανήκω σε μία ομάδα φίλων.	300	1	5	3,94	1,165
B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.	300	1	5	4,06	1,102
B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	300	1	5	4,26	,928
B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	300	1	5	4,53	,710
B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.	300	1	5	4,17	,892
B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	300	2	5	4,21	,831
B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	300	1	5	4,46	,815
Γ17.Ανυπομονώ να πάω στο σχολείο.	300	1	5	3,34	1,285
Γ18.Απολαμβάνω το να είμαι στο σχολείο.	300	1	5	3,65	1,213
Γ19.Νιώθω αποδεκτός/-ή.	300	1	5	4,24	,920
Γ20.Νιώθω μέρος του σχολείου.	300	1	5	4,04	1,098
Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.	300	1	5	4,34	,861
Γ22.Είμαι μέλος μίας κοινότητας.	300	1	5	3,64	1,358
Γ23.Με σέβονται.	300	1	5	4,38	,847
Γ24.Με εκτιμούν.	300	1	5	4,34	,880
Δ25.Εκτιμούν την πολιτισμική μου ταυτότητα.	300	1	5	4,18	,948
Δ26.Αναγνωρίζονται οι μέρες που είναι σημαντικές στον πολιτισμό μου.	300	1	5	4,05	1,010
Δ27.Ενθαρρύνομαι να κατανοήσω την πολιτισμική ταυτότητα των άλλων.	300	1	5	4,06	1,024



Δ28.Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι γνωστή σε μαθητές και καθηγητές .	300	1	5	4,33	,992
Δ29.Έχω διδαχτεί για τις διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες των άλλων (συμμαθητών μου).	300	1	5	3,69	1,251
Δ30.Οι θρησκευτικές ημέρες που είναι σημαντικές για μένα, αναγνωρίζονται ως σημαντικές.	300	1	5	3,93	1,208
Δ31.Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι κατανοητή από τους συμμαθητές μου.	300	1	5	4,22	,910
Δ32.Οι συμμαθητές μου σέβονται τη πολιτισμική μου ταυτότητα.	300	1	5	4,31	,870
E33.Οι κανόνες σε αυτό το σχολείο, μου είναι ξεκάθαροι.	300	1	5	4,21	1,034
E34.Οι σχολικοί κανόνες με βοηθούν να νιώθω ασφαλής.	300	1	5	3,84	1,170
E35.Οι σχολικοί κανόνες με προστατεύουν.	300	1	5	3,79	1,142
E36.Οι κανόνες μου καθιστούν σαφές ότι κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές.	300	1	5	4,03	,979
E37.Αντιλαμβάνομαι γιατί υπάρχουν οι σχολικοί κανόνες.	300	1	5	4,42	,966
E38.Γνωρίζω τους σχολικούς κανόνες.	300	1	5	4,37	,936
E39.Είμαι υποχρεωμένος να ακολουθώ τους κανόνες σ' αυτό το σχολείο.	300	1	5	4,42	,879
E40.Οι καθηγητές με βοηθούν να ακολουθώ τους κανόνες σε αυτό το σχολείο.	300	1	5	4,14	1,077

ΣΤ41.Μπορώ να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά στους αρμόδιους του σχολείου μου.	300	1	5	3,67	1,314
ΣΤ42.Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά.	300	1	5	3,47	1,335
ΣΤ43.Νιώθω εμπιστοσύνη να μιλήσω σε κάποιον καθηγητή αν δεχτώ ενδοσχολική βία (bullying).	300	1	5	4,08	1,193
ΣΤ44.Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω την ενδοσχολική βία (bullying ).	299	1	5	4,03	1,164
ΣΤ45.Γνωρίζω πώς να αναφέρω προβλήματα.	300	1	5	4,06	1,146
ΣΤ46.Μπορώ να αναφέρω περιστατικά χωρίς οι άλλοι να το μάθουν.	300	1	5	3,77	1,387
ΣΤ47.Δεν υπάρχει πρόβλημα να πω σε κάποιον καθηγητή ότι δε νιώθω ασφαλής.	300	1	5	3,96	1,238
ΣΤ48.Έχω τη δυνατότητα να αναζητήσω συμβουλευτική βοήθεια μέσα στο σχολείο μου.	300	1	5	3,85	1,293
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	300	0	1	,16	,364
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	300	0	1	,13	,341
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	300	8	40	30,55	6,635
ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	300	19	40	34,16	4,855
ΣΥΝΔΕΣΗ_ΣΧΟΛΕΙΟ	300	8	40	31,98	6,022
ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	300	16	40	32,78	5,708
ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	300	8	40	33,23	6,059
ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ	300	8	40	30,87	7,252
ΗΛΙΚΙΑ	300	,00	1,00	,4733	,50012
Valid N (listwise)	299				

#### IV. Πίνακες Συχνότητας

##### Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Αντρας	185	61,7	61,7	61,7
Γυναίκα	115	38,3	38,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

##### Ηλικία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 14-20	58	19,3	19,3	19,3
20-30	100	33,3	33,3	52,7
30-40	76	25,3	25,3	78,0
40 και πάνω	66	22,0	22,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

##### Νομός

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Αθήνα	239	79,7	79,7	79,7
Περιφέρεια	61	20,3	20,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

##### Τύπος σχολείου

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΕΠΑ.Λ	224	74,7	74,7	74,7
ΓΕ.Λ	76	25,3	25,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

##### Τάξη

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Α΄	93	31,0	31,0	31,0
Β΄	54	18,0	18,0	49,0
Γ΄	77	25,7	25,7	74,7

Δ'	76	25,3	25,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

#### Μορφωτικό επίπεδο πατέρα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αναλφάβητος	13	4,3	4,3	4,3
Απόφοιτος δημοτικού	88	29,3	29,3	33,7
Απόφοιτος β/θμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο)	62	20,7	20,7	54,3
Απόφοιτος β/θμιας εκπαίδευσης (Λύκειο)	90	30,0	30,0	84,3
Valid Απόφοιτος ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ι.)	29	9,7	9,7	94,0
Απόφοιτος ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι.)	15	5,0	5,0	99,0
Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου	3	1,0	1,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

#### Μορφωτικό επίπεδο μητέρας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αναλφάβητη	15	5,0	5,0	5,0
Απόφοιτη δημοτικού	88	29,3	29,3	34,3
Απόφοιτη β/θμιας εκπαίδευσης (Γυμνάσιο)	62	20,7	20,7	55,0
Απόφοιτη β/θμιας εκπαίδευσης (Λύκειο)	95	31,7	31,7	86,7
Valid Απόφοιτη ανώτατης τεχνολογικής εκπαίδευσης (Τ.Ε.Ι.)	26	8,7	8,7	95,3
Απόφοιτη ανώτατης πανεπιστημιακής εκπαίδευσης (Α.Ε.Ι.)	11	3,7	3,7	99,0
Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου	3	1,0	1,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Επαγγελματική κατηγορία πατέρα**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ελεύθερος επαγγελματίας	76	25,3	25,3	25,3
Δημόσιος Υπάλληλος	35	11,7	11,7	37,0
Εκπαιδευτικός	3	1,0	1,0	38,0
Ιδιωτικός Υπάλληλος	23	7,7	7,7	45,7
Τεχνίτης	21	7,0	7,0	52,7
Έμπορος	7	2,3	2,3	55,0
Εργάτης	31	10,3	10,3	65,3
Αγρότης	20	6,7	6,7	72,0
Συνταξιούχος	64	21,3	21,3	93,3
Άνεργος	20	6,7	6,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Επαγγελματική κατηγορία μητέρας**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ελεύθερη επαγγελματίας	31	10,3	10,3	10,3
Δημόσια Υπάλληλος	26	8,7	8,7	19,0
Εκπαιδευτικός	2	,7	,7	19,7
Ιδιωτική Υπάλληλος	29	9,7	9,7	29,3
Τεχνίτρια	2	,7	,7	30,0
Έμπορος	3	1,0	1,0	31,0
Εργάτρια	15	5,0	5,0	36,0
Αγρότισσα	18	6,0	6,0	42,0
Οικιακά	108	36,0	36,0	78,0
Συνταξιούχος	42	14,0	14,0	92,0
Άνεργη	24	8,0	8,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Ελληνική υπηκοότητα**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	260	86,7	86,7	86,7
Όχι	40	13,3	13,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Εργάζεται αυτή τη περίοδο**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	137	45,7	45,7	45,7
Valid Όχι	163	54,3	54,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Στόχος που έχει**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Να πάρω το απολυτήριο Λυκείου.	113	37,7	37,7	37,7
Valid Να αποκτήσω επαγγελματική πιστοποίηση.	76	25,3	25,3	63,0
Valid Να εισαχθώ σε κάποιο Τ.Ε.Ι.	50	16,7	16,7	79,7
Valid Να εισαχθώ σε κάποιο Α.Ε.Ι.	47	15,7	15,7	95,3
Valid Άλλο	14	4,7	4,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A1. Πιστεύω ότι οι καθηγητές μου έχουν υψηλές προσδοκίες από 'μένα.**

**(πιστεύουν στις δυνάμεις μου).**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	6	2,0	2,0	2,0
Valid Όχι συχνά	21	7,0	7,0	9,0
Valid Μερικές φορές	78	26,0	26,0	35,0
Valid Συχνά	113	37,7	37,7	72,7
Valid Σχεδόν πάντα	82	27,3	27,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A2. Οι καθηγητές προσπαθούν να κατανοήσουν τα προβλήματά μου**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	14	4,7	4,7	4,7
Valid Όχι συχνά	16	5,3	5,3	10,0
Valid Μερικές φορές	66	22,0	22,0	32,0
Valid Συχνά	101	33,7	33,7	65,7

Σχεδόν πάντα	103	34,3	34,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A3.Οι καθηγητές με ακούν με προσοχή.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	11	3,7	3,7	3,7
Valid Όχι συχνά	22	7,3	7,3	11,0
Valid Μερικές φορές	54	18,0	18,0	29,0
Valid Συχνά	85	28,3	28,3	57,3
Valid Σχεδόν πάντα	128	42,7	42,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A4.Οι καθηγητές δείχνουν ενδιαφέρον για την πολιτισμική μου ταυτότητα.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	34	11,3	11,3	11,3
Valid Όχι συχνά	28	9,3	9,3	20,7
Valid Μερικές φορές	58	19,3	19,3	40,0
Valid Συχνά	92	30,7	30,7	70,7
Valid Σχεδόν πάντα	88	29,3	29,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A5.Οι καθηγητές μου συμπεριφέρονται δίκαια.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	8	2,7	2,7	2,7
Valid Όχι συχνά	17	5,7	5,7	8,3
Valid Μερικές φορές	36	12,0	12,0	20,3
Valid Συχνά	77	25,7	25,7	46,0
Valid Σχεδόν πάντα	162	54,0	54,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A6.Οι καθηγητές με στηρίζουν όταν έχω προβλήματα.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	13	4,3	4,3	4,3
Valid Όχι συχνά	26	8,7	8,7	13,0

Μερικές φορές	61	20,3	20,3	33,3
Συχνά	79	26,3	26,3	59,7
Σχεδόν πάντα	121	40,3	40,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A7.Οι καθηγητές βγαίνουν από το πρόγραμμά τους για να ανταποκριθούν στις ανάγκες μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Σχεδόν ποτέ	43	14,3	14,3	14,3
Όχι συχνά	41	13,7	13,7	28,0
Μερικές φορές	85	28,3	28,3	56,3
Συχνά	70	23,3	23,3	79,7
Σχεδόν πάντα	61	20,3	20,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**A8.Οι καθηγητές είναι πρόθυμοι ν' ακούσουν τα προβλήματά μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Σχεδόν ποτέ	13	4,3	4,3	4,3
Όχι συχνά	19	6,3	6,3	10,7
Μερικές φορές	62	20,7	20,7	31,3
Συχνά	81	27,0	27,0	58,3
Σχεδόν πάντα	125	41,7	41,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Σχεδόν ποτέ	3	1,0	1,0	1,0
Όχι συχνά	3	1,0	1,0	2,0
Μερικές φορές	21	7,0	7,0	9,0
Συχνά	78	26,0	26,0	35,0
Σχεδόν πάντα	195	65,0	65,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	



**B10.Ανήκω σε μία ομάδα φίλων.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	13	4,3	4,3	4,3
Όχι συχνά	29	9,7	9,7	14,0
Μερικές φορές	47	15,7	15,7	29,7
Συχνά	84	28,0	28,0	57,7
Σχεδόν πάντα	127	42,3	42,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	15	5,0	5,0	5,0
Όχι συχνά	12	4,0	4,0	9,0
Μερικές φορές	47	15,7	15,7	24,7
Συχνά	92	30,7	30,7	55,3
Σχεδόν πάντα	134	44,7	44,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	4	1,3	1,3	1,3
Όχι συχνά	13	4,3	4,3	5,7
Μερικές φορές	37	12,3	12,3	18,0
Συχνά	94	31,3	31,3	49,3
Σχεδόν πάντα	152	50,7	50,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	1	,3	,3	,3
Όχι συχνά	5	1,7	1,7	2,0
Μερικές φορές	17	5,7	5,7	7,7
Συχνά	89	29,7	29,7	37,3
Σχεδόν πάντα	188	62,7	62,7	100,0

Total	300	100,0	100,0
-------	-----	-------	-------

**B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	2	,7	,7	,7
Valid Όχι συχνά	11	3,7	3,7	4,3
Valid Μερικές φορές	53	17,7	17,7	22,0
Valid Συχνά	103	34,3	34,3	56,3
Valid Σχεδόν πάντα	131	43,7	43,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Όχι συχνά	10	3,3	3,3	3,3
Valid Μερικές φορές	48	16,0	16,0	19,3
Valid Συχνά	110	36,7	36,7	56,0
Valid Σχεδόν πάντα	132	44,0	44,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	3	1,0	1,0	1,0
Valid Όχι συχνά	7	2,3	2,3	3,3
Valid Μερικές φορές	23	7,7	7,7	11,0
Valid Συχνά	83	27,7	27,7	38,7
Valid Σχεδόν πάντα	184	61,3	61,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ17.Ανυπομονώ να πάω στο σχολείο.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	38	12,7	12,7	12,7
Valid Όχι συχνά	37	12,3	12,3	25,0
Valid Μερικές φορές	71	23,7	23,7	48,7
Valid Συχνά	92	30,7	30,7	79,3

Σχεδόν πάντα	62	20,7	20,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ18.Απολαμβάνω το να είμαι στο σχολείο.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	23	7,7	7,7	7,7
Valid Όχι συχνά	29	9,7	9,7	17,3
Valid Μερικές φορές	65	21,7	21,7	39,0
Valid Συχνά	95	31,7	31,7	70,7
Valid Σχεδόν πάντα	88	29,3	29,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ19.Νιώθω αποδεκτός/-ή.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	4	1,3	1,3	1,3
Valid Όχι συχνά	14	4,7	4,7	6,0
Valid Μερικές φορές	33	11,0	11,0	17,0
Valid Συχνά	103	34,3	34,3	51,3
Valid Σχεδόν πάντα	146	48,7	48,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ20.Νιώθω μέρος του σχολείου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	15	5,0	5,0	5,0
Valid Όχι συχνά	11	3,7	3,7	8,7
Valid Μερικές φορές	52	17,3	17,3	26,0
Valid Συχνά	92	30,7	30,7	56,7
Valid Σχεδόν πάντα	130	43,3	43,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	4	1,3	1,3	1,3
Valid Όχι συχνά	6	2,0	2,0	3,3

Μερικές φορές	35	11,7	11,7	15,0
Συχνά	93	31,0	31,0	46,0
Σχεδόν πάντα	162	54,0	54,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ22.Είμαι μέλος μίας κοινότητας.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	34	11,3	11,3	11,3
Valid Όχι συχνά	34	11,3	11,3	22,7
Valid Μερικές φορές	44	14,7	14,7	37,3
Valid Συχνά	83	27,7	27,7	65,0
Valid Σχεδόν πάντα	105	35,0	35,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ23.Με σέβονται.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	4	1,3	1,3	1,3
Valid Όχι συχνά	4	1,3	1,3	2,7
Valid Μερικές φορές	36	12,0	12,0	14,7
Valid Συχνά	86	28,7	28,7	43,3
Valid Σχεδόν πάντα	170	56,7	56,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Γ24.Με εκτιμούν.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	5	1,7	1,7	1,7
Valid Όχι συχνά	6	2,0	2,0	3,7
Valid Μερικές φορές	34	11,3	11,3	15,0
Valid Συχνά	91	30,3	30,3	45,3
Valid Σχεδόν πάντα	164	54,7	54,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Δ25.Εκτιμούν την πολιτισμική μου ταυτότητα.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
--	-----------	---------	---------------	--------------------

Valid	Σχεδόν ποτέ	5	1,7	1,7	1,7
	Όχι συχνά	11	3,7	3,7	5,3
	Μερικές φορές	49	16,3	16,3	21,7
	Συχνά	94	31,3	31,3	53,0
	Σχεδόν πάντα	141	47,0	47,0	100,0
	Total	300	100,0	100,0	

**Δ26.Αναγνωρίζονται οι μέρες που είναι σημαντικές στον πολιτισμό μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Σχεδόν ποτέ	7	2,3	2,3	2,3
	Όχι συχνά	16	5,3	5,3	7,7
	Μερικές φορές	55	18,3	18,3	26,0
	Συχνά	98	32,7	32,7	58,7
	Σχεδόν πάντα	124	41,3	41,3	100,0
	Total	300	100,0	100,0	

**Δ27.Ενθαρρύνομαι να κατανοήσω την πολιτισμική ταυτότητα των άλλων.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Σχεδόν ποτέ	10	3,3	3,3	3,3
	Όχι συχνά	11	3,7	3,7	7,0
	Μερικές φορές	55	18,3	18,3	25,3
	Συχνά	98	32,7	32,7	58,0
	Σχεδόν πάντα	126	42,0	42,0	100,0
	Total	300	100,0	100,0	

**Δ28.Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι γνωστή σε μαθητές και καθηγητές .**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Σχεδόν ποτέ	9	3,0	3,0	3,0
	Όχι συχνά	12	4,0	4,0	7,0
	Μερικές φορές	24	8,0	8,0	15,0
	Συχνά	82	27,3	27,3	42,3
	Σχεδόν πάντα	173	57,7	57,7	100,0
	Total	300	100,0	100,0	

**Δ29. Έχω διδαχτεί για τις διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες των άλλων  
(συμμαθητών μου).**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	22	7,3	7,3	7,3
Valid Όχι συχνά	36	12,0	12,0	19,3
Valid Μερικές φορές	55	18,3	18,3	37,7
Valid Συχνά	87	29,0	29,0	66,7
Valid Σχεδόν πάντα	100	33,3	33,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Δ30. Οι θρησκευτικές ημέρες που είναι σημαντικές για μένα, αναγνωρίζονται ως  
σημαντικές.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	19	6,3	6,3	6,3
Valid Όχι συχνά	22	7,3	7,3	13,7
Valid Μερικές φορές	49	16,3	16,3	30,0
Valid Συχνά	80	26,7	26,7	56,7
Valid Σχεδόν πάντα	130	43,3	43,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Δ31. Η πολιτισμική μου ταυτότητα είναι κατανοητή από τους συμμαθητές μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	5	1,7	1,7	1,7
Valid Όχι συχνά	10	3,3	3,3	5,0
Valid Μερικές φορές	38	12,7	12,7	17,7
Valid Συχνά	108	36,0	36,0	53,7
Valid Σχεδόν πάντα	139	46,3	46,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Δ32. Οι συμμαθητές μου σέβονται τη πολιτισμική μου ταυτότητα.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	4	1,3	1,3	1,3
Valid Όχι συχνά	6	2,0	2,0	3,3
Valid Μερικές φορές	39	13,0	13,0	16,3
Valid Συχνά	94	31,3	31,3	47,7

Σχεδόν πάντα	157	52,3	52,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Ε33.Οι κανόνες σε αυτό το σχολείο, μου είναι ξεκάθαροι.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	10	3,3	3,3	3,3
Όχι συχνά	13	4,3	4,3	7,7
Μερικές φορές	36	12,0	12,0	19,7
Συχνά	86	28,7	28,7	48,3
Σχεδόν πάντα	155	51,7	51,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Ε34.Οι σχολικοί κανόνες με βοηθούν να νιώθω ασφαλής.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	16	5,3	5,3	5,3
Όχι συχνά	25	8,3	8,3	13,7
Μερικές φορές	61	20,3	20,3	34,0
Συχνά	86	28,7	28,7	62,7
Σχεδόν πάντα	112	37,3	37,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Ε35.Οι σχολικοί κανόνες με προστατεύουν.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	13	4,3	4,3	4,3
Όχι συχνά	31	10,3	10,3	14,7
Μερικές φορές	62	20,7	20,7	35,3
Συχνά	94	31,3	31,3	66,7
Σχεδόν πάντα	100	33,3	33,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**Ε36.Οι κανόνες μου καθιστούν σαφές ότι κάποιες συγκεκριμένες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	6	2,0	2,0	2,0

Όχι συχνά	12	4,0	4,0	6,0
Μερικές φορές	67	22,3	22,3	28,3
Συχνά	97	32,3	32,3	60,7
Σχεδόν πάντα	118	39,3	39,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**E37.Αντιλαμβάνομαι γιατί υπάρχουν οι σχολικοί κανόνες.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	9	3,0	3,0	3,0
Valid Όχι συχνά	9	3,0	3,0	6,0
Valid Μερικές φορές	22	7,3	7,3	13,3
Valid Συχνά	66	22,0	22,0	35,3
Valid Σχεδόν πάντα	194	64,7	64,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**E38.Γνωρίζω τους σχολικούς κανόνες.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	6	2,0	2,0	2,0
Valid Όχι συχνά	10	3,3	3,3	5,3
Valid Μερικές φορές	30	10,0	10,0	15,3
Valid Συχνά	75	25,0	25,0	40,3
Valid Σχεδόν πάντα	179	59,7	59,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**E39.Είμαι υποχρεωμένος να ακολουθώ τους κανόνες σ' αυτό το σχολείο.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	3	1,0	1,0	1,0
Valid Όχι συχνά	11	3,7	3,7	4,7
Valid Μερικές φορές	28	9,3	9,3	14,0
Valid Συχνά	73	24,3	24,3	38,3
Valid Σχεδόν πάντα	185	61,7	61,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	



**Ε40.Οι καθηγητές με βοηθούν να ακολουθώ τους κανόνες σε αυτό το σχολείο.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Σχεδόν ποτέ	13	4,3	4,3	4,3
Όχι συχνά	12	4,0	4,0	8,3
Μερικές φορές	41	13,7	13,7	22,0
Συχνά	87	29,0	29,0	51,0
Σχεδόν πάντα	147	49,0	49,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**ΣΤ41.Μπορώ να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά στους αρμόδιους του σχολείου μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Σχεδόν ποτέ	33	11,0	11,0	11,0
Όχι συχνά	21	7,0	7,0	18,0
Μερικές φορές	62	20,7	20,7	38,7
Συχνά	79	26,3	26,3	65,0
Σχεδόν πάντα	105	35,0	35,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**ΣΤ42.Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω μια ανάρμοστη συμπεριφορά.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Σχεδόν ποτέ	38	12,7	12,7	12,7
Όχι συχνά	31	10,3	10,3	23,0
Μερικές φορές	68	22,7	22,7	45,7
Συχνά	79	26,3	26,3	72,0
Σχεδόν πάντα	84	28,0	28,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**ΣΤ43.Νιώθω εμπιστοσύνη να μιλήσω σε κάποιον καθηγητή αν δεχτώ ενδοσχολική βία (bullying).**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Σχεδόν ποτέ	16	5,3	5,3	5,3
Όχι συχνά	21	7,0	7,0	12,3
Μερικές φορές	43	14,3	14,3	26,7
Συχνά	64	21,3	21,3	48,0

Σχεδόν πάντα	156	52,0	52,0	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**ΣΤ44.Ενθαρρύνομαι στο να αναφέρω την ενδοσχολική βία (bullying ).**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	15	5,0	5,0	5,0
Όχι συχνά	17	5,7	5,7	10,7
Μερικές φορές	56	18,7	18,7	29,4
Συχνά	66	22,0	22,1	51,5
Σχεδόν πάντα	145	48,3	48,5	100,0
Total	299	99,7	100,0	
Missing System	1	,3		
Total	300	100,0		

**ΣΤ45.Γνωρίζω πώς να αναφέρω προβλήματα.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	16	5,3	5,3	5,3
Όχι συχνά	13	4,3	4,3	9,7
Μερικές φορές	53	17,7	17,7	27,3
Συχνά	73	24,3	24,3	51,7
Σχεδόν πάντα	145	48,3	48,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**ΣΤ46.Μπορώ να αναφέρω περιστατικά χωρίς οι άλλοι να το μάθουν.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Σχεδόν ποτέ	31	10,3	10,3	10,3
Όχι συχνά	32	10,7	10,7	21,0
Μερικές φορές	48	16,0	16,0	37,0
Συχνά	53	17,7	17,7	54,7
Σχεδόν πάντα	136	45,3	45,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**ΣΤ47. Δεν υπάρχει πρόβλημα να πω σε κάποιον καθηγητή ότι δε νιώθω ασφαλής.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Σχεδόν ποτέ	22	7,3	7,3	7,3
Όχι συχνά	17	5,7	5,7	13,0
Μερικές φορές	53	17,7	17,7	30,7
Συχνά	68	22,7	22,7	53,3
Σχεδόν πάντα	140	46,7	46,7	100,0
Total	300	100,0	100,0	

**ΣΤ48. Έχω τη δυνατότητα να αναζητήσω συμβουλευτική βοήθεια μέσα στο σχολείο μου.**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Σχεδόν ποτέ	24	8,0	8,0	8,0
Όχι συχνά	29	9,7	9,7	17,7
Μερικές φορές	45	15,0	15,0	32,7
Συχνά	72	24,0	24,0	56,7
Σχεδόν πάντα	130	43,3	43,3	100,0
Total	300	100,0	100,0	

## V. Πίνακας Συσχετίσεων (Correlation Matrix)

		Correlations														
		Φύλο	Ηλικία	Μορφωτικό επίπεδο πατέρα	Μορφωτικό επίπεδο μητέρας	Επαγγελματική κατηγορία πατέρα	Επαγγελματική κατηγορία μητέρας	Ελληνική υπηκοότητα	Εργατική αυτή περίοδος	Στόχος που έχει	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΥΝΔΕΣΗ ΣΧΟΛΕΙΟ	ΑΠΟΔΟΧΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	ΣΑΦΗ ΗΝΕΙΑ ΚΑΝΩΝ	ΑΝΑΦΟΡΑ ΑΝ ΑΖΗΤΗΣΗ ΒΟΗΘΕΙΑΣ	
Φύλο	Pearson Correlation	1	,188**	-,116*	-,062	,086	-,014	-,067	,117*	,133*	,102	,139*	,198**	,131*	,083	,083
	Sig. (2-tailed)		,001	,045	,285	,136	,814	,246	,042	,021	,079	,016	,001	,023	,150	,152
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Ηλικία	Pearson Correlation	,188**	1	-,384**	-,464**	,143*	,216**	-,198**	,003	,035	,255**	,073	,343**	,083	,286*	,188**
	Sig. (2-tailed)	,001		,000	,000	,013	,000	,001	,956	,545	,000	,210	,000	,151	,000	,001
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Μορφωτικό επίπεδο πατέρα	Pearson Correlation	-,116*	-,384**	1	,658**	-,120*	-,178**	,143*	-,007	,194**	-,193**	-,001	-,188**	-,125*	,180*	-,160**
	Sig. (2-tailed)	,045	,000		,000	,038	,002	,013	,897	,001	,001	,983	,001	,031	,002	,005
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Μορφωτικό επίπεδο μητέρας	Pearson Correlation	-,062	-,464**	,658**	1	-,098	-,171**	,149**	-,033	,233**	-,138*	-,057	-,159**	-,137*	,213*	-,132*

	Sig. (2-tailed)	,285	,000	,000		,091	,003	,010	,569	,000	,017	,324	,006	,018	,000	,022
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Επαγγελματική	Pearson Correlation	,086	,143*	-,120*	-,098	1	,371**	-,062	,066	-,047	,050	,007	,057	-,009	,128*	,042
κατηγορία πατέρα	Sig. (2-tailed)	,136	,013	,038	,091		,000	,285	,252	,417	,388	,907	,323	,871	,027	,469
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Επαγγελματική	Pearson Correlation	-,014	,216**	-,178**	-,171**	,371**	1	-,033	-,015	-,025	,010	,000	,114*	,019	,092	,065
κατηγορία μητέρας	Sig. (2-tailed)	,814	,000	,002	,003	,000		,571	,789	,660	,860	,997	,049	,746	,112	,265
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Ελληνική	Pearson Correlation	-,067	-,198**	,143*	,149**	-,062	-,033	1	-,113	-,006	-,099	-,045	-,028	-,033	,003	-,042
υπηκοότητα	Sig. (2-tailed)	,246	,001	,013	,010	,285	,571		,051	,920	,087	,437	,628	,566	,960	,470
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Εργάζεται αυτή τη	Pearson Correlation	,117*	,003	-,007	-,033	,066	-,015	-,113	1	-,025	-,028	,013	-,061	-,031	-,076	-,101
περίοδο	Sig. (2-tailed)	,042	,956	,897	,569	,252	,789	,051		,663	,624	,822	,293	,589	,191	,080
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
Στόχος που έχει	Pearson Correlation	,133*	,035	,194**	,233**	-,047	-,025	-,006	-,025	1	,054	,021	,086	,003	-,029	,054
	Sig. (2-tailed)	,021	,545	,001	,000	,417	,660	,920	,663		,350	,712	,138	,956	,613	,351
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠ	Pearson Correlation	,102	,255**	-,193**	-,138*	,050	,010	-,099	-,028	,054	1	,422**	,515**	,407**	,443*	,426**
ΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	Sig. (2-tailed)	,079	,000	,001	,017	,388	,860	,087	,624	,350		,000	,000	,000	,000	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗ	Pearson Correlation	,139*	,073	-,001	-,057	,007	,000	-,045	,013	,021	,422**	1	,531**	,461**	,336*	,307**
ΛΙΚΟΙ	Sig. (2-tailed)	,016	,210	,983	,324	,907	,997	,437	,822	,712	,000		,000	,000	,000	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300

ΣΥΝΔΕΣΗ_ΣΧΟΛΕΙ	Pearson Correlation	,198**	,343**	-,188**	-,159**	,057	,114*	-,028	-,061	,086	,515**	,531**	1	,509**	,527*	,483**
Ο	Sig. (2-tailed)	,001	,000	,001	,006	,323	,049	,628	,293	,138	,000	,000		,000	,000	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡ	Pearson Correlation	,131*	,083	-,125*	-,137*	-,009	,019	-,033	-,031	,003	,407**	,461**	,509**	1	,466*	,504**
ΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	Sig. (2-tailed)	,023	,151	,031	,018	,871	,746	,566	,589	,956	,000	,000	,000		,000	,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝ	Pearson Correlation	,083	,286**	-,180**	-,213**	,128*	,092	,003	-,076	-,029	,443**	,336**	,527**	,466**	1	,556**
ΩΝ	Sig. (2-tailed)	,150	,000	,002	,000	,027	,112	,960	,191	,613	,000	,000	,000	,000		,000
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300
ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗ	Pearson Correlation	,083	,188**	-,160**	-,132*	,042	,065	-,042	-,101	,054	,426**	,307**	,483**	,504**	,556*	1
ΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ	Sig. (2-tailed)	,152	,001	,005	,022	,469	,265	,470	,080	,351	,000	,000	,000	,000	,000	
	N	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300	300

\*\* . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

\* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

## VI. Πινάκες πολλαπλής παλινδρόμησης

### 6.1 School connectedness

#### Variables Entered/Removed<sup>a</sup>

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ, Φύλο, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ, ΗΛΙΚΙΑ, ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ <sup>b</sup>	.	Enter

a. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

b. All requested variables entered.

#### Model Summary<sup>b</sup>

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,734 <sup>a</sup>	,539	,525	4,150

a. Predictors: (Constant), ΑΝΑΦΟΡΑ\_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ\_ΒΟΗΘΕΙΑΣ, Φύλο, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ, ΗΛΙΚΙΑ, ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ

b. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

#### ANOVA<sup>a</sup>

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5849,983	9	649,998	37,746	,000 <sup>b</sup>
	Residual	4993,897	290	17,220		

Total	10843,880	299		
-------	-----------	-----	--	--

a. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

b. Predictors: (Constant), ΑΝΑΦΟΡΑ\_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ\_ΒΟΗΘΕΙΑΣ, Φύλο, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ, ΗΛΙΚΙΑ, ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ

**Coefficients<sup>a</sup>**

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	-,294	1,993		-,148	,883		
Φύλο	,851	,506	,069	1,684	,093	,950	1,053
ΗΛΙΚΙΑ	2,335	,525	,194	4,449	,000	,836	1,197
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	-1,441	,786	-,087	-1,832	,068	,703	1,423
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	1,473	,838	,083	1,758	,080	,708	1,412
1 ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	,139	,045	,153	3,094	,002	,651	1,535
ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	,357	,059	,287	6,046	,000	,703	1,423
ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	,156	,054	,147	2,876	,004	,604	1,654
ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	,172	,052	,173	3,327	,001	,585	1,709
ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ	,090	,043	,109	2,093	,037	,591	1,693

a. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

**Variables Entered/Removed<sup>a</sup>**

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	.	Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= ,050, Probability-of-F-to-remove >= ,100).



2	ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	. Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= ,050, Probability-of-F-to-remove >= ,100).
3	ΗΛΙΚΙΑ	. Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= ,050, Probability-of-F-to-remove >= ,100).
4	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	. Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= ,050, Probability-of-F-to-remove >= ,100).
5	ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	. Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= ,050, Probability-of-F-to-remove >= ,100).
6	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ	. Stepwise (Criteria: Probability-of-F-to-enter <= ,050, Probability-of-F-to-remove >= ,100).

a. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

**Model Summary<sup>9</sup>**

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,531 <sup>a</sup>	,282	,280	5,110
2	,648 <sup>b</sup>	,420	,416	4,603
3	,682 <sup>c</sup>	,465	,459	4,428
4	,705 <sup>d</sup>	,497	,491	4,298
5	,721 <sup>e</sup>	,520	,512	4,206
6	,726 <sup>f</sup>	,527	,517	4,185

a. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ

b. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ

c. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ

d. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

e. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

f. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΑΦΟΡΑ\_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ\_ΒΟΗΘΕΙΑΣ

g. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

ANOVA<sup>a</sup>

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	3061,376	1	3061,376	117,223	,000 <sup>b</sup>
1 Residual	7782,504	298	26,116		
1 Total	10843,880	299			
2 Regression	4549,829	2	2274,915	107,347	,000 <sup>c</sup>
2 Residual	6294,051	297	21,192		
2 Total	10843,880	299			
3 Regression	5040,848	3	1680,283	85,708	,000 <sup>d</sup>
3 Residual	5803,032	296	19,605		
3 Total	10843,880	299			
4 Regression	5394,172	4	1348,543	72,998	,000 <sup>e</sup>
4 Residual	5449,708	295	18,474		
4 Total	10843,880	299			
5 Regression	5643,009	5	1128,602	63,799	,000 <sup>f</sup>
5 Residual	5200,871	294	17,690		
5 Total	10843,880	299			
6 Regression	5713,086	6	952,181	54,375	,000 <sup>g</sup>
6 Residual	5130,794	293	17,511		
6 Total	10843,880	299			

a. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

b. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ

c. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ

d. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ

e. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

f. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

g. Predictors: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΑΦΟΡΑ\_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ\_ΒΟΗΘΕΙΑΣ

**Coefficients<sup>a</sup>**

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	9,468	2,100		4,508	,000	
	ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	,659	,061	,531	10,827	,000	1,000
2	(Constant)	2,071	2,088		,992	,322	
	ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	,495	,058	,399	8,509	,000	,887
	ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	,391	,047	,393	8,381	,000	,887
3	(Constant)	2,792	2,013		1,387	,166	
	ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	,502	,056	,405	8,966	,000	,887
	ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	,324	,047	,326	6,922	,000	,815
	ΗΛΙΚΙΑ	2,682	,536	,223	5,005	,000	,913
4	(Constant)	1,986	1,963		1,012	,313	
	ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	,420	,058	,338	7,289	,000	,791
	ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	,258	,048	,260	5,392	,000	,734
	ΗΛΙΚΙΑ	2,423	,523	,201	4,629	,000	,901
5	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	,194	,044	,214	4,373	,000	,710
	(Constant)	,533	1,959		,272	,786	
	ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	,351	,059	,283	5,933	,000	,716
	ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	,201	,049	,202	4,071	,000	,663
	ΗΛΙΚΙΑ	2,509	,513	,208	4,892	,000	,900

	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	,169	,044	,186	3,828	,000	,693	1,444
	ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	,197	,052	,186	3,751	,000	,661	1,513
	(Constant)	,490	1,950		,251	,802		
	ΣΧΕΣΕΙΣ_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ	,352	,059	,284	5,972	,000	,716	1,396
	ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	,165	,052	,166	3,170	,002	,587	1,704
6	ΗΛΙΚΙΑ	2,415	,512	,201	4,714	,000	,892	1,121
	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	,155	,044	,170	3,485	,001	,676	1,480
	ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	,166	,054	,157	3,050	,003	,608	1,645
	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ	,087	,043	,105	2,000	,046	,591	1,692

a. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

#### Excluded Variables<sup>a</sup>

Model	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics			
					Tolerance	VIF	Minimum Tolerance	
1	Φύλο	,126 <sup>b</sup>	2,575	,011	,148	,981	1,020	,981
	ΗΛΙΚΙΑ	,311 <sup>b</sup>	6,769	,000	,366	,994	1,006	,994
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	-,152 <sup>b</sup>	-3,151	,002	-,180	1,000	1,000	1,000
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	-,038 <sup>b</sup>	-,776	,438	-,045	,995	1,005	,995
	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ	,354 <sup>b</sup>	7,058	,000	,379	,822	1,217	,822
	ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	,336 <sup>b</sup>	6,470	,000	,351	,787	1,271	,787

	ΣΑΦΗΝΕΙΑ_ΚΑΝΟΝΩΝ	,393 <sup>b</sup>	8,381	,000	,437	,887	1,127	,887
	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_Β ΟΗΘΕΙΑΣ	,353 <sup>b</sup>	7,454	,000	,397	,906	1,104	,906
	Φύλο	,112 <sup>c</sup>	2,525	,012	,145	,979	1,021	,875
	ΗΛΙΚΙΑ	,223 <sup>c</sup>	5,005	,000	,279	,913	1,095	,815
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	-,116 <sup>c</sup>	-2,625	,009	-,151	,989	1,011	,878
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	,004 <sup>c</sup>	,093	,926	,005	,982	1,019	,876
2	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚ ΟΙ	,240 <sup>c</sup>	4,766	,000	,267	,719	1,390	,719
	ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤ ΗΤΑΣ	,209 <sup>c</sup>	3,991	,000	,226	,678	1,475	,678
	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_Β ΟΗΘΕΙΑΣ	,210 <sup>c</sup>	4,004	,000	,227	,674	1,483	,660
	Φύλο	,091 <sup>d</sup>	2,118	,035	,122	,969	1,032	,815
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	-,075 <sup>d</sup>	-1,721	,086	-,100	,948	1,055	,814
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	,051 <sup>d</sup>	1,161	,247	,067	,939	1,064	,813
3	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚ ΟΙ	,214 <sup>d</sup>	4,373	,000	,247	,710	1,408	,710
	ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤ ΗΤΑΣ	,216 <sup>d</sup>	4,305	,000	,243	,677	1,476	,677
	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_Β ΟΗΘΕΙΑΣ	,187 <sup>d</sup>	3,672	,000	,209	,668	1,497	,633
	Φύλο	,086 <sup>e</sup>	2,071	,039	,120	,969	1,032	,710
4	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	-,044 <sup>e</sup>	-1,019	,309	-,059	,919	1,088	,688
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	,053 <sup>e</sup>	1,253	,211	,073	,939	1,065	,710

	ΑΠΟΔΟΧΗ_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	,186 <sup>e</sup>	3,751	,000	,214	,661	1,513	,661
	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ	,150 <sup>e</sup>	2,944	,003	,169	,643	1,556	,608
	Φύλο	,076 <sup>f</sup>	1,868	,063	,108	,964	1,037	,658
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	-,045 <sup>f</sup>	-1,059	,291	-,062	,919	1,088	,661
5	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	,048 <sup>f</sup>	1,145	,253	,067	,938	1,066	,660
	ΑΝΑΦΟΡΑ_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ_ΒΟΗΘΕΙΑΣ	,105 <sup>f</sup>	2,000	,046	,116	,591	1,692	,587
	Φύλο	,077 <sup>g</sup>	1,891	,060	,110	,964	1,037	,587
6	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΑΤΕΡΑ	-,046 <sup>g</sup>	-1,087	,278	-,063	,919	1,088	,587
	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΗΤΕΡΑΣ	,049 <sup>g</sup>	1,193	,234	,070	,938	1,066	,586

a. Dependent Variable: ΣΥΝΔΕΣΗ\_ΣΧΟΛΕΙΟ

b. Predictors in the Model: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ

c. Predictors in the Model: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ

d. Predictors in the Model: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ

e. Predictors in the Model: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

f. Predictors in the Model: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

g. Predictors in the Model: (Constant), ΣΧΕΣΕΙΣ\_ΣΥΝΟΜΗΛΙΚΟΙ, ΣΑΦΗΝΕΙΑ\_ΚΑΝΟΝΩΝ, ΗΛΙΚΙΑ, ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ\_ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ, ΑΠΟΔΟΧΗ\_ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΑΦΟΡΑ\_ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ\_ΒΟΗΘΕΙΑΣ

## 6.2 Feel welcome

**Variables Entered/Removed<sup>a</sup>**

Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	ΗΛΙΚΙΑ, B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου., Φύλο, B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα., B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν., B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν. <sup>b</sup>	.	Enter

a. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

b. All requested variables entered.

**Model Summary<sup>b</sup>**

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,568 <sup>a</sup>	,323	,302	,720

a. Predictors: (Constant), ΗΛΙΚΙΑ, B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου., Φύλο, B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα., B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν., B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.

b. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

ANOVA<sup>a</sup>

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	71,505	9	7,945	15,347	,000 <sup>b</sup>
Residual	150,132	290	,518		
Total	221,637	299			

a. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

b. Predictors: (Constant), ΗΛΙΚΙΑ, Β9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου., Φύλο, Β11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα., Β14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν., Β12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου., Β13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., Β16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., Β15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.

Coefficients<sup>a</sup>

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	,923	,332		2,782	,006		
Φύλο	,195	,087	,110	2,226	,027	,956	1,046
Β9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	-,003	,070	-,003	-,042	,966	,616	1,623
Β11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.	,013	,042	,017	,324	,746	,825	1,212
Β12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	,095	,056	,102	1,708	,089	,650	1,538
Β13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	,319	,077	,263	4,142	,000	,579	1,726
Β14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.	-,032	,069	-,033	-,462	,645	,462	2,165
Β15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	-,042	,073	-,040	-,566	,572	,466	2,148



B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	,326	,069	,309	4,735	,000	,549	1,821
ΗΛΙΚΙΑ	,241	,084	,140	2,857	,005	,972	1,029

a. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

**Model Summary<sup>e</sup>**

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,465 <sup>a</sup>	,217	,214	,763
2	,526 <sup>b</sup>	,277	,272	,735
3	,549 <sup>c</sup>	,301	,294	,723
4	,560 <sup>d</sup>	,313	,304	,718

a. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.

b. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.

c. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., ΗΛΙΚΙΑ

d. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., ΗΛΙΚΙΑ, Φύλο

e. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

**ANOVA<sup>a</sup>**

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	48,004	1	48,004	82,387	,000 <sup>b</sup>
	Residual	173,633	298	,583		
	Total	221,637	299			
2	Regression	61,404	2	30,702	56,907	,000 <sup>c</sup>
	Residual	160,233	297	,540		
	Total	221,637	299			
3	Regression	66,705	3	22,235	42,481	,000 <sup>d</sup>

	Residual	154,931	296	,523		
	Total	221,637	299			
	Regression	69,402	4	17,351	33,622	,000 <sup>e</sup>
4	Residual	152,235	295	,516		
	Total	221,637	299			

a. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

b. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.

c. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.

d. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., ΗΛΙΚΙΑ

e. Predictors: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., ΗΛΙΚΙΑ, Φύλο

**Coefficients<sup>a</sup>**

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	2,150	,246		8,754	,000	
	B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	,492	,054	,465	9,077	,000	1,000
2	(Constant)	1,277	,294		4,342	,000	
	B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	,333	,061	,315	5,444	,000	,727
	B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	,350	,070	,288	4,984	,000	,727
3	(Constant)	1,207	,291		4,155	,000	
	B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	,324	,060	,307	5,382	,000	,726
	B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	,345	,069	,285	4,998	,000	,727
	ΗΛΙΚΙΑ	,267	,084	,155	3,183	,002	,996

(Constant)	1,011	,301		3,357	,001		
B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.	,323	,060	,306	5,403	,000	,726	1,377
4 B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	,332	,069	,274	4,817	,000	,722	1,385
ΗΛΙΚΙΑ	,245	,084	,142	2,927	,004	,983	1,017
Φύλο	,197	,086	,112	2,286	,023	,975	1,026

a. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

#### Excluded Variables<sup>a</sup>

Model	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics		
					Tolerance	VIF	Minimum Tolerance
Φύλο	,149 <sup>b</sup>	2,926	,004	,167	,995	1,005	,995
B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	,078 <sup>b</sup>	1,313	,190	,076	,740	1,351	,740
B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.	,057 <sup>b</sup>	1,057	,291	,061	,907	1,102	,907
B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	,182 <sup>b</sup>	3,374	,001	,192	,873	1,146	,873
1 B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.	,288 <sup>b</sup>	4,984	,000	,278	,727	1,375	,727
B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.	,089 <sup>b</sup>	1,478	,140	,085	,725	1,380	,725
B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	,086 <sup>b</sup>	1,441	,151	,083	,743	1,345	,743
ΗΛΙΚΙΑ	,160 <sup>b</sup>	3,153	,002	,180	,996	1,004	,996
Φύλο	,128 <sup>c</sup>	2,599	,010	,149	,988	1,013	,722
2 B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	,004 <sup>c</sup>	,072	,943	,004	,690	1,449	,634
B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.	,048 <sup>c</sup>	,932	,352	,054	,906	1,103	,683

	B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	,111 <sup>c</sup>	2,007	,046	,116	,789	1,268	,657
	B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.	-,006 <sup>c</sup>	-,097	,923	-,006	,648	1,544	,637
	B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	-,009 <sup>c</sup>	-,152	,879	-,009	,663	1,508	,648
	ΗΛΙΚΙΑ	,155 <sup>c</sup>	3,183	,002	,182	,996	1,004	,726
	Φύλο	,112 <sup>d</sup>	2,286	,023	,132	,975	1,026	,722
	B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	,015 <sup>d</sup>	,256	,798	,015	,688	1,454	,632
	B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.	,043 <sup>d</sup>	,840	,401	,049	,905	1,105	,682
3	B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	,100 <sup>d</sup>	1,839	,067	,106	,785	1,273	,657
	B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.	-,019 <sup>d</sup>	-,313	,754	-,018	,645	1,551	,637
	B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	-,021 <sup>d</sup>	-,346	,730	-,020	,661	1,514	,648
	B9.Τα πάω καλά με τους συμμαθητές μου.	,023 <sup>e</sup>	,394	,694	,023	,686	1,459	,631
	B11.Γίνομαι φίλος με μαθητές που έχουν διαφορετική πολιτισμική ταυτότητα.	,036 <sup>e</sup>	,715	,475	,042	,902	1,108	,682
4	B12.Συναναστρέφομαι με τους συμμαθητές μου.	,094 <sup>e</sup>	1,720	,086	,100	,783	1,278	,654
	B14.Οι συμμαθητές μου με υποστηρίζουν.	-,029 <sup>e</sup>	-,477	,634	-,028	,641	1,559	,637
	B15.Οι συμμαθητές μου με βοηθούν.	-,033 <sup>e</sup>	-,553	,581	-,032	,655	1,526	,647

a. Dependent Variable: Γ21.Νιώθω ευπρόσδεκτος/-η.

b. Predictors in the Model: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου.

c. Predictors in the Model: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν.

d. Predictors in the Model: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., ΗΛΙΚΙΑ

e. Predictors in the Model: (Constant), B16.Νιώθω αποδεκτός από τους συμμαθητές μου., B13.Οι συμμαθητές μου, μου μιλούν., ΗΛΙΚΙΑ, Φύλο